

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
UYGULAMALI SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MESLEKİ RESİM EĞİTİMİ BİLİM DALI

SANAT EĞİTİMİ DERSLERİNDE YARATICI DRAMA
ETKİNLİKLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Sibel KEYİK

ANKARA
Ocak, 2011

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
UYGULAMALI SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MESLEKİ RESİM EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**SANAT EĞİTİMİ DERSLERİNDE YARATICI DRAMA
ETKİNLİKLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sibel KEYİK

Danışman: Yrd. Doç. Armağan GÖKÇEARSLAN

**ANKARA
Ocak, 2011**

Sibel KEYİK Sanat Eğitimi Derslerinde Yaratıcı Drama Etkinlikleri ANKARA-2011

JÜRİ ONAY SAYFASI

Sibel KEYİK'in “Sanat Eğitimi Derslerinde Yaratıcı Drama Etkinlikleri” başlıklı tezi/....../2011 tarihinde, jürimiz tarafından Uygulamalı Sanatlar Bölümü Mesleki Resim Eğitimi Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Başkan):

Üye (Tez Danışmanı):

Üye :

ÖNSÖZ

Geçmişte birbirinden kesin sınırlarla ayrılan bilimsel ve sanatsal disiplinler, günümüzde bu sınırları aşarak, birbirinden beslenmekte ve birbirine esin kaynağı olmaktadır. Sanat alanında oluşan bu disiplinler arası yaklaşımın etkilerini günümüz sanat eserlerinde görmekteyiz. Sinema, televizyon, sahne sanatlarında çeşitli sanat türleri bir arada kullanılmaktadır.

Ülkelerin birbirleriyle olan rekabetlerinde ön sıralara çıkmalarında çok büyük bir payı olan sanat eğitimi, bireylerin yaratıcılığını geliştirmeyi amaçlar. Ülkemizde gençlerin sahip olduğu sanatsal yaratıcılığı ortaya çıkarmak, geliştirmek, alanlarında araştırmacılığa yöneltmek, yetenekleri doğrultusunda yorum ve uygulamalar yapabilmeleri ve yaratıcı üretken kişiler olarak yetişmelerini sağlamak amacı ile kurulmuş Güzel Sanatlar Liselerinde disiplinler arası etkileşimin gerektirdiği yöntemlerin kullanılması gerekmektedir. Yaratıcı drama da sanat eğitiminin amaçladığı hedefleri büyük oranda kapsayan, yaratıcılığı geliştiren, çok yönlü, disiplinler arası bir sanat eğitimi yöntemi olarak sanat eğitimcileri tarafından kullanılmalıdır.

Bu araştırmada, bu çok yönlü, disiplinler arası sanat eğitimi anlayışı için uygun bir yöntem olan yaratıcı dramanın, Güzel Sanatlar Liseleri resim bölümlerinde sanat eğitimcileri tarafından kullanılma durumu saptanmaya çalışılmıştır.

Araştırmam boyunca yardımlarını esirgemeyen danışmanım Yrd. Doç. Armağan GÖKÇEARSLAN'a, çalışmamın bilimsel araştırma yönteminde izlenecek adımlar aşamasında bana zaman ayıran Yrd. Doç. Dr. Gülgün ALPAN'a, anketin uygulanmasında yardımcı olan okul yöneticilerine teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tüm bu araştırmam boyunca yanımda olup, destekleyen aileme, anneme ve arkadaşım Meliha TOKUŞTEPE'ye sonsuz teşekkürler.

Sibel KEYİK

ÖZET

SANAT EĞİTİMİ DERSLERİNDE YARATICI DRAMA ETKİNLİKLERİ

KEYİK, Sibel

Yüksek Lisans, Mesleki Resim Eğitimi Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Armağan GÖKÇEARSLAN
Ocak 2011

Bu araştırmanın amacı, Güzel Sanatlar Liseleri resim bölümlerinde, sanat eğitimcilerinin derslerinde yaratıcı drama etkinliklerini uygulama durumlarını ve uygulama koşullarını, öğretmen görüşleriyle belirlemeye çalışmaktır.

Bu çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Yönteme ilişkin veriler, literatür taraması ve dereceleme ölçekli bilgi toplama formu ile elde edilmiştir. Bu çalışmanın evrenini, Türkiye’deki Güzel Sanatlar Liseleri, örneklemini ise her bölgeden bir okul ve o okulun ulaşılabilen öğretmenleri (71) oluşturmuştur. Çalışmanın verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen beşli ve dörtlü dereceleme ölçekli bilgi toplama formu kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, %, f, aritmetik ortalama ve t testinden yararlanılmıştır.

Araştırma bulgularına bakıldığında, sanat eğitimcilerinin yaratıcı dramayı sanat eğitiminde etkili bir yöntem olarak gördükleri ve yaratıcı dramayı bildikleri kadarıyla derslerinde kullanmaya çalıştıkları görülmüştür. Sanat eğitimcilerinin çoğunluğu yaratıcı drama ile ilgili bir eğitim almamıştır ve yaratıcı drama konusunda daha fazla bilgi ve deneyim sahibi olmak istemektedirler. Yaratıcı drama ile ilgili daha önce kurs, seminer vb. eğitim alan öğretmenler yaratıcı drama etkinliklerine derslerinde daha fazla yer vermektedirler. Çalışmanın sonuçları ışığında, sanat eğitimcilerinin yaratıcı drama ile ilgili eksiklerinin giderilmesine yönelik ve ileride bu konuda yapılacak bilimsel çalışmalara dair çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Sanat eğitimi, Güzel Sanatlar Liseleri, yaratıcı drama,

ABSTRACT

ART EDUCATION COURSES CREATIVE DRAMA ACTIVITIES

KEYİK, Sibel

Master, Professional Painting Education Department

Advisor: Asst.Prof.Dr. Armağan GÖKÇEARSLAN

January 2011

The aim of this study is to try to identify art educators' conditions and circumstances to practise creative drama activities in Fine Arts High Schools via educators' ideas.

Scanning method was used in this study. Related data was gathered through literature scanning and information collecting forms. FAHSs' painting departments formed this study group, selected one school from each region and the teachers of these schools consist of the examples. While collecting data of this study, five and four scale data collecting form, developed by the researcher, was used. In analysing the data gathered %, f and arithmetic average was used to reflect distribution of the opinions. T test was utilised to point out whether or not there is any difference between art educators' personal knowledge and creative drama practice.

Looking at the findings of the study, it was seen that art educators respect creative drama as an affective method and use it as far as they know. Most art educators did not ever receive education about creative drama and wish to have more knowledge and experience about it. No important difference between educators' professional status and levels of education and their using creative drama was found. But, it was seen that those who took courses, seminars etc. about creative drama used related activities more. Benefitting from these findings, suggestions have been made to eliminate deficiencies of art educators on creative drama and scientific research in this subject that will be carried out in the future.

Keywords: Art Education, Fine Arts High Schools, Creative Drama

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR CETVELİ.....	viii
TABLolar ve ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
BÖLÜM I	
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç	4
1.3. Önem.....	5
1.4. Varsayımlar	6
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Tanımlar	7
BÖLÜM II	
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1. Sanat	8
2.1.1. Sanatın Tanımı	8
2.1.2. Yirminci Yüzyıl Sonrası Sanat Anlayışı	9
2.1.3. Sanatın Sınıflandırılması	14
2.2. Sanat Eğitimi.....	16
2.2.1. Güzel Sanatlar Liselerinin Kuruluş Amaçları ve Resim Bölümü	19
2.3. Yaratıcı Drama	24
2.3.1. Yaratıcı Drama Eğitim, Sanat Eğitimi İlişkisi.....	24
2.3.2. Yaratıcı Drama- Görsel Sanatlar İlişkisi.....	29
2.3.3. Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları.....	30
2.3.4. Eğitimde Yaratıcı Dramanın Uygulama Basamakları.....	34
2.3.4.1. Hazırlık-ısınma çalışmaları.....	35
2.3.4.2. Canlandırma.....	42

2.3.4.3. Değerlendirme	58
2.4. Ders Planı Örneği.....	59
2.4.1. Fovizmin Adlandırılmış Öyküsü.....	61
2.5. İlgili Araştırmalar.....	63
BÖLÜM III	
3. YÖNTEM.....	69
3.1. Araştırmanın Modeli	69
3.2.Evren ve Örneklem.....	69
3.3. Verilerin Toplanması.....	70
3.4. Verilerin Analizi	72
BÖLÜM IV	
4. BULGULAR ve YORUM.....	73
4.1. Sanat Eğitimcilerinin Yaratıcı Drama ile İlgili Eğitim Durumları...	73
4.2. Sanat Eğitimcilerinin Derslerinde Yaratıcı Drama Etkinliklerine Yer Verme Durumları.....	74
4.3. Sanat Eğitimcilerinin Yaratıcı Drama Uygulama Koşulları.....	79
4.4. Sanat eğitimcilerinin Derslerinde Yaratıcı Drama Etkinliklerine Yer Verme ya da Yer Vermeme Gerekçeleri	87
4.5. Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine Göre Yaratıcı Drama Etkinliklerini Kullanmaları Arasındaki İlişki.....	89
4.5.1. Öğretmenlerin Yaratıcı Drama Tekniklerini Kullanım Sıklıklarının Mesleki Kıdemlerine Bağlı Olarak İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	89
4.5.2. Öğretmenlerin Yaratıcı Drama Tekniklerini Kullanım Sıklıklarının Mezuniyet Durumuna Bağlı Olarak İncelenmesine İlişkin Bulgular	91
4.5.3. Sanat Eğitimcilerinin, Derslerinde Yaratıcı Drama Etkinliklerine Yer Verme Durumları, Yaratıcı Drama Konusunda Eğitim Alıp Almamalarına İlişkin Bulgular.....	92
BÖLÜM V	
5. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	94
5.1. Sonuç.....	94
5.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler	96

5.3. Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	96
KAYNAKÇA.....	98
EKLER.....	102
EK.1. Bilgi Toplama Formu.....	
EK.2. Bilgi Toplama Formu ‘nun Uygulanması İçin Milli Eğitim Bakanlığından Alınan İzin Belgesi.....	

KISALTMALAR CETVELİ

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

G.S.L. : Güzel Sanatlar Lisesi

TABLÖLAR LİSTESİ

TABLO	Sayfa
1. Görsel Sanatlar Bölümü Haftalık Ders Çizelgesi	22
2. Araştırma İçin Seçilen Okullarda Ulaşılan Öğretmen Sayısı.....	70
3. Beşli Ölçek Seçenekleri ile Puan Aralıkları	71
4. Dörtlü Ölçek Seçenekleri ile Puan Aralıkları	71
5. Sanat Eğitimcilerinin Yaratıcı Drama ile İlgili Eğitim Durumları	73
6. Güzel Sanatlar Liseleri Resim Öğretmenlerinin Derslerinde Çeşitli Yaratıcı Drama Tekniklerini Kullanma Düzeyleri	75
7. Öğretmenlerin Yaratıcı Drama Uygulamalarına İlişkin Koşulları	79
8. Öğretmenlerin Yaratıcı Drama Tekniklerini Kullanım Sıklıkları ile Mesleki Kıdem Arasındaki İlişkiyi Gösteren Anova testi Sonuçları	90
9. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumlarına Göre Yaratıcı Drama Tekniklerini Kullanım Durumlarını Gösteren t testi	91
10. Öğretmenlerin Yaratıcı Drama Eğitimi Alıp Almamalarına Göre, Yaratıcı Drama Tekniklerini Kullanım Durumlarını Gösteren Men Whitnwey U testi	92

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİL	Sayfa
1. Sanatın Sistematiik Yaklaşımıla Sınıflandırılması	16
2. Mekan İçerisinde Yürüme Çalışmaları.....	36
3. İtme-Çekme Hareketleri.....	36
4. Körebe Oyunu.....	37
5. Ayna Çalışması.....	39
6. Doğaçlama Rol Oynama Çalışmaları.....	45
7. Öykü-Olay Canlandırma Çalışması.....	46
8. Fotoğraf Karesi Tekniği ile Drama Çalışması.....	48
9. Heykel Çalışması.....	50
10. Heykel Çalışmasında, Heykeltraşların Heykellere İsim Vermesi.....	50
11. Müzik Yoluyla Drama Çalışması.....	52
12. Kostümlerden Yaralanılarak Yapılan Drama Çalışması.....	55
13. Maske Çalışması.....	55
14. Duyusal Algı Çalışması (Eşlerden Biri Gözlerini Kapatıyor ve Diğer Mekan İçinde Gezdiriyor).....	57
15. Duyusal Algı Çalışması (Katılımcılar Gözlerini Kapatıyor ve Ellerindeki Nesneyi Algılamaya Çalışıyorlar).....	58

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sayıtlılar, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar üzerinde durulmuştur.

1.1. Problem

Teknolojinin hızla geliştiği 21. yüzyılda, yaratıcılık ve hayal gücünün sınırları zorlanmaktadır. Son yıllarda özellikle teknolojiye yaşanan bu hızlı gelişmeleri birçok eğitimci takip etmekte güçlük çekmektedir. Böylesine hızlı bilimsel ve teknolojik gelişmelerin ortaya çıktığı çağda, düşünen, sorgulayan, ortaya yeni ürünler koyabilen yaratıcı gençlerin yetişmesinde sanat eğitiminin yeri ve önemi kaçınılmazdır.

İnsanın zihinsel gelişimine paralel olarak ortaya çıkan, farklı bilimsel ve sanatsal disiplinler birbirinden beslenmekte ve birbiri için esin kaynağı olmaktadır. Disiplinler arası etkileşimin sanat alanına yansması ile; plastik sanatlar, işitsel sanatlar ve sahne sanatlarının birbirini beslemesi sonucunda yeni ve özgün bir sanatsal yaklaşımın geliştiği görülmektedir.

“Sanatları birbirinden ayıran sınırların aşılması çağımızın başlıca özelliklerinden biridir. Resim, müzik, bale, yazın, tiyatro, sahneleme, sinema... Bütün bu sanatlar birbiriyle doğrudan doğruya bağıntısı olsun ya da olmasın, iç içe giriyor ve birbirinin biçimlendirme öğelerini kendi biçim dilleri içinde eriterek bütünleştiriyorlar. Sanatlar arasındaki bu etkileşim yeni bir şey değildir, önceden beri var olan bir olgudur. Ne var ki, sanatların doğa yansıtmacılığından uzaklaşmaları bu etkileşimi hızlandırmış güçlendirmiştir” (İpşiroğlu, 2006, s.162).

Disiplinler arası etkileşimden kaynaklanan taleplere cevap verecek nitelikte bir sanat eğitimi olması için, bu tür yaklaşımlarla oluşturulan eğitim programlarına gereksinim duyulmaktadır. Gelişmiş ülkelerde sanat ile ilgili dersler, hem sanat derslerinin kendi aralarında hem de diğer dersler ile tarih, estetik, sosyal bilgiler, vb. desteklenmekte ve işbirliği içinde gerçekleştirilmektedir. B.Tanyolaç 2008’de hazırladığı “Çağdaş Sanat Eğitimi Üzerine Model Araştırması” konulu yüksek lisans tezinde güncel sanat eğitimine örnek olarak kabul edilebilecek yurtdışındaki bazı üniversitelerin programları incelenmiş ve Türkiye’deki üniversiteler ile karşılaştırılmıştır. Tanyolaç, sanat eğitiminde artık disiplinler arası bir eğitim anlayışının benimsendiğini ve Amerika’da ki üniversitelerin birçoğunda resim heykel vb. adlar altında ayrı ayrı bölümler bulunmadığını belirtmektedir. Daha önce ayrı olarak bulunan bu bölümlerin, bir bütün halinde ele alındığını, sanat fakültesi ya da sanat bölümü çatısı altında birbiri ile ilişkilendirildiğini, hala ayrı ayrı bölüm olanlarda da karşılıklı geçirgenliğin çok iyi sağlandığını belirtmektedir. Bu üniversitelerde sanat eğitiminin temelini almak için gerekli olan geleneksel atölyelerin yanında, video ve bilgisayar sistemlerinde kullanılan dijital tekniklerin öğretildiği ve uygulandığı atölyeler ve teknik elemanlarında devreye girdiğini belirtmektedir. Tanyolaç tez çalışmasında, sanat eğitiminde disiplinler arası eğitim anlayışını benimsemiş olan, New York’ta bulunan Cornell Üniversitesi’nin Mimarlık, Sanat ve Planlama Fakültesinde mimarlık tasarımı, tarih ve teori, kentsel ve yöresel politika ve planlama; ve güzel ve görsel sanatlarda profesyonel eğitim verildiğini belirtirken, sanat alanında yürütülen derslerin içeriği hakkında da bilgiler vermiştir. Örneğin Tanyolaç, karma medya dersinin, görsel sanatlarla ilgilenen öğrencilerin video, tiyatro, dans, müzik, tekstil tasarım, moda tasarım ve sinema gibi disiplinlere uyum sağlaması için oluşturulduğunu, elektronik görüntüleme dersinde ise öğrencilerin sanat yaparken kullanılan çeşitli dijital teknolojilerle tanıştırıldığını belirtmiştir (Tanyolaç, 2008, s.82-83).

Türkiye’de gençlerin sahip olduğu sanatsal yaratıcılığı ortaya çıkarmak, geliştirmek, alanlarında araştırmacılığa yöneltmek, yetenekleri doğrultusunda yorum ve uygulamalar yapabilmeleri ve yaratıcı üretken kişiler olarak yetişmelerini sağlamak amacı ile kurulmuş Güzel Sanatlar Liselerinde de disiplinler arası etkileşimin gerektirdiği yöntemlerin kullanılması gerekmektedir. Yaratıcı drama sürecinde, çeşitli

sanat alanları bir arada kullanılabilir. Öykü, şiir, fotoğraf, resim, heykel, dans, müzik ve benzeri alanlardaki birçok eserden yaratıcı dramada yararlanılmaktadır.

“Yaratıcı drama, eğitim yöntemi olmasının yanında aynı zamanda bir sanat eğitim alanı ve bir disiplin olarak görülmektedir. Sanat eğitimi duyuların eğitimi olduğundan dolayı yaratıcı drama da bir sanat eğitimi alanı olarak düşünülür. Yaratıcı dramada da, sanat eğitiminde olduğu gibi görme, işitme, dokunma, tatma ve koklama eğitimi söz konusudur. Resim, heykel, dans gibi sanat formlarında var olan, sanatı gerçekleştiren bireyin bir uyarıcıya tepkisini göstermesi özelliği dramada da bulunmaktadır. Aktif katılımı gerektirmesi nedeniyle, drama çocuğun duygusal, zihinsel ve sosyal gelişimine katkıda bulunan bir sanat alanı olarak kabul edilmektedir” (Üstündağ, 2006, s.22-26).

Güzel Sanatlar Liselerinde görsel sanatlar eğitiminin en önemli amacı, öğrencinin yaratıcılığını geliştirmektir. Bu nedenle öğretmen, öğrencinin imgelem gücünü harekete geçirmelidir. Bunun en güzel yolu oyun oynamaktır. En etkin eğitim yönteminin, yaparak, yaşayarak öğrenme olarak kabul edilmesi nedeniyle, sanat eğitiminde de “yaratıcı drama” yoluyla eğitim etkili yöntemlerden biri olabilir. Topçu(2008) yüksek lisans çalışmasında sanat eğitiminde süregelen eğitim ve öğretim yöntemleri araştırılmış, görsel sanat eğitimi ve eğitsel yaratıcı dramanın amaçları, ilkeleri gözden geçirilmiş, benzer yönlerinin çokluğu dikkat çekmiştir. “Sanat etkinliğinde de dramada da merak etme, araştırma, keşfetme, içselleştirme sonucunda bir davranış, ürün ortaya koyma vardır. Her ikisinde de yaratıcılık ve eğitim söz konusudur. Yaratıcı Eğitsel Drama, yaratıcılığı geliştiren bir eğitim yöntemi ve yaratıcı bireyi yetiştiren başlı başına bir alandır” sonucuna varmıştır (Topçu, 2008, s.73).

Ö. Kaya yüksek lisans düzeyindeki çalışmasında, İlköğretim 3. Sınıf görsel sanatlar dersinin drama destekli olarak yürütülmesinin sonuçlarını araştırmıştır. Araştırmacı, drama destekli olarak işlenen görsel sanatlar dersi ile 3. sınıf (9 yaş) öğrencilerinin derse ilgilerinin arttığını, öğrencilerin çalışma disiplini kazandıklarını, resme yoğunlaştıklarını, hayal güçlerinin ve yaratıcılıklarını dışa vuran yorumlar yapabilmelerine katkıda bulunduğunu öne sürmüştür (Kaya,2006).

“1990’da İngiltere’de eğitimde yeni arayışlar kapsamında eğitimde güzel sanatların yeri tartışılmıştır. Eğitimde yer alacak güzel sanat dalları/türleri başlıca şöyle belirlenmiştir: görsel ve plastik sanatlar, sessel sanatlar,

devinimsel, sözel ve dramatik sanatlar. Dramatik çalışmaların tüm ders programı ünitelerinde kullanılabileceği önemle vurgulanmış ve özellikle yaratıcı dramının özünde çocuk oyunlarından çıktığı, çocuk ve ergende doğal bir form olduğu ve yaratıcılığı bu doğal yoldan geliştirdiğine dikkat çekilmiştir” (Davies, Aktaran San,1991, s.8).

MEB son yıllarda öğrenci merkezli eğitim anlayışıyla öğretim programlarında, yeni düzenlemeler yapmıştır. Güzel Sanatlar Liseleri’nde sistemli bir yaklaşımla öğrencilere; çok yönlü, soyut, eleştirel, yaratıcı, özgür düşünme, problem çözme ve iletişim becerileri kazandırılarak, Türkiye’deki sanat eğitimi ve buna bağlı olarak plastik sanatlar eğitiminin çağdaş sanat eğitimi ilkeleriyle uyumlu biçimde yürütülmesi hedeflenmektedir. Güzel Sanatlar Liseleri Resim Bölümlerinde okutulan alan derslerinin öğretim programlarında, sanat eğitiminin amaçlarını destekleyen bir öğretim yöntemi olarak yaratıcı drama önerilmektedir. Sanat eğitiminde yaratıcı dramının kullanımına ilişkin yapılan çalışmalar geçmiş tarihlerden itibaren araştırılmıştır. Çoğunlukla, yaratıcı dramının sanat eğitimine olan katkılarını ölçmek amacıyla, ilköğretim düzeyinde resim-iş derslerinde dramının uygulanmasına yönelik deneysel çalışmalar yapıldığı tespit edilmiştir. Ancak, sanat eğitimcilerinin derslerinde bir yöntem olarak drama etkinliklerine yer verme durumları, karşılaştıkları güçlükler konusunda bir araştırma yapılmamıştır. Gelişmiş ülkelere, hem bir öğretim yöntemi hem de tek başına bir disiplin olarak kabul görmüş olan yaratıcı drama, artık Türkiye’de de yaygınlaşmaktadır. Bu nedenle MEB’ nın Güzel Sanatlar Liselerinde sanat eğitimi derslerinde bir yöntem olarak kullanılmasını istediği yaratıcı dramının uygulanma durumu ve varsa uygulamada karşılaşılan güçlüklerin tespiti, araştırılması gereken önemli bir konudur. Bundan dolayı bu araştırmada “Sanat Eğitimi Derslerinde Yaratıcı Drama Etkinlikleri” konusu problem durumu olarak ele alınmaktadır.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, Güzel Sanatlar Liseleri Resim Bölümlerinde yaratıcı drama etkinliklerinin uygulanma durumunu resim bölümü öğretmenlerinin görüşleri ile ortaya koymaktır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara (alt problemlere) cevap aramaya çalışılmıştır.

Alt problemler;

1. Sanat eğitimcilerinin Yaratıcı drama ile ilgili eğitim durumları nedir?
2. Sanat eğitimcilerinin derslerinde yer verdikleri yaratıcı drama içeren etkinlikler ve diğer etkinlikler hangileridir ve ne sıklıkta kullanılmaktadırlar?
3. Sanat eğitimcilerinin derslerinde yaratıcı drama etkinliklerini uygulama koşulları nelerdir?
4. Sanat eğitimcilerinin derslerinde yaratıcı dramaya yer verme ya da vermeme gerekçeleri nelerdir?
5. Sanat eğitimcilerinin kişisel bilgileri ile yaratıcı drama etkinliklerine yer verme durumları arasında;
 - a. Mesleki kıdem,
 - b. Mezuniyet durumları,
 - c. Yaratıcı drama eğitimi alıp almamaları açısından anlamlı bir fark var mıdır?

1.3. Önem

Güzel Sanatlar Liseleri resim bölümlerinde sanat eğitimcilerinin bir yöntem olarak derslerinde yaratıcı drama etkinliklerine yer verme durumunu tespit etmek amacıyla “Sanat Eğitimi Derslerinde Yaratıcı Drama Etkinlikleri” başlıklı yapılan bu araştırma ile aşağıda sıralanan noktalarda katkılar ve yararlar beklenmektedir.

- GSL Resim Bölümlerinde yaratıcılığı destekleyen yaratıcı drama etkinliklerinin öneminin vurgulanarak, öğretmenlerin bu etkinliklere dikkatinin çekileceği, umulmaktadır.
- Sanat eğitimi ve öğretimindeki geleneksel öğretim tekniklerine göre yeni bir yöntem olarak görülebilecek olan yaratıcı drama yönteminin ne düzeyde kullanıldığı ve kullanımını etkileyen unsurlar konusunda yapılan çalışmalarda eksiklikler bulunmaktadır. Bu araştırma, bahsedilen hususlardaki eksikliği doldurmak adına önem taşımaktadır.
- Araştırmanın bir diğer önemi ise, yükseköğretimdeki sanat eğitimcisi yetiştirme sistemine sağlayacağı katkıdır. Türkiye’de sanat eğitimcisi yetiştiren lisans programlarında, yaratıcı drama yöntemi bir ders olarak yer almamaktadır. Bundan dolayı, öğretmenlerin yaratıcı drama tekniklerini kullanma düzeyleri kendi yetenek ve becerilerine kalmakta ve nihayetinde de yaratıcı drama tekniği bilimsel olarak öğretim teknikleri içerisinde kullanılmamaktadır. Bu açıdan araştırma, yükseköğretimde öğretim teknikleri içerisinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasına dair bir öneri sunmayı amaçlamaktadır.

1.4. Varsayım

- Araştırmanın örneklem grubu araştırmadaki anket sorularını doğru ve içtenlik içinde cevaplandığı varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma aşağıda belirtilen yönlerdeki sınırlılıklar içinde yürütülmektedir: Veri toplama kaynakları olarak, konu ile ilgili hazırlanan anket soruları ve kaynaklarda sıralanan ilgili alan yazın verileriyle sınırlıdır.

Araştırma örneklemini Ankara GSL, Bursa Zeki Müren GSL, Çankırı GSL, Denizli Hakkı Dereköylü GSL, Diyarbakır GSL, Eskişehir GSL, Karabük Safranbolu İMKB GSL, İstanbul GSL, Mersin Nevit Kodallı GSL, Van GSL resim bölümü öğretmenleri (71) ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Sanat Eğitimi : Genel anlamda güzel sanatların tüm alanlarını kapsayan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır; okullardaki güzel sanatlara ilişkin ders ve etkinlikler bütünü olarak tanımlanabilir.

Güzel Sanatlar Liseleri : İlköğretim üzerine 4 yıl lise öğrenim süresi olan yatılı, gündüzlü ve karma eğitim yapan okullardır. (Tebliğler Dergisi, 1999:sayı 2505) 2009 yılından itibaren ismi Güzel Sanatlar ve Spor liseleri olarak değişmiştir.

Resim Bölümü: Güzel sanatlar liselerinde, görsel sanatların, resim, heykel, grafik sanatlar, seramik v.b. alanlarında doğrudan araç ve gereçle çalışmayı gerektiren uygulamalı alanların yanında, sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik konularında da eğitim veren sanat eğitimi alanı.

Yaratıcı Drama: “Doğaçlama ve rol oynama tekniklerinden yararlanarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı bir fikri, kimi zaman bir soyut kavramı ya da davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği “oyunsu” süreçlerde anlamlandırmaları ve canlandırmaları” olarak tanımlanmaktadır” (San, 2006, s.115).

Yaratıcı Drama Etkinlikleri: Bu araştırma konusunda geçen etkinlik ile ifade edilmek istenen; resim bölümünün alan dersleri içerisinde konuya ilişkin ve öğrencilerin motivasyonunu yaratıcılığını arttırıcı yaratıcı drama uygulamalarıdır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.SANAT

2.2.1. Sanatın Tanımı

Bir şiir, resim ya da müzik eseri olan sanat, doğanın bir parçası olan insan ruhunun ve duygularının dışı vurumudur. İnsan duyarlılığının karmaşık ürünleri olan ve daima insana özgürlüğünün kapılarını aralayan sanat eserleri, kalıp yargıları zorlayarak aşar. İnsan duyarlılığını alışılmış, genel düşünce yapısı açısından daha üst seviyelere taşır. Bu kalıp yargılar kimi zaman bilim çevreleri, kimi zaman yönetici sınıf ve genel anlamda dönemin eko-sosyal yapısından kaynaklanıyor olabilir. Sanat eserinin yalnızca dönemine değil çağlar sonrasına da ışık tutabilmelerinin temel nedeni eleştirel bakış açısının getirdiği güvensizlik ortamını, alışılmış olanın verdiği rahatlık ve güven duygusuna tercih etmemelerindendir. Tolstoy, “İnsanın bir zamanlar yaşamış olduğu duyguyu, kendinde canlandırdıktan sonra, aynı duyguyu başkalarının da hissedebilmesi için hareket, ses, çizgi, renk veya sözcüklerle belirlenen biçimlerle ifade etme ihtiyacından sanat ortaya çıkmıştır” der. (Aktaran: Ersoy, 2002, s.5) Sanatın geçmişten günümüze kadar, pek çok farklı tanımı yapılmıştır. Bu tanımlardan biri de Uçan’a aittir. Uçan’ a göre sanat, “ insanın duygu, düşünce, tasarım ve izlenimlerini, belli durum, olgu ve olayları, belli bir amaç ve yöntemle, belli bir güzellik anlayışına göre işlenen gereçlerle anlatan özgün ve estetik bir bütündür” (Uçan, 2002, s. 2).

Karmaşık bir varlık olan insan yeme-içme, barınma, giyinme gibi temel gereksinimlerini karşıladıktan sonra, yaptığı işlerde haz alma arayışına girer; güzeli, estetik olanı arar ve yaratma eylemi içine girer. İnsanın sanat yapma isteği pratik fayda sağlamak için değil, “...evrenin ve dünyanın sırlarına erişebilmek, kişisel bunalımlarını

yatıştırmak, heyecanlarını doyurmak ve başkalarına duyurmak ve nihayet ruhsal özelemlerine uygun düzeyde yaşayabilmek isteğiyledir” (Kınay, 1993, s.1).

“Sanat insanla doğadaki nesnel gerçekler arasındaki estetik ilişkidir. Bu ilişkiyi oluşturan üç aşama vardır. Birinci aşamada sanatçı, doğadaki maddi özellikleri (renkler, sesler, hareketler ve çeşitli fiziksel dış tepkiler) algılar, ikinci aşamada bu algılar estetik amaçlar göz önünde tutularak hoş giden biçimlere ve kalıplara dökülür. Son aşamada ise, sanatçıda daha önceden var olan duygu ve heyecan durumlarına yeni algılar uydurulur” (Ersoy, 2002, s. 6).

Sanatsal üretim sürecinde, sanatçının iç dünyasında yaşattığı duygu, düşünce ve çatışmaları kendine özgü ve gerçeğe en yakın bir dil ile anlatabilmek için harcadığı çabanın, en yüksek düzeyi yaratıcılıktır.

2.1.2. Yirminci Yüzyıl Sonrası Sanat Anlayışı

20. Yüzyıl sonrasında, gelişmiş toplumlarda sanat anlayışı da değişmiştir. Artık, sanat ve sanatçının önemi her zamankinden daha fazla anlaşılır hale gelmiştir. Sanat, bilim ve teknolojinin yardımı ile, daha geniş kitlelere ulaşabilmekte çevreyi ve dünyayı değiştirerek, ona yeni biçimler vermektedir. Sanat alanında yetişenlerin de çağın bu gereksinimlerini karşılayabilmek için, bilim, teknoloji ve sanat ilişkisini iyi bilmeleri gerekmektedir.

Bilim, teknik ve diğer pek çok alanda karşılaşılan yaratıcılık kavramı, diğer alanlarla kıyaslandığında sanat alanında daha karmaşık olduğu görülür. Sanatçı kişisel yeteneklerinin yanında, bilinçaltı ve bilinç ötesi zihinsel faaliyetlerini, zihinsel kapasitesini, duyularını, duygularını, izlenimlerini, bilgi ve algısını, yaratıcı zeka ve sezgisiyle mantık, denetleme, yargılama, değerlendirme süreçlerinden geçirdikten sonra kendine özgü, estetik olan sanatsal ürünü ortaya çıkarır. İnci San; “Yepyeni ilişkilerin kurulması, yeni bireşimlere varılması, bilinenlerden o zamana dek bilinmeyen yeni sonuçlar, yeni düşünceler, yeni yaşantılar ve ürünler ortaya koyma” (San, 1974, s.41) olarak yaratıcılığın kısa bir tanımını yaptıktan sonra, sanatsal yaratma oluşumunda bilimsel bir buluş ya da teknik bir icatta olduğundan, daha derin ve zengin, ilgi ve

ilişkiler olduğunu ve aynı zamanda, sanatsal ürünün şaşırtıcı bir uyum, denge ve düzenliliği de içinde barındırdığını ifade etmiştir.

Sanatta bilim de bilgiyi arar, ancak, “İnsan yaratısı bütün alanlar içinde sanat, bilgi kaynağı olma açısından en ayrıksı yerdedir kuşkusuz. Sanatın yarara dönük bilgi vermek ve bilgi yaratmak gibi bir işlevi olmamakla birlikte; değişik alanlarda yaratılan bilgileri kullanmak ve önce kendisine, sonra da diğer alanlara bilgi aktarımı da kaçınılmaz. Eyleme bağlı bir sonuç olarak bilgi ele alındığında, sanat, bilgiyi yaratan kaynaklardan biridir. İnsanın çevresi ve kendisiyle kurduğu ilişkide algı ve deneyle kazandığı, dilsel anlamda değişik gruplara yerleştirebileceğimiz, aktarılabilir nitelikteki imleri bilgi olarak tanımlarsak; sanat ve bilgi arasındaki ilişki daha kolay anlaşılabilir” (Karayağmurlar, 2000, s. 126).

Tarihte sanat ve bilimin birbiriyle etkileşim içinde olduğu görülmektedir. Sanat anlayışında köklü değişikliklerin yaşandığı ve toplumları etkilediği dönemlere bakıldığında, bilimde de bu yönde paralel gelişmelerin yaşandığı görülür.

“İzafiyet teorisi (relativite), kübizm akımının zamanın ve mekanın bölünmezliği konusunu ele aldığı zamanda ortaya çıkmıştır. Psikanalizin bir bilim haline gelmesi; sürrealizmin, bilinç altını anlamaya, anlatmaya çalıştığı zamana rastlar ve algılar, teoriler, uygulamalar her iki alanda da paralel gitmiştir. Lissitzky, Tatlin, Stenberg, Exter ve Moholy Nagy gibi konstrüktivistlerin yapıtları uzay araçlarının tasarımlarını veren, bir tür teknik resim niteliği taşıyordu” (Gürer, 1988, s. 122).

Sanatın kimi zaman da, bilimden önde gittiği, bilimi şekillendirdiği ve yol gösterdiği bilim alanında çalışanlara ilham verici olduğu da bilinmektedir. Einstein’ın Görelilik Teorisi’ni oluştururken “Dostoyevski bana Gauss’tan daha çok şey verdi” (Aktaran: Ömerustaoğlu, 2004 s. 105) şeklindeki sözleri sanatın bir fikrin, kavramın oluşturulması ya da bir olayın açıklanmasıyla ilgili sağladığı imkân kadar bilimsel bir kuramın oluşturulmasındaki ilham verici etkisini de gösteren önemli bir ifadedir. Einstein, büyük bir buluş olarak kabul edilen, evrende hiçbir şeyin kesin ve mutlak olmadığını; kişiye ve zamana göre değiştiğini açıklayan görelilik teorisini oluştururken, 1777–1855 yılları arasında yaşamış önemli bir astronom, matematikçi ve fizikçi olan Gauss’in teorilerinden yararlandığını, ancak başka insanların dünyalarını, bakış açılarını ustalıkla anlatan Dostoyevski’nin romanlarının görelilik teorisini oluşturmasında ilham verici etkisi olduğunu belirtmiştir.

Sanatçı kişiliği gereği özgür düşünür, dogmalara körü körüne bağlı değildir. Var olan düzende, beğenmediklerini değiştirme çabasıdadır. Birçok insanın korktuğu, endişe duyduğu değişimden, sanatçı heyecan duyar, ilham alır ve dolayısıyla destekler. Toplumun içinde yaşadığı, hüznüleri, sevinçleri, korkuları, zorlukları, inançları, istekleri, özlemleri yazdığı şiirle- romanla, bestelediği müzikle, yaptığı heykelle- resimle, sinemayla anlatır Topluma bir fikri, bir düşünceyi empoze edebilir ve yol gösterici olabilir.

“...Sanatçılar genellikle kendi iç imgeleri ve hülyalarına dalmış yumuşak huylu kimselerdir ama tam da bu onları baskılı bir toplum için korkulu kılar. Çünkü sanatçılar, insanoğlunun süregelen kafa tutma gücünün taşıyıcılarıdır. Kendilerini, Tanrının yaradılıştaki kaostan biçimi yaratması gibi, kaosun içine ona biçim vermek için gömmeyi severler. Gündelik, duygusuz, alışlageldik olandan hiçbir zaman hazzetmeyerek sürekli yeni dünyalara doğru ileri atılırlar. Böylece “soyun yaratılmamış vicdanı’nın yaratıcıları olurlar” (May 1988, Aktaran: Soygür, 1992s. 126).

Bir canlının gelişmişliği, yaşadığı çevre şartlarına uyum sağlayabilmesi ve şartlar değiştiğinde yine yaşayabilmek için kendini yenileyebilmesi olarak tanımlanabilir. İnsan da şimdi ve gelecekte var olabilmek için bilgisini yaşama uyarlayarak, teknolojiyi kullanarak yaşama şansını arttırmaya çalışmaktadır. Teknolojik gelişmelerle birlikte, evreni daha fazla algılayabilmektedir. Gözle göremediklerini görmek, kulakla duymadıklarını duymak için makinalar yapmaktadır. Bir hücre içinde olup bitenleri anlamak için elektromikroskop, uzayı gözlemleyebilmek için gelişmiş teleskopları kullanmaktadır. Çevresini daha iyi algılamak, gelecekte de yaşama şansını yükseltecektir.

“Sanatın önemimi anlamış yüksek öğretim kurumlarında, bütün disiplinlerin ilk sınıflarında ortak bir görsel sanat eğitimi verilmektedir. Görsel sanatların o kurumlarda, genel eğitim içerisindeki rolünü incelenmekle görevli komisyonların raporlarında genel olarak; görsel eğitimdeki ihmaller yüzünden vasat düzeyde, bir üniversite birinci sınıf öğrencisinin düşünme ve görme yeteneği arasında uyumsuzluk olduğu ve diğer dersler bakımından olgun olmalarına rağmen, görsel yönden daha işin başında oldukları belirtilmektedir” (Gürer, 1988, s. 123).

İnsanın etrafını en doğru biçimde algılayabilmek için verdiği bu uğraşlar, uygarlık düzeyini gösterir ve uygarlık yarışı yaşamsal bir yarışır. Bu uygarlık yarışında

önde giden ülkeler, algılamanın önemini fark ettikleri için, sanatı da bilim kadar önemsemektedirler.

“Yakın zamana kadar, fen ve sosyal bilgiler eğitimi ile sanat eğitiminin ayrı ayrı şeyler olduğu kabul edilirdi ve bu yüzden de bir çok öğrenci tekniğin artistik yaratıcılık üzerindeki uyarıcı etkilerinden habersiz, diplomalarını almakta, bir çok teknik adam da çalışmaya artistik olgunluktan yoksun olarak, işe başlamaktaydı. Halbuki bilimsel espri ve yaratmak ve icad etmek olgusu genellikle görsel gözlem ve incelemelerle, duyuşlarla yönlendirilmektedir” (Lansing, K.M., Aktaran: Güner, 1988, s. 123).

Bilindiği gibi Rönesans önce sanat alanında başlamış ve sonra diğer alanlara yayılmıştır. Aynı şekilde postmodernizmin yansımalarını sanat alanında görmek mümkündür. Pek çok filozofta sanatın dilini kullanarak kendi görüş ve düşüncelerini ortaya koyma konusunda çok başarılı olmuşlardır.

“...Nietzsche “Hristiyan orta çağın ruhu, ancak Hollandalı ustaların sanatında yavaş yavaş sona erebildi” der. Örneğin J.J.Rousseau’nun Emile eserinde insan eğitimi, toplumda eğitim ilkelerinin rolü, insan ve toplum ilişkileri, buradaki çelişkiler sanatsal bir dille ifade edilmiştir. Yine Varoluşçuların görüşlerini sanatın dilini kullanarak çok geniş okuyucu kitlelerine ulaştırmaları, Nietzsche’nin de “Carmen’i dinlediğim her kez kendimi olduğumdan daha bir filozof, olarak görüyorum” sözü sanatın gücünü gösteren örneklerdendir”(Ömerustaoglu, 2010, s.237).

Bulunduğu çağa damgasını vurmuş, yazarların, ressamların müzisyenlerin çok yönlü oldukları görülmektedir. Sanat türlerini birbirini tamamlayan formlar olarak düşünüp uygulamalar yapmışlardır. Bir ressam aynı zamanda heykeltıraş, bilim adamı, şair, yazar, müzisyen olabilmektedir. Rönesans döneminde yaşamış ve deha olarak kabul edilen Leonardo da Vinci (1452-1519) mimar, mühendis, mucit, matematikçi, anatomist, müzisyen, heykeltıraş ve ressamdır. XX. yüzyılda ana bilimler bölünmüş, yepyeni yan bilim dalları doğmuş ve uzmanlık alanları oluşmuştur. Ancak sanatçıya, kendi alanı ile uğraşmak çoğu kez yeterli olmamıştır. Klee (1879–1940) resmin yanında müzikle de ilgilenmiştir. Kandinski’nin (1866-1944), kuramsal yazıları bir estetikçinin denemeleri niteliğindedir. Michaux (1899-1984) hem şair, hem ressamdır. Bu sanatçıların çok yönlü olmalarındaki nedenler ise, yaratıcılık, merak, çevresindeki olaylara duyarlılık gibi özelliklerin yanı sıra farklı disiplinlerde eğitim olanağını bulmaları biçiminde sıralanabilir. Klee çocukluk çağından itibaren hem müzik hem de resim eğitimi almıştır. Müzik alanında da resimde olduğu kadar yetenekli olmasına

karşın, resim alanında kendini ifade etmiş, ancak müzikten de yararlanmışır. Sanat alanındaki yaratıcı kişilerin özgeçmişleri incelendiğinde, çok yönlü oldukları görülmektedir. Sürrealist bir canlandırma sanatçısı ve film yönetmeni olan Jan Svankmajer (1934), sanat eğitimi ve kukla eğitimi almıştır. Sanat alanında kesin sınırların aşıldığı 20.Yüzyıl sonrasında, sanat yapıtı diğerk pek çok alandan beslenerek oluşturulmaktadır.

“Sanat alanında birçok şey artık yan yanadır. Artık sanat her yerde, sokakta, meydanda, tarlada, bir okulun kantininde, bahçede gerçekleşebiliyor ve birçok sanat dalı bir arada olabiliyor. Günümüzde bir ressamın, aynı zamanda heykeltıraş, oyuncu, müzisyen, dansçı vb. olması da bekleniyor” (Çakır İlhan, 2006, s.412).

Günümüzün en önemli sanat dallarından olan sinema müzik, edebi eserler, tiyatro, görsel sanatlar vb. pek çok disiplinin birleşimi ile oluşturulmaktadır. Modern dans da aynı şekilde pek çok disiplin bir arada görülmektedir. Çağın bu çok yönlü sanat ihtiyacını karşılayabilmek için, sanat eğitiminde de çok yönlülüğü besleyecek yöntem ve teknikler kullanılması gerekmektedir. Yaratıcı drama bir eğitim yöntemi olmasının yanında disiplinler arası sanat eğitimi yöntemi olarak da, eğitim otoritelerince kabul görmektedir.

Gelişmiş ülkelerin, en az bilim-teknoloji kadar sanatı da önemsedikleri görülmektedir. Bir ülkenin sanat alanındaki ilerlemesi, diğer ülkelerle olan rekabet ortamında ön sıralarda olmasını sağlar. Gelişen elektronik ve bilgisayar teknolojileri sayesinde, insanın hayal gücünü ifade etmesi, sanata yansıtması daha kolay ve hızlı olabilmektedir. Grafik, video, sinema, reklam gibi teknolojiyle beraber ortaya çıkan bu sanat dalları gelişmiş ülkelerin ekonomik, sosyal, siyasal güçlerine güç katmaktadır. Gelişmiş ülkeler sanat alanında, yeni sanat anlayışlarına, ihtiyaçlarına uygun nitelikte eğitim ortamları oluşturabilmektedirler. Sanatlar arasındaki kesin sınırlar aşılmış olduğundan, çok boyutlu sanat, tümel sanat, disiplinler arası sanat yaklaşımlarıyla sanat eğitimi programlarına yer vermektedirler.

Tanyolaç, sanat eğitimde disiplinlerarası bir eğitim anlayışının benimsendiği Amerika’da ki üniversitelerin bir çoğunda resim heykel vb. adlar altında ayrı ayrı bölümler bulunmadığını belirtmektedir. Daha önce ayrı olarak bulunan bu bölümlerin,

bir bütün halinde ele alındığını, sanat fakültesi ya da sanat bölümü çatısı altında birbiri ile ilişkilendirildiğini, hala ayrı ayrı bölüm olanlarda da karşılıklı geçirgenliğin çok iyi sağlandığını belirtmektedir. Tanyolaç, New York'ta bulunan Cornell Üniversitesi Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesinin;

“Görsel Eğitim programı öğrencilere disiplinlerarası bir yaklaşım ile görsel sanat, medya (dijital çalışmalar dahil), performans ve kavrayış dersleri veriyor. Fakültenin tamamında bu kadar çeşitli disiplinlere yaklaşmak bu dersleri cezbedebilmek için programa yakın kurslar veriliyor, Sanat Tarihi, Sinema, Edebi Eğitim, Psikoloji, Tiyatro vb.” (Tanyolaç, 2008, s.85-86) şeklinde olduğunu belirtmektedir.

Çağın ihtiyaçlarına uygun nitelikte insan yetiştirebilmek için, son derece önemli olan sanat eğitiminin, nasıl yapılandırılacağına bilinmesi önemlidir. Sanat eğitiminde uygulanacak programları geliştirebilmek için ise, çağın sanat anlayışını ve ihtiyaçlarını bilmek gerekmektedir. Genel eğitim içerisinde, sanat eğitimi doğru biçimde yapılandırılmalıdır. Aksi halde, yapılmış olanları taklit etmeye çalışmaktan daha öteye gidemeyen bu eğitim dizgesi içinde yaratıcı bireyler yetiştirmek olanaksız hale gelmektedir.

“Çağdaş toplum, bilimsel gelişmeler açısından sanatın anlamını doğru bir biçimde ortaya koyabilmek ve toplumsal işlevini belirleyebilmek için, insan yaşamının sanata nasıl yansıdığını araştırmak ve derinlemesine irdelemek gerekir. Çünkü çağımızda sanat toplumbilimi; sanatın toplumsal bir işlevi ve anlamı olduğunu vurgulayarak, onun dünyanın ve insanın değiştirilmesinde bir işlevi ve anlamı olduğunu ortaya koymaktadır. Sanatın doğru olarak kurulması ve anlaşılması sorunu, doğrudan doğruya toplumsal yaşamın doğru olarak açıklanması sorununun bir ön koşuludur” (Armağan, 1992, s.53).

2.1.3. Sanatın Sınıflandırılması

Sanatın pek çok türü vardır. Bunların açıklanıp anlatılabilmesi, eğitim sürecinde değerlendirilebilmesi ve sanattan gerektiğinde yararlanılabilmesi için; sanatı belli bir sınıflandırma içerisinde türlere ayırmak zorunlu görülmüştür. Sanat eserlerinin niteliklerine göre sanatta sınıflandırma, estetik biliminin konusudur ve değişik şekilde değerlendirmelerle sınıflandırmalar yapılmıştır.

Klasik de denilen geleneksel sınıflandırma sanatları plastik ve görsel (mimarlık, heykeltıraşlık ve resim), ritmik, fonetik (dans, müzik ve şiir) olarak 6 dalda toplamıştır. 1895 yılında sanatlar dalına giren sinema 7. sanat dalı niteliğiyle yer almıştır. Bu gruplarda toplanan sanatlara Güzel Sanatlar denilmektedir (Kınay, 1993, s.3).

Çağdaş yaklaşıma göre sanat dalları uygulama alan ve performanslarına göre farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. Bunlardan bazıları aşağıda sıralanmıştır.

Yüzey Sanatları: Düz bir yüzey üzerinde gerçekleştirilen bütün sanatlar; görsel sanatlar, grafik, baskı, karikatür, fotoğraf vb.

Hacim Sanatları: Bir hacmi olan (eni-boyu-yüksekliği) tüm sanatlar; heykel, kabartmalar, asamblaj (üç boyutlu kolaj) vb.

Uzam (mekân) Sanatları: Yaşam alanı olarak gerçekleştirilen tüm sanatlar; mimari, çevre düzenleme vb.

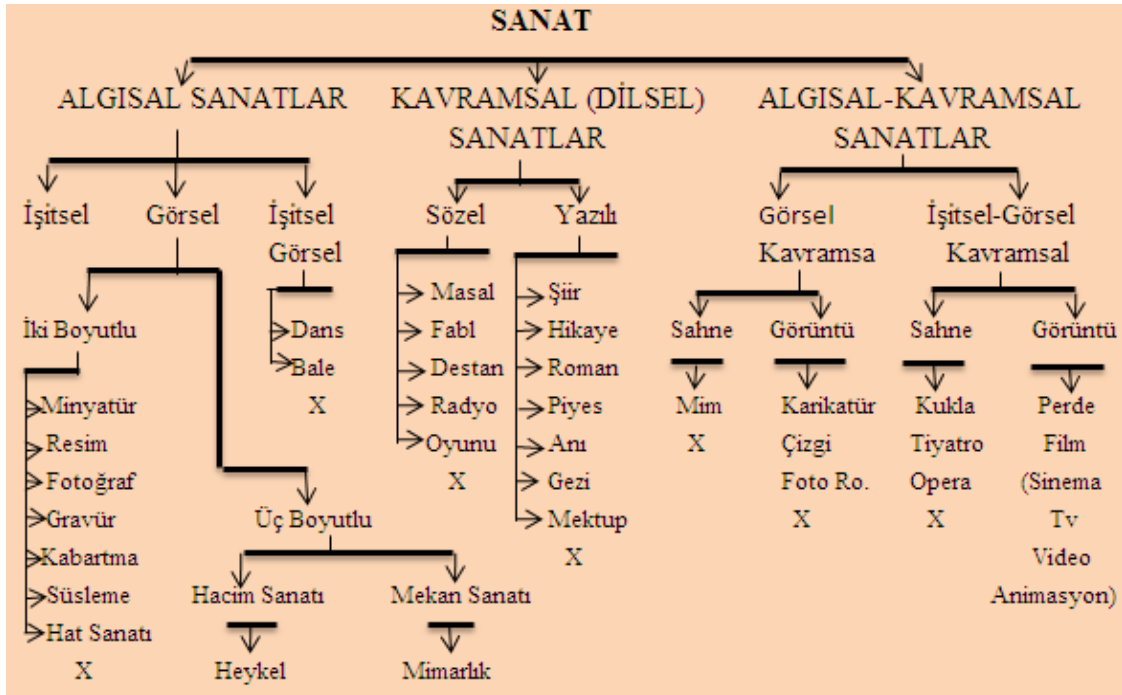
Dil Sanatları: Bütün edebi türler; masal, roman, öykü, şiir, tiyatro metni, senaryolar vb.

Ses Sanatları: Müziğin bütün türleri; klasik müzik, çok sesli müzik, halk müziği vb.

Devinim (hareket) Sanatları: İnsanın duygu ve düşüncelerini bedensel hareketle anlattığı tüm sanatlar; bale, modern dans, halk dansları, artistik jimnastik vb.

Eylem Sanatlar: Eylemler bütünlüğü halinde insanın, insanı ve doğayı anlattığı sanatlar; tiyatro, opera, sinema vb.

Uygulama ve performansa göre sınıflandırmanın yanı sıra, sistematik yaklaşımla da bazı sınıflandırmalar yapılmıştır.

Şekil 1. Sanatın Sistematik Yaklaşımla Sınıflandırılması

2.1.4. Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi kavramı genel olarak güzel sanatların tüm alanlarını kapsayan okul içi ve okul dışı sanatsal eğitim sürecini ifade etmektedir. Dar anlamda ise “okullardaki ilgili sınıf ve bölümlerde bu alana ilişkin olarak verilen dersleri kapsamaktadır. Sanat eğitimi hangi alanda olduğu belirtilmedikçe, daha çok “plastik sanatlar alanında verilen eğitim” biçiminde anlaşılmaktadır” (San, 2010, s.17). Plastik sanatlar eğitim ve öğretiminin kapsamı içinde, “uygulamaya yönelik sanat etkinlikleri, sanat yapıtı inceleme, sanat tarihi ve estetik yer alır. Dahası, sanat eğitimi, araç, gereç ve işlik donanımı ile öğretim programları, çalışma düzeni, değerlendirme gibi yöntemsel konuları da içerir” (Kırıçoğlu, 2005, s.3).

Sanat eğitimi “...Bireyin yaratıcı güç ve potansiyellerini eğitmek, estetik düşünce ve bilinci örgütlemek, estetik yaşamın yapılanmasını temellendirmek için gereklidir” (Erbay, 1997, s:11) Sanat eğitimi, bireyin istendik davranışları kazanması, yaratıcılığının, özgüveninin artması, estetik kaygısının oluşması, karşılaştığı sorunlara çözüm getirebilmesi, duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilmesi, kendi varlığında hissettiği farkındalık ve

önem duygusunu, diğer insanlara da hissettirmesinde ve hatta çevresinde gördüğü her şeye karşı bir değer oluşturabilmesinde, genel eğitim içerisinde etkin bir rol üstlenmektedir. Özsoy özellikle çocukların sanat eğitimi almasının “onların hayatında kullanabileceği istenilen davranışları edinebilmesi için zorunlu olduğunu, böylelikle toplumda estetik duyarlılığı olan ve bunu sergileyebilen nazik, ince ruhlu, zevkli, saygılı, dürüst ve kişiliği oluşmuş bireylerin sayısının artmasında etkili olunacağını” (Özsoy,1998, s.65) söylemiştir. Sanatsal anlatım dilini öğrenen kişi geçmişteki ve günümüzdeki sanat yapıtlarını inceleme ve onları anlama yetisine sahip olmakta; bu da kişinin görsel duyarlılığını artırmaktadır. Sanat yapıtı incelenirken geliştirilen eleştirel tavır kültürel çevreyi oluşturan diğer nesnelere de uygulanabilmektedir. Bu eleştirel tavır ile karşılaşılan yanlışlıkların üzerine gidilerek, toplumun ilerlemesi sağlanmaktadır. Böylece insan, giyiminden, çevre düzenine kadar her alanda sanatsal nitelikler aramakta ve yaşam kalitesini yükseltebilmektedir.

Gökaydın’a göre; sanat eğitimi ortamı, “çocuğun geniş anlamda gelişmesini içeren en güvenilir ortamdır. Çünkü o, bu ortamda kendi enerjisi paralelinde, doğal eğilimlerini uygular, kendi deneyimlerini kullanır. Eğitimin her kademesinde çalışmalar bu doğal eğilimin paralelinde olmalıdır. Çağımızın atom çağı olduğu unutulmamalıdır. Teknoloji günlük yaşamımızı bile etkisi altına almıştır. Bu nedenle algı ve anlatım olanakları da artmış bulunmaktadır. Bilimde ve sanatta yaratıcılık eşit değerde kabul edilebilmektedir. Deneme olanağı veren sanat eğitimine dış ülkeler geniş yer vermekte, şaşırtıcı deneyler ve araştırmalar yaptırılmaktadırlar” (Gökaydın, 1998, s.3).

Sanat Eğitimi, temelde çocuğu görmeye, aramaya, sormaya, denemeye, sonuçlandırmaya alıştırmaktadır. Duygularını, düşüncelerini bir kil ya da hamur parçasına, çizgiler renkler aracılığıyla bir kağıda, duvara aktarmaya çalışırken, etrafında bulunan farklı nesneleri de tanımaya çalışır. Çocuk bu sayede soyut ve somut imgeler arasındaki iletişimin nasıl kurulacağını sorgulayarak deneyler, denemeler, araştırmalar yapar, böylece yaratıcılığını geliştirir. “Yaratıcılık, gerek bilim ve teknikte gerekse düşünsel, sanatsal ve kültürel alanda yeni ürünler verme demektir ve sanat eğitiminin temel yönelimi çocuk ve ergenin yaratıcılığını geliştirmektir” (Adıgüzel, Aktaran: Üstündağ, 2006, s.335). Sanat eğitimi süreçlerindeki başlıca öğeler olan gözlem, araştırma, bulma, uygulama, deneme, denetleme ve sonuçlandırma, bilimsel araştırmacıların süreçleriyle hemen hemen aynı olmaları bakımından, çocuk ve genci

çağımızın bilim ve teknolojik dünyasına da hazırlar. Bu arada çocuk ve gence özel kişisel yeteneklerini geliştirme olanağı verilmiş olur.

Okvuran; sanatsal alana göre yaratmayı; “varolana/varolanlara yeni bir biçim verme, varolanları birleştirip farklı bir forma sokma, daha önce hiç düşünülmemiş olanı düşünme ve ortaya bir ürün koyma süreci olarak” (Okvuran, 2002, s. 269) tanımlar.

Yaratıcı kişi, eksiklikleri ve sorunları fark eden, sorunlara yeni çözüm yolları bulabilen, geçmiş yaşantılarındaki birikimiyle yeni öğrendikleri arasında değişik bağlantılar kurarak ortaya yeni, özgün bir düşünce ya da ürün koyabilen olarak tanımlanabilir. Yaratıcılığın içinde merak duygusu, imgelem, sezgi, buluş, özgünlük gibi öğeler yer almaktadır.

Diğer ülkelerin yaptıklarını taklit etmek yerine, diğer ülkeler tarafından yaptıkları taklit edilen bir toplum olabilmek için, sanat eğitimin önemi bilinmelidir. Yaratıcı insanların yetişmesine katkıda bulunan sanat eğitimi ihtiyacını, Türkiye’ de Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri, Eğitim Fakülteleri ve Güzel Sanatlar Fakülteleri tarafından karşılanmaya çalışılmaktadır “Öğrenmeyi öğrenme (Öğrencinin kendi öğrenme sürecini bilmesi), yaratıcılık eğitimi; etkin öğrenme, yaşam boyu öğrenme” v.b evrensel yaklaşımların tüm dünyada kabul görmesi, öğrenme ortamlarının sürekli sorgulanmasını ve geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Sanat eğitimcilerinin, disiplinlerarası sanatın doğasına uygun olarak, ‘çoklu’ araç, yöntem ve tekniklerden yararlanabilmeleri için gereken ortam oluşturulmalıdır. Yaratıcı dramının çok sayıda duyuya aynı anda etki edebilme özelliği olduğundan, bu konuda diğer yöntem ve tekniklere oranla daha yararlı olduğu söylenebilir. Yaratıcı drama etkinlikleri hem görsel, hem işitsel, hem dokunmaya ilişkin, hem de kinestetik uyarıcılar sağlayabilme özelliğine sahiptir.

Yaratıcı drama, Eğitim Fakültelerinin Okul Öncesi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve bazı fakültelerin İngilizce öğretmenliği bölümlerinde ders olarak yer almaktadır. Aynı şekilde, Sanat eğitimcisi yetiştiren kurumlarda da bir ders olarak yer almalıdır. Hem yaratıcılığı desteklemesi bakımından “Yaratıcı dramada, yaratıcılıkta olduğu gibi yeni fikirlerin keşfedilmesi, bu fikirlerin geliştirilmesi, aralarında yeni

ilişkilerin kurulması ve bu fikirlerin, hislerin ifade edilmesi gibi bir takım süreçlerin yer aldığı görülebilir” (Ömeroğlu, 2006, s.142) hem de çağın sanat anlayışı olarak tümel sanat, disiplinlerarası sanat eğitimi için uygun bir eğitim yöntemi olan yaratıcı drama, sanat eğitimcilerine öğretilmelidir. Bir disiplin, bir öğretim yöntemi ve aynı zamanda sanat eğitimi yöntemi olarak yaratıcı drama içinde pek çok kavramı ve uygulamayı barındırır. Bu sebeple ayrı bir ders olarak, diğer öğretim yöntemlerine göre, daha fazla zaman ayrılarak öğretilmesi gerekmektedir. Yaratıcı bireylerin yetişmesinde önemli rolü olan sanat eğitimi ancak, kendisini sanatında yetiştirmiş ve bildiklerini uygun yöntem ve teknikler kullanarak öğretebilen sanat eğitimcileri ile gerçekleşebilir.

Eğitim Fakülteleri ve Güzel Sanatlar Fakültelerine kaynak konumunda olan Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri’nde sistemli bir yaklaşımla öğrencilere; çok yönlü, soyut, eleştirel, yaratıcı, özgür düşünme, problem çözme ve iletişim becerileri kazandırılarak, ülkemizdeki sanat eğitimi ve buna bağlı olarak plastik sanatlar eğitiminin çağdaş sanat eğitimi ilkeleriyle uyumlu biçimde yürütülmesi hedeflenmektedir. Sanat eğitiminde yükselen yeni değerler olan; öğrenci merkezli eğitim anlayışıyla, Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Resim Bölümü’nde okutulan alan derslerinin öğretim programlarında yeni düzenlemeler yapılmıştır. Resim bölümü alan derslerinin öğretim programlarında, dersin amacı ve öğrenciye kazandırılacak hedef davranışlar belirtilir. Dersin amacına göre, öğrenciye verilecek olan bilgiler, konusuna göre isimlendirilir ve üniteler olarak sınıflandırılır. Öğretim yılı boyunca öğretmene, ünitelerin işlenişinde, öğrenciye vermesi gereken bilgileri ve hedef davranışları kazandırmada hangi yöntem ve teknikleri kullanacağı konusunda yol gösterir. Resim bölümü alan derslerinin öğretim programları incelendiğinde, yaratıcı drama, yaratıcılığı geliştiren ve tümel sanat anlayışına uygun olduğu için, önerilen, uygulanması istenen bir yöntemdir.

2.2.1. Güzel Sanatlar Liselerinin Kuruluş Amaçları ve Resim Bölümü

Güzel Sanatlar Liseleri 1980’lerde kurulmaya başlanmış ancak öğretim kadrolarındaki ve altyapıdaki eksiklikler nedeniyle işlevlerini tam olarak yerine getirememişlerdir. Halbuki bu okullar yetenekli insanları doğru kriterlerle belirleyip

üniversite için gerekli ön hazırlıkları örgütleyen kurumlar olabilirlerdi. Türkiye genelinde yapılan Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavından yeterli puanı alamayan öğrenciler, özel yetenek gerektiren yükseköğretim programlarına başvurmaktadır. Çünkü Türkiye’de özel yeteneklilerin keşfedilememe problemi vardır. Hüsamettin Koçan’ın dediği gibi: “...lise öğretiminde özel yetenekli eğitime sığıntı gözüyle bakılmaktadır. Üniversiteler önünde kalabalıklar oluşturan öğrenci adaylarının çoğunluğu özel yetenek kavramından habersiz olarak üniversiteye başvurmaktadır” (Aktaran: Tanyolaç, 2008, s.79-80).

Ülkemizdeki Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, yönetmelikte de belirtildiği gibi; öğrencilerin Güzel Sanatlar alanında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretim görmelerini, alanlarında yaratıcı ve üretken kişiler olarak yetişmelerini sağlamak amacıyla kurulmuşlardır. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, 16/12/2006 tarihli 26378 sayılı Resmi Gazete Madde 5’te yayımlandığı gibi, ilköğretim üzerine 4 yıl öğretim yapılan yatılı, gündüzlü ve karma okullardır. Bu okullar, öncelikle güzel sanatlarla ilgili yüksek öğretim kurumlarının bulunduğu yerlerde açılır.

Yönetmeliğin 6. maddesinde de belirtildiği gibi, okulun amacı öğrencilerin;

- a) Güzel sanatlar alanında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretim görmelerini,
- b) Özel yetenek gerektiren yüksek öğretim programlarına hazırlanmalarını,
- c) Alanlarında araştırmacılığa yönelen, yetenekleri doğrultusunda yorum ve uygulamalar yapabilen, yaratıcı ve üretken kişiler olarak yetişmelerini,
- d) Millî ve milletler arası sanat eserlerini tanımalarını ve yorumlamalarını sağlamaktır.

İlki 1989–1990 öğretim yılında İstanbul’da açılan Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, günümüzde 57 ilde bulunmaktadır. Öğretim süreleri 1 yılı hazırlık olmak üzere 4 yıl iken, “Orta Öğretimin Yeniden Yapılandırılması” kapsamında; Talim ve Terbiye

Kurulunun 07/06/2005 tarih ve 184 sayılı kararıyla, 2005-2006 öğretim yılından itibaren hazırlık sınıfları kaldırılarak, öğretim süresi 4 yıla göre yeniden düzenlenmiştir (Resmi Gazete, 2006).

Yetenek sınavıyla öğrenci alınan bu okullarda, öğrencilere kültür derslerinin yanı sıra yoğun bir sanat eğitimi verilmektedir. Okul, müzik ve resim bölümü olarak ikiye ayrılmakta ve her bir sınıfta 24 öğrenci bulunması öngörülmektedir. Yine, Milli Eğitim Bakanlığı'nın uygun görmesi durumunda, güzel sanatlara yönelik programlar uygulayan başka alanlar da açılabilir (Resmi Gazete, 2006).

Yönetmeliğin 5. maddesindeki, “Bu okullar, öncelikle güzel sanatlarla ilgili yüksek öğretim kurumlarının bulunduğu yerlerde açılır” ibaresi, sanat eğitiminin devamlılığının sağlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Öğrenciler bu liselerden mezun olduktan sonra, kendi alanlarıyla ilgili yüksek öğretim programlarına başvurarak yine yetenek sınavıyla bu kurumlara yerleşirler.

Sanat eğitimi içinde yer alan öğrenme alanları şöyle sıralanabilir:

a. Uygulama boyutunda yaratıcı çalışmalar: Görsel sanatların, resim, heykel, grafik sanatlar, seramik, dokuma v.b.alanlarında doğrudan araç ve gereçle çalışmayı gerektiren uygulamalı alan.

b. Sanat eleştirisi: Sanat yapıtı incelemeye, onlardan tat almaya ve giderek eleştiriye ulaşan eleştirel alan.

c. Sanat tarihi: Kültürler içinde sanatın değişimini inceleyen, tarihsel süreçle bağıntılı olarak sanatı irdeleyen sanat tarihi ya da kültürel alan.

d. Estetik: Doğada ve sanatta güzeli arayan; ‘sanat nedir?’ ‘sanat ne içindir?’ sorularını tartışan alan.

“Bu dört alan kendi özel yöntemleri içinde, dayandıkları ayrı bilim ya da sanat alanlarının gereklerine uyularak öğretilir” (Kırıçoğlu 2005,s.121). 2010-2011 Eğitim-

Öğretim yılında Güzel Sanatlar Liseleri Resim Bölümlerinde alan dersleri olarak aşağıdaki dersler okutulmaktadır.

Tablo 1
Görsel Sanatlar Bölümü Haftalık Ders Çizelgesi

GÜZEL SANATLAR VE SPOR LİSESİ HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ (GÖRSEL SANATLAR)					
Ders Kategorileri	Dersler	9. Sınıf	10.Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf
	Müzik (2010- 2011 Öğretim Yılında ilk defa zorunlu ders olarak yer almaktadır).	1	1	1	1
	Desen Çalışmaları	2	4	4	4
	İki Boyutlu Sanat Atölye	2	4	4	4
	Üç Boyutlu Sanat Atölye	1	4	4	-
	Müze Eğitimi	-	-	1	-
	Sanat Tarihi	-	-	-	2
	Grafik Tasarım	-	-	3	4
	Drama (2006 -2007 Öğretim yılı itibariyle yer almaktadır.)	-	1	-	-
	Türk Resim Heykel Sanatı	-	-	-	2
	Çağdaş Dünya Sanatı	-	-	-	2
	Estetik	-	-	2	-
	Sanat Eserlerini İnceleme	-	-	-	2

Tablo 1’de görsel sanatlar eğitimi alan derslerinin yanında, drama ve müzik derslerinin de olduğu görülmektedir. Öğrencilerin çok yönlü yetişmeleri için bu iki ders son yıllarda öğretim programlarına eklenmiştir.

2006 yılı drama dersi öğretim programında, öğrencilere kazandırılması hedeflenen beceriler başlıklar halinde aşağıda belirtilmiştir.

Programla ulaşılması beklenen ortak beceriler şunlardır:

- Eleştirel Düşünme
- Yaratıcı Düşünme
- İletişim
- Araştırma-Sorgulama
- Problem Çözme Becerisi
- Bilgi Teknolojilerini Kullanma
- Girişimcilik
- Türkçe'yi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma

Programla ulaşılması beklenen alana özgü beceriler ise şunlardır:

- Empati Kurma Becerisi
- Bağımsız Düşünebilme Becerisi
- Beden Dilini Kullanma Becerisi
- Drama Tekniklerini Kullanabilme
- Grup ile Çalışma Becerisi
- İmgelem (Hayal) Geliştirme ve İfade Etme Becerisi
- Değerler ve Tutumlar

Görüldüğü üzere, resim alanı öğrencileri, drama eğitimi almakta ve drama teknikleri konusunda bilgilenmektedirler. Öğrencilerin drama hakkında fikir sahibi olmaları, alan öğretmenlerinin derslerinde bir yöntem olarak yaratıcı drama tekniklerinden faydalanmasını kolaylaştıracaktır. Ancak öğretmenin bu teknikleri derslerinde doğru ve etkin biçimde kullanabilmesi için drama liderlik kurslarını tamamlamış olması oyun, oyunculuk, tiyatro ve öykü kurgulama konularında kendini geliştirmiş olması önemlidir.

2.1.5. YARATICI DRAMA

2.3.1. Yaratıcı Drama, Eğitim ve Sanat Eğitimi İlişkisi

Bireylerin kendilerini doğru bir şekilde ifade edebilme, diğer insanlara ve tüm canlılara empati geliştirebilme, içinde var olduğu toplumun kural ve normlarına uyum sağlayabilme, hayat içerisinde karşılaştığı problemleri çözebilme yetileri, aldıkları eğitimi yansıtır. Türkiye, öğretim programları bakımından Fransa'yı model almış; Tanzimat'tan günümüze kadar Fransa gibi 'ansiklopedik bilgi yüklü öğretim programlarını' uygulamaktadır. Atatürk, ansiklopedik bilgilerin öğrencilere yüklenmesinden duyduğu rahatsızlığı şöyle açıklamıştır:

“Kitapların cansız teorileriyle karşı karşıya gelen genç beyinler, öğrendikleriyle memleketin gerçek durumları ve menfaatleri arasında ilişki kuramıyorlar. Yazarların ve nazariyatçıların tek taraflı dinleyicisi durumunda kalan Türk çocukları, hayata atıldıkları zaman bu ilişkisizlik ve uyumsuzluk yüzünden tenkitçi, karamsar, millî şuur ve düzene uyumsuz kitleler meydana getirirler” (Aktaran: Budak, 2003).

Atatürk'ün eğitime ilişkin görüş ve direktifleri ve döneminin eğitim uygulamaları dikkatle incelendiğinde; Onun, 'ansiklopedik bilgileri ezberletmeye' dayalı eğitime karşı olduğu, teori ile uygulamayı bütünleştiren bir eğitim programını uygulamaya çalıştığı çok net olarak anlaşılır. 1 Mart 1923'te TBMM'nin 4. toplanma yılının açış konuşmasında: “Eğitim, işe yarar, üretici ve hayatta başarılı olacak insanlar yetiştirmelidir. Eğitim ve öğretimde uygulanacak yöntem, bilgiyi insan için fazla bir süs, bir baskı aracı, yahut medeni bir zevkten ziyade, maddi hayatta başarılı olmayı temin eden işe dönük ve kullanılabilir bir vasıta haline getirmektir” (Aktaran: Budak, 2003) demektedir. Atatürk eğitim alanındaki reformları oluştururken, ülkenin içinde bulunduğu durum ve ihtiyaçları tespit ettirmiş, hiçbir felsefenin ve ideoljinin etkisi altında kalmadan, akıl, mantık ve bilimsel süreçler sonucunda da çağın gereklerine uygun bir milli eğitim politikası oluşturmuştur. Ancak, bu politika Atatürk'ün ölümünden hemen sonra değiştirilmiştir.

Artık günümüzde, eğitim dizgesi, hazır bilgiyi ezberleyen bireyler yerine, araştıran, sorgulayan, düşünen, yaratıcı bireyler yetiştirmenin önemini kavramıştır.

Bilgiye ulaşmanın kolaylaştığı günümüzde, bilgiyi akılda tutmanın onları ezberlemenin bir önemi kalmamıştır. Bireyin bilgiye hızlı ve doğru bir şekilde ulaşarak, bunları yaratıcı bir şekilde birleştirebilmesi, geliştirebilmesi kullanabilmesi, günümüz eğitim dizgesini eskiden uygulanan yaklaşımlardan ayıran en önemli öğelerdir.

Milli Eğitim Bakanlığı, çağın gereklerine uygun olarak, ilköğretim ve ortaöğretim programlarını benimsediği yapılandırmacı yaklaşıma göre düzenlemiştir. Öğrencinin kendi öğrenmesinden sorumlu olduğu, bilgiyi anlamlandığı, işbirliği içinde çalıştığı yapılandırmacı yaklaşımda, eski klasik yöntemlerden farklı olarak öğrenci merkezdedir ve öğrenme sürecine etkin olarak katılır. Yapılandırmacı yaklaşımın öğrenme-öğretme süreçlerinde çoklu zeka kuramı, problem çözme, tartışma, rol oynama, yaratıcı drama ve işbirliğine dayalı öğrenme gibi kuram, strateji, yöntem ve tekniklere yer verildiği görülmektedir. Yaratıcı drama, öğrencilerin bir dersi uygulamalı olarak öğrenmelerini, işbirliği içinde sürece etkin katılımlarını sağlayan bir yöntem olarak, yapılandırmacı yaklaşım içerisinde önerilmektedir.

“Yaratıcı drama sürecinde de birey yapılandırmacı yaklaşımda olduğu gibi kendi yaptığıyla öğrenir, duyu organları harekete geçer ve unutulmayacak yaşantılar kazanır. Yaratıcı drama, eğitim sürecinde oyunlarla geliştirilen bir etkinliktir; bu özelliği ile eğitim yaşamın bir parçası haline gelmektedir” (Üstündağ, 2006: 24-27).

Yaratıcı drama bir grup çalışması olduğu için, işbirlikli ortamda ve öğrencilerin aktif olduğu anlamlı öğrenme fırsatı sunan bir yöntemdir. Yaratıcı drama,

“Doğaçlama ve rol oynama tekniklerinden yararlanarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı bir fikri, kimi zaman bir soyut kavramı ya da davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği “oyunsu” süreçlerde anlamlandırılmaları ve canlandırmaları” olarak tanımlanmaktadır” (San, 2006, s.115).

Yaratıcı dramanın geliştirdiği, kendine has teknikler ile oynanan çeşitli oyunlar öğrencinin kendi dışındaki farklı kişilikleri tanımasına olanak sağlar. Bunun yanında kendi iç dünyasını keşfetme ve dışarıya yansıtmanın çeşitli yollarıyla tanışır. Hayallerin ve fikirlerin yansıtılmaya çalışıldığı yaratıcı drama ortamında öğrenciler farklı olanı yargılamak için değil, algılamak için çabalarlar.

İnci San yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı öğrenme ortamını, “Belli somut ürünler vermenin yanında, fikirde de üretken olabilen, yaratıcı kararlar verebilen, değişik olmaktan ve değişiklik yapmaktan korkmayan, çekinmeyen, dilini iyi kullanan, eleştirel ve yargılayıcı olabilen, doğmalara körü körüne bağlı kalmayan, doğmaları tabuları tartışabilen gençler yetiştirmek mümkün olabilmektedir” (San, 2006, s.119) sözleriyle ifade etmektedir.

Aktif öğrenmeyi ve öğretmeyi sağlayan bir yöntem olan yaratıcı drama etkinliğinde, öğrencilerin duygu ve düşünceleri öğrenme ortamına katıldığı için, öğrenciler öğrenmeye daha istekli olurlar. Öğrenci öğrenme sürecinin bir öznesi olarak yer almakta, özgür bir ortamda, yaratıcılık ve hayal güçlerini kullanarak, kendilerini sözlü ve bedensel olarak özgürce ifade edebilme imkânına sahip olmaktadır.

“Öğretmenin soru sorduğu öğrencilerin cevapladığı bir öğrenme sürecinde, kaygı ve başarısız olma korkusu yaratıcılığı sınırlarken, yaratıcı drama öğrenci merkezli bir öğrenme sürecine olanak sağladığı için öğrencilerin hayal gücü, farklı ve eleştirel düşünme, yaratıcılık, kavramsal düşünme ve yazılı-sözlü iletişim becerilerini geliştirebilmektedir” (Aykaç, 2009, s.205).

Yaratıcı dramada, kullanılan teknikler ve uygulanan aktiviteler, oyunsu biçimlerdedir. Bu oyunsu süreçler içinde, öğrenci öğrenirken aynı zamanda eğlenir. Eğlenirken, olumsuz bir kaygı içerisinde olmayan öğrenci, öğrenme sürecinde kendini daha iyi ifade edebilir. Yaratıcı dramada sonuçtan daha önemli olan yaşanan süreçtir.

Yaratıcı drama yöntemi, dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaygınlaşmakta, birçok eğitim alanında yoğun olarak kullanılmaktadır. “Bolton’ a göre drama somut ve soyut olanı; genel ve özel olanı; öznel ve nesnel olanı; sanatsal ve eğitsel olanı bir arada bulundurma kapasitesine sahip bir ortam oluşturabildiği için etkili bir öğrenme aracıdır” (Sağlam, 2006, s. 62). Okul öncesi eğitimde, oyun çağındaki çocuklarda öncelikle kullanması gereken bir yöntem olduğu için, Eğitim Fakültelerinin okul öncesi eğitimiyle ilgili programlarında zorunlu ders olarak yer almaktadır. MEB, hizmet içi eğitim kapsamında “Drama”yı seminer ya da kurs olarak ilk ve ortaöğretimde görev yapan öğretmenlere de tanıtmaya başlamıştır.

“1990’lı yıllardan bu yana Türk Eğitim Sistemi içerisinde Eğitimde drama; “yaratıcı drama” ya da “drama” adı altında kendini var etmeye çalışmaktadır. Cumhuriyet’ in ilk yıllarında İsmail Hakkı Baltacıoğlu’nun önderliğinde okullarda tiyatro çalışmaları başlamış, 1950’li yıllarda Selahattin

Çoruh'un “ Okullarda Dramatizasyon”, daha sonra da Emin Özdemir' in “ Uygulamalı Dramatizasyon” kitapları günümüz eğitim sisteminde benimsenen drama çalışmalarının başlangıcını oluşturmuştur” (Çakır İlhan, 2005,s.73).

1980 yılından itibaren tiyatro sanatçısı Tamer Levent ve İnci San önderliğinde, amatör tiyatrocular ve eğitim fakültesi öğrencilerinin yaptığı çalışmalar eğitimde yaratıcı dramanın, başlangıcını oluşturmuştur. 1985'te ilki olmak üzere her iki yılda bir düzenlenen Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Seminerleri, Türk Eğitimcileri ve yabancı uzmanlar ile beraber çalışmalarına devam etmektedir. Yaratıcı drama alanında araştırmalarına ve seminerlere devam eden, okulöncesi eğitimciler, pedagog, psikolog, sanat eğitimcileri ve birkaç amatör çocuk tiyatrocusu, İnci San ve Tamer Levent önderliğinde, 1990 yılında Çağdaş Drama Derneğini kumuştur. Çağdaş Drama Derneği, yaratıcı dramanın, geliştirilmesi, tanıtılması, yaygınlaştırılması ve bir sanat formu, bir disiplin ve etkin bir öğretim yöntemi olarak okullarda ders programlarına girmesi, drama çalışmalarını yönetecek elemanların yetiştirilmesi gibi amaçlarla, seminerler, konferanslar, kurslar düzenlemekte, lisansüstü araştırmalar, projeler, dergi-kitap yayınları yapmaktadır. Çağdaş Drama Derneği yaptığı bu çalışmalarla, yaratıcı dramanın kavramsal ve uygulama basamakları için, Türkiye' de ve dünyada bir kaynak olma durumundadır.

Çağın gereksinimlerine uygun modern insanı yetiştirmede üzerinde önemle durulan yaratıcılık kavramıdır. Sanat eğitimi, tüm alanları ile yaratıcılığı destekleyen, geliştiren etkili bir alandır. Atatürk'ün de istediği, üzerinde önemle durduğu sanat eğitimi toplumları ayakta tutan temel taşlardan biridir.

Bir insanın, bir toplumun, bir ülkenin diğerlerinden daha ilerde olmasını sağlayan etmen, yeni bir ürün ortaya koyabilme gücüdür. Bunun temelinde yatan yaratıcılığı geliştiren etkili alanlardan biri de sanat eğitimidir. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler değer yargılarını değiştirdiği gibi sanatı, sanat anlayışını da etkilemektedir. Birçok sanat alanı yan yana ve birbirinden beslenmektedir.

Sanat alanındaki bu değişim, sanat eğitiminde teknik konularda becerinin öğretilmesinin yanında yaratıcı düşünmeyi, yaratıcılığı geliştirmeyi hedefleyen yeni yöntem ve yaklaşımlar kullanılmasını gerekli kılmaktadır. Yaratıcı drama da bir sanat

eğitimi yöntemidir ve bireyin yaratıcılığının gelişmesinde etkisi olan önemli yaklaşımlardan biridir.

“Sanat eğitimi tüm dalları ile yaratıcılığın geliştirilmesinde en etkili alanlardan biridir. Drama ise sahip olduğu özellikler ile eğitim ve sanat eğitiminin amaç, ilke ve işlevlerini büyük oranda kapsayabilir” (Karadağ ve Çalışkan, 2008, s.100). Sanat eğitiminin yaratıcılık ve estetik gelişimi sağlama, imge dünyasını geliştirme gibi temel amaçları yaratıcı dramının da ilke ve amaçlarındandır.

Yaratıcı drama, sanat eğitiminin yapmaya çalıştığı gibi, insanın kendini anlaması ve ifade edebilmesi için, kendisi ve kendisi dışındaki her şeyle olan ilişkisini güçlendirir. Sanat eğitimi, bir anlamda duyuların, duyguların eğitimidir. Daha iyi görme, daha iyi duyma, daha iyi hissedebilme, ayrıntıları fark edebilme, çevreyi daha iyi algılama gibi konularda bireye yardımcı olur. Sorunları eksiklikleri fark edip, bunlara yaratıcı çözümler getirebilmek için, önce gerektiği şekilde algılayabilmek gerekir. Yaratıcı drama da, çeşitli sanat türlerini bir arada kullanarak, daha iyi algılamaya dolayısıyla yaratıcılığa katkıda bulunur.

“Yaratıcı drama, tiyatro ile iç içe geçmiş, tiyatronun hem kuramsal hem de uygulamalı çalışmalarının tümünden yararlanan bir eğitim, kültür ve sanat alanıdır” (Adıgüzel, 2006a, s.25). Herhangi bir konunun, durumun, olgunun öğretiminde ya da yaratıcılık eğitiminde kullanılan drama yöntemi büyük ölçüde tiyatro tekniklerinden yararlanır. Yaratıcı drama kendi bileşenlerine, öğelerine sahip farklı bir sanat alanıdır. Aynı zamanda eğitimde ve sanat eğitiminde bir yöntem ve başlı başına bir derstir. Eğitim bilimleri ve çeşitli sanat alanları ile destekleyerek, kendine özgü teknikler geliştiren yaratıcı drama, bir konunun, davranışın öğretilmesini estetik süreçler içerisinde sağlar. Yaşanan bu süreçte problem durumu saptanır. Bu durum katılanlar tarafından kendi bilgi ve deneyimlerine dayandırılarak oynanır, yaşanır, tartışılır, eleştirilir ve değerlendirilir. Yaratıcı drama, eğitimin amaçları doğrultusunda yapılandırılmalı ve öğretmenlerin bu etkili aracı kullanmaları için gereken ortamların sağlanması gerekmektedir.

2.3.2. Yaratıcı Drama– Görsel sanatlar ilişkisi

Tez konusu kapsamında ele alınan, Güzel Sanatlar ve Spor Liselerindeki Resim Bölümü, görsel sanatlar ve plastik sanatlar ismiyle aynı anlamda da kullanılabilmektedir. Plastik sanatlar, kalıplanabilen veya şekil verilebilen (plastik niteliğe sahip) boya, kil, alçı gibi malzemelerin uygulanmasıyla oluşturulan resim, heykel, çizim, vb. sanat dallarının tümüne verilen genel addır. Günümüzde plastik sanatlar yerine görsel kültür kelimesi de kullanılmaktadır. “Görsel kavramlara dayalı olan görsel sanatlar, gerçekliğin görsel olarak kavranan ve nesnel yansılarını veren, algılanan, kişide düşünceyi zenginleştirerek estetik bir yaşantıya götüren tüm sanatsal etkinlik alanlarını kapsar” (Çakır İlhan, 2008,s.309). İnsanlar, içinde bulunduğu çevreyi, kendisini, nenelerin birbiriyle ve kendisiyle ilgili konumunu duyu organlarıyla algılar. Bu duyu organları içerisinde göze düşen görev çok daha fazladır. “Görsel sanatlar doğrudan, görsel duyular üzerine etki yapacak biçimde imgesel yansılar, gerçekliğe ilişkin bilgiler ve görüşler getirmeye çalışarak, insanların estetik duyularını harekete geçirmeyi, yaşantı ve yargılama gücünü uyandırmayı amaçlar” (Çakır İlhan, 2008, s.309).

Gözün gördüğü nesneler, beyne kaydedilir. Göz kapatılsa bile, nesne zihinde görülmeye devam edebilir. Örneğin bir kuş, ona bakıldığı sürece beyin bu yansımayı kaydeder. Kişi gözlerini kapadığında, zihninde kuşu görmeyi sürdürebilir. Zihindeki kuşun görüntüsü (imge), gözle görülen görüntü kadar net değildir. “İmgelerin birbirleriyle olan ya da kurulabilen bağlantısını kurma yetisine imgelem denir. İmgelerden çeşitli düzenlemeler kurabilen imgelem, bunu hem duyuşsal, hem de düşünmeyle ilgili süreçlerde yapar” (San, 2008, s.8). Görsel sanatlarda yaratıcı süreç, imgelerle düşünmeyi içine alır. İmgelem de yaratıcılık gibi geliştirilebilir. Yaratıcı drama kendine özgü kullandığı tekniklerle, sanat eğitimi öğrencilerinin imgelem gücünü geliştirmesine katkıda bulunur.

“Önerilen mantıkçı ve akılcı geleneğin yanına, en yüksek etkinliğine sanat eserinin yaratılması sürecinde kavuşulan görsel düşünme tarzı ile imgelemci düşünme süreçlerinin konulmasıdır. Okullara büyük bir heyecansızlar ordusu değil, özgür ve canlı anlatıma yetenekli kişilikler yetişmelidir. Ancak böylelikle çağımızın gereksinimi olan her alanda üstün yaratıcılığa erişilebilir.

Bu, gelişmiş ülkelerde olduğu kadar, belki de ondan daha çok, gelişmekte olan ülkeler açısından büyük önem taşımaktadır” (San, 1977, s.160).

Resmi yaptırılacak bir konuya ilişkin olarak yapılan oyunlaştırma, hem dilsel ve bedensel becerilerini harekete geçirir, hem de resim dersinin konusuna yönelik çağrışımların oluşmasına yardımcı olur.

“Bir ders konusu yaratıcı drama da işlenecek konuyu rahatlıkla oluşturabilir. Sözelimi resim alanında çizgisel çalışmalar, iki üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları, sanat ve sanatçının tanımlanması, renk bilgisi, dikkat ve algılama gücünü geliştirici bellek eğitimi yapabilme, tasarım bilgisi, yakın ve uzak çevredeki sanat olaylarına ilgi duyuş, çeşitli sanatçı ve tasarımcıların eserlerini röprodüksiyon ve fotoğrafları ile bunlara ilişkin yazılı kaynakları biriktirerek görsel sanatlarda ilgili bakış açısı kazanabilme ve diğer konular yaratıcı drama da konuyu oluşturabilir” (Adıgüzel, 2006b, s.24).

2.3.3. Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları

En genel tanımıyla eğitimde yaratıcı drama; “herhangi bir konuyu, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak, bir grupta ve grup üyelerinin birikimlerinden, yaşantılarından yola çıkarak canlandırmalar yapmaktır. Bu canlandırma süreçlerinde oyunun genel özelliklerinden yararlanılır” (Adıgüzel, 2006a, s.21). Yaratıcı drama süreci bir lider (drama öğretmeni ya da eğitmeni) eşliğinde, belirlenen amaç ve çalışılacak grubun yapısına göre seçilen mekanda gerçekleştirilir. Drama liderinin yaratıcı drama öncesinde, bir plan yaparak bu doğrultuda hazırlık yapması gerekir.

Bir disiplin olarak drama çalışmalarında veya herhangi bir dersin bir konunun drama yöntemi ve teknikleriyle işlenmesinde üzerinde durulması gereken öğeler şu şekilde sıralanabilir;

- 1.Bir konunun (temanın) belirlenmesi,
- 2.Bir grubun oluşturulması,
- 3.Bir liderin olması,
- 4.Mekânın ve kullanılacak yöntem- tekniklerin olması,
- 5.Mutlaka bir canlandırılmanın yapılması gerekliliğidir.

Oyun, rol oynama, doğaçlama, mim vb. drama etkinlikleri esnasında birey hem bedenini hem de dilini etkili bir şekilde kullanabilme şansına sahip olmaktadır. İletişimde duyguların aktarımı önem taşımaktadır. Duyguların aktarımı ile beden kullanılması hakkında Stanislavski “önce hareketler dizisini, beden yaşamını yaratmalıyız; böylece ruhsal yaşam kendiliğinden ortaya çıkacaktır” ifadelerini kullanmıştır (Aktaran: Nutku, 1998, s.172).

Yaratıcı drama da yazılı bir metin yoktur ve tiyatro gibi sunuşsal amaçlı olmadığından, seyircilere oynanması gerekmez. “Yaratıcı drama da konu-tema herhangi bir olay, olgu, soyut- somut bir durum, bir gazete haberi, bir karikatür, edebiyatın tüm türleri, yarım bırakılmış herhangi bir metin, bir yaşantı, anı, fotoğraf olabilir“ (Adıgüzel, 2006a, s.24). Resim alanında; sanat tarihi dersinde sanat akımları öğretilirken, o akımın özellikleri ve önemli sanatçıları yaratıcı drama çalışmasına konu olabilir. Ünlü ressamların yaptığı tablolardan yola çıkılarak, canlandırmalar yapılabilir. Örneğin, Art Nouveau dönemi anlatılırken, o dönemin ressamlarından Lautrec’ in eserlerinden yararlanılabilir. Öğrenciler, çeşitli kumaşlar, kağıtlar ve boyalar yardımıyla hazırladıkları kostümleri kullanarak, Lautrec’in resimlerinde anlattığı dönemi giyim tarzı ve yaşam biçimiyle canlandırmaya çalışırlar.

Yaratıcı drama bir grup etkinliğidir ve grup olmadan yapılamaz. Drama etkinliğine katılanların grup içi çalışmaya gönüllü ve hazır olmaları gerekmektedir. Bireyin kendisini grup içerisinde rahat ve güvende hissetmeye gereksinimi vardır.

Yaratıcı drama, tiyatronun tekniklerinden yararlanır. Bu tekniklerden en önemlileri rol oynama ve doğaçlama teknikleridir. Yaratıcı drama da bu iki tekniğin kullanılması zorunludur. Yaratıcı drama da doğaçlama ve rol oynamanın yanında “pantomim, öykü-olay canlandırma, donuk imgeler, zihinde canlandırma, öğretici oyunlar, vb. ” farklı teknikler de kullanılabilir.

Yaratıcı dramaya katılan kişilere katılımcı, yöneten kişilere de öğretmen yerine lider denmektedir. Lider tarafından rehberlik edilen katılımcılar, konu çerçevesinde olay ve durumları doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerle canlandırırlar. Kendinden emin, ne yapacağını bilen bir lider grup üyelerinin kendisine ve birbirlerine karşı güven duyguları, iletişim ve grup dinamiği oluşturmalarını hızlandırır. Drama lideri (öğretmeni), drama tekniklerini ve dramada oynanan oyunları iyi bilen, iletişime açık,

drama süresince katılımcıları iyi gözlemleyen, drama sürecini tasarlama ve idare etme konusunda yaratıcı, gerektiğinde katılımcı, çeşitli sanat ve kültür alanlarına ilgili kişiler olmalıdır. Yaratıcı drama, yaparak, yaşayarak bir öğrenme yöntemi olmasının yanı sıra, bunu yaparken çeşitli sanat dallarından (tiyatro, müzik, plastik sanatlar, vb.) yararlanır. “Drama çalışmalarını her yaş için yürütebilecek bir lider, mesleki formasyonunu; eğitim, psikoloji, gelişim psikolojisi, tiyatro, müzik, plastik sanatlar, oyun ve tiyatro pedagojisi gibi, alanlarda tamamlamalı, disiplinler arası bir ilişkide kendini yetiştirebilmelidir” (Adıgüzel, 2006b, s.211). Lider, dramanın eğitim boyutunu uygularken öğrencilerin haz alma boyutunu da göz ardı etmemelidir. Drama çocuk oyunlarından yola çıkılarak geliştirilmiş ve kendi kuralları zaman içerisinde oluşturulmuştur. Yaratıcı dramanın önemli bir özelliği de estetik formda bir yaparak-yaşayarak öğrenme ortamı oluşturmasının yanı sıra, çocuk oyunlarının sunduğu gibi haz alma, eğlenme duygusunu katılımcılarına yaşatmaya çalışmasıdır.

Yaratıcı drama da, gönüllülük esastır. Drama liderinin, güven verici ve öğrencinin şahsına yönelik eleştirel değil yapıcı bir tavır sergilemesi, katılmak istemeyen öğrencilerin de zaman içinde drama sürecine katılımlarını sağlayacaktır. Drama da, sonuç değil süreç önemlidir. Girilen rollerde öğrencinin tiyatro sanatçısı gibi değil, kendi içinden geldiği gibi rolünü oynaması sağlanmalıdır. Rol gereği başbakan oluyorsa; kendisi başbakan olduğunda nasıl davranırdı? Nasıl bir başbakan olurdu? Yaratıcı drama da amaç, tiyatro yapmak değildir. Ancak gerektiğinde tiyatronun tekniklerinden yararlanabilir. Dolayısıyla, öğrenciden bir tiyatro sanatçısının performansı beklenemez. Ancak, kurgulanan oyunda öğrencilerin, rol dışına çıkmamaları sağlanmalıdır. Lider ve öğrenciler, drama sürecine alıştıkça ve çeşitli teknikler öğrenildikçe, kurgulanan oyunlar, yapılan roller ve doğaçlamalardaki akıcılık, estetik, yaratıcılık artacaktır.

Yaratıcı drama katılımcıların gerçek dünya ile kurgusal bir dünya arasında gidip gelmelerini olanaklı kılar. Her türlü olay, nesne, somut ve soyut durumlar canlandırılabilir. Bu canlandırmalar ve girdikleri roller ile birey yaşantısında yeni sentezlere ulaşır, entelektüel disiplin kazanabilir. Yaratıcı drama grup etkinliği olması nedeniyle, öğrencilerin iletişim kurma ve ortaklaşa iş yapma becerilerini geliştirerek, ekip çalışmasının sanatsal etkinliklere taşınmasına yardımcı olur. Yaratıcı drama ile

kişi, başkalarına karşı empatik ve esnek olabilir, çevreyi daha etkin kullanabilir ve alternatiflere karşı daha duyarlı olabilir. Ayrıca soyut düşünme becerileri artarak yaratıcılıklarını geliştirebilir.

Yaratıcı drama etkinliği yapılırken bir süre sonra oluşan gürültü ve kargaşadan öğretmen endişelenmemelidir. Gürültü; öğrenme, paylaşma, yaratıcılık, gelişme ve heyecan unsurlarını içerdiğinden bu tür çalışmalar için yararlı olduğu kabul edilir.

Yaratıcı drama çalışmaları, açık kapalı hemen her mekânda yapılabilir. Verimli bir drama çalışması yapılabilmesi için, her türlü eyleme (çeşitli devinimler- koşma, yuvarlanma, esneme, dans vb.) ve olabilecek gürültü unsurlarına elverişli sınıf ortamları oluşturulmalıdır. Yaratıcı drama eğer kapalı bir ortamda gerçekleşecekse, çok dar ve havasız olmamasına dikkat edilmelidir. Yaratıcı drama çalışmaları için tercih edilen, zemini kaygan olmayan temiz ve ses yalıtımlı dersliklerdir. Ancak okullarımızın birçoğunda yaratıcı drama çalışmaları için yapılmış derslikler bulunmamaktadır. Yine de istendiğinde hemen her mekânda yapılabilir. Drama sürecinde bez parçalarından, artık materyallerden, ritim aletlerinden, maskelerden, boyalardan vb. malzemelerden sıkça yararlanılır. Her şeye dönüşebilen çeşitli malzemeler kullanılır. Drama kesintisiz bir süreçtir. Bu nedenle ısınma çalışmaları bitti, şimdi rol oynamaya gecem diye bir geçişten söz edilemez.

“Yaratıcı drama bir grup etkinliğidir ve grup üyelerinin yaşantılarına dayalıdır. Drama ortamında bir katılımcı izlediği ya da içinde olduğu canlandırmalarda, çoğunlukla dramatik bir anı, çatışmayı kendi ya da başkasının yaşadığı bir sorundan yola çıkarak çözmeye doğru yönelir” (Adıgüzel, 2006a, s.22).

Yaratıcı dramada oynanan oyunlarda dramatik bir anın, çatışmanın bulunması bir gerilim yaratır. Dramatik, Güncel Türkçe Sözlükte “sahne oyununa özgü olan, içinde gerilim, çatışma, çeşitli olaylar ve karşıtlıklar bulunan, insanla ve insan ilişkileriyle gelişen yapıt ya da olay, mecazi olarak da duyguları kamçılayan, coşku verici gerilim yaratıcı” olarak tanımlanır (Tdkterim, 2010). Bu gerilimin yarattığı coşku ve heyecan duyguları, drama katılımcısının ve izleyicisinin, eğlenmesini haz almasını sağlar. Oluşturulan dramatik anın çözümlenmesi için, çeşitli fikirler oluşturulabilir. Sınıfa her

zamanki gibi geç gelen bir öğrenci ile öğretmen arasında geçen diyalogları doğaçlama olarak canlandırma sürecinde, öğretmenin öğrenciye geç kalmasından dolayı gösterdiği tepki dramatik anı oluşturur.

Drama sözcüğünün önünde kullanılan “yaratıcı” sözcüğü ise, yaratıcı dramada önceden yazılmış bir metin olmadan, katılımcıların kendi yaratıcı buluşları, özgün düşünceleri, öznel anıları ve bilgilerine dayanarak oluşturdukları eylem durumlarını, doğaçlama ve canlandırmaları kapsar.

2.3.4. Eğitimde Yaratıcı Dramanın Uygulama Basamakları

Yaratıcı drama süreci belli bir plan dahilinde yürütülür. Genel olarak öğrenme süreçlerindeki giriş, geliştirme ve sonuç etkinlikleri, yaratıcı dramada da uygulanmaktadır.

Her öğretmenin yürütmekte olduğu dersle ilgili olarak günlük plan hazırlaması gerekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı bir günlük planda dersin konusu, hedeflenen davranışlar, bu konunun ne kadar sürede işleneceği ve kullanılacak araç-gereçle birlikte, öğretim yöntem-tekniklerinin de belirtilmesini istemektedir. Tüm bunlar belirtildikten sonra, giriş, işleniş, değerlendirme başlıkları altında planın kendisi oluşturulur. Yaratıcı drama, çalışmalarında da, saptanan amaçlara göre, işlenecek konunun uygunluğunun yanında, giriş aşamasında yapılacak olan hazırlık- ısınma çalışmalarının konuya hazırlayıcı olacak şekilde planlanması gerekmektedir.

Drama yaşantıları belli aşamaları izlemek durumundadır. Önerilen aşamalar;

1. Hazırlık-ısınma çalışmaları,
2. Canlandırma
3. Değerlendirme olarak sınıflandırılmaktadır.

2.3.4.1. Hazırlık- ısınma çalışmaları: Bu aşamada grup üyeleri birbirleriyle tanışır ve kaynaşır. Bireylerin birbirleriyle bütünleşmelerine yönelik ve bir sonraki aşamaya hazırlık çalışmalarıdır.

Daha çok beden hareketine geçtiği, duyuların eş zamanlı olarak yoğun kullanıldığı, içe dönük çalışmaların yapıldığı, güven kazanma, uyum sağlama gibi grup dinamiğini oluşturmak için yapılan, kuralları diğer aşamalara göre belli ve daha çok lider tarafından belirlenen bir aşamadır. İşlenecek konu bu aşamada verilir. Kısa süreli bireysel canlandırmalar, ikili doğaçlamalar yaptırılabilir. Çocuk oyunları ya da türetilmiş oyunlar bu aşamada kullanılabilir. Köşe kapmaca, sessiz sinema, körebe gibi oyunlara değişik kurallar eklenebilir. “...oyunların en temel özelliklerinden biri eğlendirici olmasıdır. Bu oyunlar, liderin ve katılımcıların hem birbirlerine ısınmalarını hem de çalışılacak konuya hazırlanmalarını kolaylaştırabilir, gerekli durumlarda rahatlama çalışmalarını da içerebilir” (Adıgüzel, 2006a, s.25).

Bu oyunlar kimi zaman sözcük dağarcığını, duyuları ya da dikkati geliştiren oyunlar, kimi zaman da taklide dayalı yarışma oyunları olabilir.

Bu aşamada yer alan ısınma çalışmaları müzik ya da ritim eşliğinde yürüme, koşma, zıplama, çekme-ıtme, hayvan yürüyüşleri, çeşitli zemin ve zamanlarda yürüme, dinletilen müziğe uygun ritim tutma gibi çalışmalardır. Isınma çalışmalarında bireyin kendiyle ilgili bilişsel, duyuşsal ve devinimsel özellikleri incelemesi ve bu inceleme sonucunda karşındaki bireyi de bu açıdan görmesi söz konusudur.

Şekil 2. Mekân İçerisinde Yürüme Çalışmaları.

Şekil3. İtme-Çekme Hareketleri.

Şekil4. Körebe Oyunu.

Grup lideri yani öğretmen ısınma çalışmalarını sınıftaki tüm öğrencilere yaptırmalıdır ve bu çalışmalar en fazla 8-10 dakika sürmelidir. Isınma çalışmaları öğrencileri yoran, zorlayan uygulamalar şeklinde olmamalıdır. Bu uygulamalar yapılırken grup lideri asıl hedefi unutmamalı ve bu hedefe yönelik grubu ya da öğrencileri motive etmelidir. Liderin ısınma çalışmalarına aktif olarak katılması, öğrencilerin, motivasyonlarını güçlendirebileceği gibi, drama çalışmalarına alışık olmayan gruplar ya da öğrenciler için, komik duruma düşme korkusunu yenmelerine yardımcı olur.

Isınma çalışmalarından sonra, uygulama aşamasına katılan öğrencilerde enerji doruk noktasına çıkmıştır ve bu enerjinin uygun çalışmalarla boşaltılarak öğrencilerin rahatlaması sağlanmalıdır. Çeşitli hareketlerle; sakın uzanarak, gözlerini kapatıp oturarak, omuz silkeleyerek, derin nefes al-ver şeklinde ya da öğretmen tarafından komutlandırılan bazı beden alıştırmalarıyla rahatlamalar sağlanır.

Çeşitli kaynaklardan öğrenilen bazı ısınma çalışmaları şunlardır:

a. Elma toplama: Ayaklar omuz genişliğinde açılır, derin bir soluk alınır ve baş mümkün olduğu kadar geri konuma getirilir. Bu durumda ağız hafifçe açıktır. Yukarıdan belli bir nokta seçilir. Bütün bedeni gererek önce sağ elle sonra sol elle

yukarıda hedeflenen noktaya parmak uçları ile dokunacakmış gibi uzanır, elma toplarmış gibi yapılır.

b. Salyangoz oyunu: Grup sıra olur. Herkes eli ile önündeki arkadaşını belinden tutar. Grup ritimle yürümeye başlar. En öndeki en arkadakini yakalamaya çalışır ve yakalamak için koşar. Yakalanan oyundan çıkar.

c. Ad söyleyerek top atma: Grup halka olup yere oturur. Herkes kendi adını söyleyerek karşısındakine topu atar. Adlar öğrenildikten sonra herkes karşısındaki kişinin adını söyleyerek topu ona atar. Top, en son lidere atılarak oyun bitirilir.

d. Top bende değil oyunu: Müzik eşliğinde, eşler birbirine hayali olarak, gerçek bir top ya da balon atıyormuş gibi yapar. Atarken, kime attığını belirtmek için, topu attığı kişiyle göz teması kurar ve top bende değil diye bağırır. Lider müziği durdurunca elinde top kalan oyundan çıkar. En son kalan kişi oyunu kazanmış olur.

e. Haydi tanışalım: Öğretmenin el çırpmasıyla, herkes mekan içerisinde serbestçe yürümeye başlar. Herkes karşısına çıkan ilk insana günaydın der. Daha sonra karşılaşılan diğer kişilere de günaydın deyip, isimlerini söylerler.

f. Fırça: Öğretmen “sizler ünlü bir ressamın fırçaları olacaksınız ve çok değerli resimler çizeceksiniz. Sizin yaptığınız resimler sergilenecek ve dünyaca ünlü ressamlar gelip sergiyi gezecekler” der. Sonra sırasıyla aşağıdaki komutları verir. Fırçalar ayağa kalkıyor ve önlerindeki imgesel tuvale doğru yavaş yavaş ilerliyor. Şimdi hızlı koşuyoruz. Şimdi yavaşlıyoruz. Kağıdımıza zıplaya zıplaya ulaşalım ve resmimize başlayalım. Önce kağıdımızı başımızla boyamaya başlayalım, kollarımızla boyayalım, ellerimizle, parmaklarımızla akan boyaları silelim. Sırtımızla resmimize devam edelim diz kapaklarımızla, ayaklarımızla, topuklarımızla, kağıdımızı boyayalım. Şimdi ayrıntıları yapmak için çok duyarlı olan kirpiklerimizle boyayalım, dilimizle düzeltmeler yapalım burnumuzla renkleri karıştıralım, saçımızla son bir kez kağıdımızı boyayalım. Resmimiz sergilemek üzere hazır sırt üstü yatalım ve eserimizi seyredelim. Mükemmel bir resim! Gözlerimizi kapatalım, sergideki çok değerli resimler olduğumuzu düşünelim.

g. Duyu çalışması: Öğrenciler birbirlerinin sırtını görecektir şekilde yere otururlar. Bu yerleşme şekliyle birkaç grup oluşturabilirler. Lider en sondaki öğrenciye, önündeki arkadaşının sırtına parmağıyla çiziceği nesnenin ismini verir. Herkes gözlerini kapatır ve arkadan öne doğru sırayla, herkes algıladığı şekli önündeki arkadaşının sırtına çizer. Tüm gruplar bu çizme eylemini bitirdikten sonra, grupların en başında yer alan öğrenciler algıladıkları nesnenin ismini söylerler. Bu çalışmada öğrenciler, gözleriyle görmedikleri halde, sırtlarına çizilen şekli algılamaya çalışırlar.

h. Ayna Çalışması: Halka olunur. Isınma hareketleri tekrar edilir. Karşılıklı eş olunur. Eşler ellerini birbirlerine doğru açarlar. Daha sonra başlarıyla birbirlerinin elini takip ederler. Öğretmen, “Tüm bedeninizle karşınızdakinin aynasısınız.” diyerek oyunu başlatır. Ayna görevindeki öğrenci, arkadaşının yaptığı tüm hareketlerin aynısını yapar. Hareketlerin hepsi çok yavaş yapılmalıdır. Öğrenci bu hareketi karşındaki arkadaşının algılama hızına uygun yapılmalıdır. Bu çalışmalar, sözsüz müzik(klasik) eşliğinde yapılır ve empati çalışmasıdır. Birey hareketi yaparken karşısındakini hissetmeye çalışmalıdır. Eşler sırt sırta verir. Çok yavaş olarak biri diğerinin hareketini, takip eder. Sonra yüz yüze dönerek hareketi tekrar ederler.

Şekil5. Ayna Çalışması.

1. Heykel Olma Alıştırması: İkili olarak eşler oluşturulur. Eşler karşılıklı durur. Eşlerden biri bir poz verir. Diğer eş aynı pozu tekrarlar. Önemli olan ayrıntıda pozu yakalamaktır. Eşlerden biri gözünü kapatır. Gözü açık eş bir poz verir. Gözü kapalı eş dokunarak aynı pozu kendi bedeninde vermeye çalışır. Çalışma roller değişerek devam eder. Çalışmaya el pozu ile devam edilir. Eşlerden biri gözünü kapatır. Gözü açık olan iki elini kullanarak ellerine bir poz veririr. Gözü kapalı olan kişi eşinin ellerine dokunarak aynı pozu kendi ellerine vermeye çalışır. Poz verilince gözü kapalı eş gözünü açar ve eller karşılaştırılır. Çalışma eşler değişerek devam eder.

Öğretmen katılımcıları gruplara ayırır. Her gruba belli kavramları verir. Örneğin barış, özgürlük, ayrılık, kavuşma vb. Her grup bu kavramlara uygun heykel ya da heykel grupları oluşturur. Heykel çalışmasına sanat akımları bağlamında devam edilebilir. Örneğin klasik heykel, soyut heykel, fütürist heykel vb.

i. Görsel Algı Çalışması: Gruptan bir kişi seçilerek bir sandalyeye oturtulur. Seçilen kişiden, sandalyede oturarak bir poz vermesi istenir. Bu sırada gruptaki diğer kişilerin arkası dönüktür; onların ilk duruşu görmemeleri gerekmektedir. Daha sonra lider, gruptaki bir kişiden seçilen kişiye bakmasını (çok dikkatli bir şekilde, her ayrıntıya dikkat ederek onu iyice incelemesini) ve onun verdiği pozun aynısını vermesini ister. O kişi de sandalyede incelediği kişinin verdiği pozun aynısını vermeye çalışır. Daha sonra lider, başka bir kişiden sandalyeye poz veren kişiye bakmasını ister. O kişi de aynı şekilde inceledikten, sandalyede oturan kişinin verdiği poza dikkat ettikten sonra, kendince aynı pozu verir ve bu şekilde gruptaki her birey aynı süreci izler. En sonunda ilk poz veren ile son poz veren yan yana iki sandalyeye oturtulur ve sonuca bakılır. Sonuçta, her sandalyeye oturanda hareketin biraz daha değiştiği ve hareketin son hâlinin ilk hâlinde oldukça farklı bir hâl aldığı gözlenir. Bu çalışma, bir çocuk oyunu olan “kulaktan kulağa” oyunundan türetilmiştir. Kulaktan kulağa oyununda sırayla herkes, kendi duyduğunu bir sonraki kişiye aktarıyorsa bu çalışmada da kendi gördüğünü bir sonraki kişiye aktarmaktadır. Bu çalışma, resim eğitimi alan öğrencilerin görsel algılarının gelişimine katkıda bulunur.

j. Nesneleri Tanımlama Oyunu: Grup üyeleri halka oluşturularak oturtulur. Herkesin eline tek tek küçük objeler verilir. Öğretmen, herkesten sırayla ellerindeki

nesneleri tanımlamalarını ister. Daha sonra grup üyelerinin aynı nesneleri, hayali bir anlam vererek tanımlamaları istenir. Sonra herkes elindeki objeyi bir sağdaki kişiye verir ve tekrar nesnelerin hayali olarak tanımlanmaları istenir. Nesnelerin hepsi ortaya konur. 5-6 kişilik gruplar oluşturulur. Her gruptan bir sorumlu seçilir. Sorumlu kişiler 2 nesne seçer. Grup, bu nesneleri kullanmaya uygun bir öykü oluşturur. Öykü, grup tarafından canlandırılır.

Bir nesnenin işlevinin dışında farklı şekillerde de tanımlanmaya çalışılması, öğrencilerin kalıplaşmış şekillerin, düşüncelerin dışına çıkılabilmelerine yardımcı olur. Yaratıcılığı geliştiren de, daha önce öğretilmiş kalıplaşmış yargıların, şekillerin dışında düşünebilmektir.

k. Yürüyerek ısınma: Grup çember olur, müzik eşliğinde liderin yönergesine göre yürümeye başlar. Lider sırasıyla çamurda yürüyormuş gibi, sırtında yük varmış gibi, sıcak kumlarda, yürümeye yeni başlamış bebek gibi, topallayarak, buz üzerinde, robot gibi, cam kırıklarının üzerinde, pisliklerin arasında, ezilmiş domateslerin üzerinde, ayaklarında topuklu ayakkabı ile, huzurlu, korkmuş, neşeli, sinirli, vb yönergeler vererek, katılımcıların ısınmasını ve yaratıcı dramaya hazırlanmalarını sağlar.

l. Eşini bul: Gruptakiler ikili eşleşirler. Lider herhangi bir müzik aletiyle ya da elleriyle ritim verir. Gruptakiler eşlerini bırakarak karışık olarak yürür. Lider “eşini bul” deyince herkes eşini bulup ellerinden tutarak çömelir. Geç oturan çift oyundan çıkar.

m. Ayağını yerden kes: Liderin yönergesi doğrultusunda grup yavaşça yürürken, lider ayağını yerden kes deyince herkes hızlıca yere oturup ayaklarını kaldırır. Ayaklarını en son kaldıran oyundan çıkar.

n. Çamura batma: Gruptakilerden bir ebe seçilir. Ebe, gruptakileri kovalar ve dokunduğu kişi donar, bacaklarını ve kollarını iki yana açar. Diğer bir oyuncu, donan kişinin bacakları arasından geçerse onu özgürleştirir.

o. Kafesteki kuş: Grup, bir halka oluşturur. Grup çok büyükse iki halka olabilir. Her halkanın ortasına bir ebe girer ve halkayı yarıp kaçmaya çalışır. Ancak el ele

tutuşan oyuncular ebenin alttan ya da üstten kaçmasını engellemek için kollarını aşağı yukarı hareket ettirir. Engellenemeyen ve halkadan kaçan oyuncu yeni bir ebe seçer.

ö. Gazete kapmaca: Sınıf sayısına göre gruplar üçer, beşer ya da yedişerli ayrılır, lider her bir grubun önüne bir gazete parçası koyar. Gruplar müzik eşliğinde gazete çevresinde dans ederler. Müzik durunca hızla gazetenin üzerine atlarlar. Gazetenin dışında kalanlar oyundan çıkarlar.

2.3.4.2. Canlandırma

Yaratıcılık, hayal gücü bu aşamada devreye girer. Bu aşama konu çerçevesinde, pantomim, rol oynama, doğaçlama, zihinde canlandırma gibi etkinliklerden biri veya bir kaçını kullanarak canlandırmaların yapıldığı ve yaratıcı dramının temelini oluşturan aşamadır. Canlandırma etkinlikleri sırasında yararlanılan çeşitli tekniklerden bazıları aşağıda açıklanmıştır.

a. Doğaçlama: Kalıpları önceden belirlenmeksizin ve belli düzenleme işlemlerine bağlı kalmaksızın hayal gücüne dayalı bir şekilde özgür yaratma eylemi olarak kendini göstermektedir. Doğaçlamada, süreç ile ürün iç içedir, birbirinden kolayca ayırt edilmez. Belli bir hazırlık üzerine kurulan, büyük ölçüde grup dinamiğinden yararlanılarak oluşturulan rol oynamalar, oyunlar ve benzeri süreçlerdir. Doğaçlama, temelde durumları, olayları rol oynayarak araştırma inceleme yöntemidir. Doğaçlama ile birey çeşitli yollar dener, her şeyi analiz eder. Liderin ya da grubun yarattığı çatışmayı yaşar. Doğaçlama, öğrenciye sosyal olaylardaki gerçeğe uygun davranışları canlandırması için fırsat verdiği gibi, gerçek yaşamda karşılaşacağı durumlara da hazırlıklı olması açısından geniş olanaklar sunar. Doğaçlama insanın davranışlarında önemli bir yönlendirici öğedir. Birbirini tanımayan iki insanın birbiri ile karşılaştıklarındaki davranışları bir tür doğaçlama olarak görülebilir. Demek ki doğaçlama, anında ortaya çıkan bir durum olmaktan çok, belli kural ve kalıplara göre değişen, değiştirilebilen davranışlar, oluşumlardır. Anında yaratılmış gibi görünse de belli hazırlık süreçlerini barındırır. Çocukların oyun oynamaları da bir tür doğaçlamadır.

Doğaçlamanın iyi ya da kötü olmasının ölçütü de inandırıcılıktır, yani izleyen kişiye inandırıcı gelip gelmemesidir. Doğaçlamada doğru-yanlış yoktur; etkili, ikna edici, inandırıcı olan ya da olmayan vardır. İzlediğimiz şey bizi inandırdı mı? Bunun için de klişeleri yıkmak gerekir. Doğaçlamada dramatik olanı yaratabilmek, çatışmayı sağlayabilmek önemlidir.

Doğaçlama tekniği alt başlıklar altında sınıflandırılabilir.

1. Beden doğaçlamaları: İpe tutunma, elma toplama, çapa vurma, çukur kazma, balık tutma, bayrağı göndere çekme, otobüse binme, vb. ile pantomim tarzındaki etkinlikler bu gruba girmektedir.
2. Konu doğaçlamaları: Diş fırçalama, yaş günü kutlamaları, trafik kazası, ilk yardım, lokantada yemek yeme, vb. konu doğaçlamaları kapsamındadır.
3. Olay doğaçlamalar: Babalar günü, vatan sevgisi, demokrasi, gece ve gündüzün oluşumu, mevsimler, bayramlar, vb. olay doğaçlamaları içerisine girmektedir.
4. Tip doğaçlamaları: Çeşitli mesleklere sahip ya da olaylar karşısında benzer davranış örnekleri sergileyen insanların canlandırılması söz konusudur. Polis, şoför, öğretmen, doktor, ressam, bilim adamı; çalışkan, kahraman, dürüst, korkak, meraklı, yardımsever, öfkeli, vb. tip doğaçlamaları arasında yer almaktadır.

Aşağıda verilen doğaçlama örneği, ısınma çalışması olarak da kullanılabilir.

Katılımcılar, çember olurlar. Birinci katılımcı ortaya gelir ve bir beden doğaçlaması yapar. Örneğin; saçlarını tarıyormuş gibi rol yapar. Bu sırada diğer katılımcı ortaya gelir ve saç tarama taklidini yapan katılımcıya ne yaptığını sorar. Ancak, saç tarama taklidini yapan kişi cevap olarak yaptığını değil, aklına gelen başka bir beden doğaçlaması söyler. Örneğin, ata biniyorum cevabını verir ve yerine geçer. Bu cevabın üzerine diğer katılımcı ata biniyormuş gibi taklit yapmaya başlar. Bu süreç, diğer katılımcılarında bu etkinliğe katılmalarıyla devam eder.

Doğaçlama esas olarak iki temel tekniğe dayanır bunlar;

- Sınırlandırılmış doğaçlama tekniği: Önceden tasarlanan bir yapıya sahiptir. Her şey konuşulmuş ve tek tek figürlerin ne yapacakları, kurgulanan öykünün nasıl gelişim göstereceği kabaca belirlenmiştir.

Farklı sanat alanlarında ortaya çıkarılmış birçok sanat eseri yaratıcı dramının vazgeçilmez araçları arasında yer alır. Sanat eserlerinden hareketle sınırlandırılmış doğaçlamalarda dil sanatlarından masal, efsane, şiir, anı; yüzey sanatlarından resim, afiş, karikatür; hacim sanatlarından enstalasyon, heykel; hareket sanatlarından bale, dans alanlarında üretilmiş sanat eserleri araç olarak kullanılır. Yaratıcı dramayla sağlanan bu çoklu sanat ortamı, öğrencinin bu sanat alanları arasındaki ilişkileri anlama, hayal gücünü kullanabilme ve yaratıcılığını geliştirmesine katkıda bulunur.

- Özgür Doğaçlama Tekniği: Önceden hiçbir hazırlık yapmadan tamamen yaratıcılığa dayanan bir süreç olan bu teknik, tamamen orada o anda yapılanın ortaya konmasıdır.

Çağdaş sanat eğitimi dersinde, sürrealizm konusu işlenirken, ısınma çalışması olarak ikili doğaçlamalar yapılabilir. Öğretmen, sırasıyla grupların dün gece rüyamda cümlesini kullanarak doğaçlamalarına başlamalarını ister. Bu ikili doğaçlamalardan sonra, öğrenciler gruplara ayrılır. Birbirlerine rüyalarını anlatırlar. Grup içerisinde seçtikleri rüyayı, sırasıyla canlandırırlar. Daha sonra rüyalarını resmederler.

b. Rol Oynama: Pantomimle benzer bir şekilde rol oynama, öğrencilerin kendileri olarak söyleyemedikleri ve yapamadıklarını, girdikleri rol içinde mimiklerini maksimum düzeyde kullanmalarını kolaylaştırır, onlara güç, cesaret ve güvenle kendilerini ifade etme fırsatı verir. Konuşma becerilerini geliştirir. Rol oynama tekniğinde birey, kendisini başkasının yerine koyabilir ve farklı olaylara bakış açılarından bakma fırsatı yakalayabilir. Doğaçlamalar içinde, girdiği rol ile kendini ifade etmeye çalışır.

“Örneğin dışarıya çıkıp oyun oynamak isteyen bir çocuk rolünde oynayan birey, daha sonra dışarı çıkıp oyun oynamak isteyen çocuğa izin vermeyen anne rolünü üstlenerek aynı olaya hem çocuğun hem annenin bakış açısıyla bakma fırsatını yakalar. Bu durum da, bireylerin “öğrenme ve anlama becerilerini zenginleştirebilir” (Önder, 2004, s. 138).

Şekil 6. Doğaçlama Rol Oynama Çalışmaları.

c. Öykü, olay canlandırma: Grup üyeleri önceden bildikleri ya da bilmedikleri öyküleri, hareketlerle ve sözlü ifadelerle canlandırmalarına dayanan bu teknik de öykünün yanı sıra ilginç olayların canlandırmaları da yapılabilir. Bu esnada bilinen öyküde yeni eklemeler yapılabilir, farklı sonlar canlandırılabilir. Seçilen bir öykü ve olay, dramatik ana kadar anlatılır ve gruplara, hazırlanmaları için bir süre verilir. Bu süre içinde hikâyenin ya da olayın, içerisinde geçen karakterleri paylaşırlar ve ürettikleri çözümü gruplar sırayla doğaçlama olarak canlandırırlar.

Şekil 7. Öykü-Olay Canlandırma Çalışması.

Öykü olay canlandırma tekniğinde hikaye, roman, masal, şiir vb. çeşitli edebi eserlerden yararlanılabilir. Örnek etkinlik; sanat tarihi dersinde, sanat akımlarından romantizm dönemi işlenirken, romantizm dönemi şairlerinden Victor Hugo' nun bir aşk şiiri (Söylesem Söyleyebilsem Ah Derdimi), seçilir. Sınıftan güzel şiir okuyan bir öğrencinin, bu şiiri okuması istenir. Şiir okunduktan sonra öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruba bu şiir yazılı olarak verilir. Öğretmen, şairin bu şiiri sevdiği bir kadına yazdığını, ancak kendisinin göndermeye çekindiğini, bir şekilde bu şiirin kadının eline geçtiğini belirtir. Gruplardan, kadının bu şiir eline geçtikten sonra cevap olarak yazacağı şiiri kendilerinin yazmaları istenir. Gruplara çalışmaları için bir süre verilir. Gruplar çalışmalarını yaparken, öğretmen sınıfa bir taraftan romantik dönem bestecisi Beethoven'ın 9. Senfonisini dinletebilir. Her grup kendi, şiirini yazar ve şiirler toplanır. Öğretmen şiirleri harmanlayıp, farklı gruplara gelecek şekilde tekrar dağıtır. Gruplar ellerine geçen bu şiire uygun bir öykü tasarlarlar ve sırayla canlandırırlar.

d. Eşli/Paralel Çalışmalar: Tüm çocuklar aynı anda ikiyeşli, üçerli, dörderli gruplar halinde ortak bir etkinlik yaparlar. Ortak etkinliği yapan gruplardan her biri, etkinliği kendi tarzında yapabilir. Paralel grupların tıpatıp aynı davranışlarla oynamaları gerekmez. Bu sırada hiçbir izleyici yoktur. Tüm çocuklar gruplar halinde aynı mekanda çalışırlar. Konu çerçevesinde belirlenen, duygu ve izlenimlerin oluşabilmesi için oluşturulan gruplar, verilen rolleri doğaçlama olarak yaparlar. Örneğin; öğretmen, öğrencilere ikili gruplar olmalarını söyledikten sonra, çok sevdiğiniz ve uzun zamandır görmediğiniz bir arkadaşınızla karşılaştığınızı düşünün ve doğaçlama olarak canlandırmaya başlayın, komutunu verdikten sonra, tüm gruplar aynı anda çalışmaya başlarlar. Bir diğer çalışma olarak; öğretmen öğrencilere ikili eş olmalarını ve eşlerden birinin öğretmen, diğerinin öğrenci olmasını söyler. Öğretmenin öğrenciye kızdığı ve hatta vurduğu an, donuk imge olarak canlandırılır. Tüm eşler bu anı aynı anda donuk imge olarak canlandırırlar. Görüntü bozulmadan öğretmenin komutuyla, dondurulan sahnenin devamını tüm eşler aynı anda oynarlar. Sonra eşler yer değiştirir, öğretmen rolündeki öğrenci, öğrenci rolündeki öğretmen olur. Yine aynı şekilde canlandırılır. İstenirse, bu canlandırmalar sırayla yapılır ve diğerleri tarafından izlenebilir. Öğretmen her canlandırmadan sonra öğretmen rolündekine, - neden vurdun? sorusunu sorar. Bu cevaplarla öğrencinin empati kurması sağlanır. Başka bir örnekte; öğretmen öğrencilere çok ünlü bir ressamın sergisinde olduklarını ve içlerinden geldiği gibi doğaçlama yapmalarını söyleyerek, bu süreci herkes için aynı anda başlatır ve bitirir. Paralel çalışma tekniği, aynı konunun farklı biçimlerde ele alınıp canlandırılabilceğini göstermek bakımından faydalı bir tekniktir.

e. Zihinde Canlandırma: Grup üyelerinin gözlerini kapatarak, öğretmenin verdiği yönergeler doğrultusunda belirli görüntüleri zihinlerinde canlandırmaları istenir. Rahatlama çalışmaları sırasında da başvurulmuş bu teknik, çocukların konsantre olmaları sağlanır. Bazen de az önce yapılan bir etkinliğin aşamaları, gözleri kapalı olarak zihinlerinde canlandırmaları istenir. Böylece gruptakilerin yaşadıkları olayları anlamaları ve belleklerine daha iyi kaydetmeleri sağlamaya çalışılır.

Örnek etkinlik; desen dersinde figüratif çalışmalar yapılırken önce aşağıdaki ısınma ve kaynaştırma çalışması yapılır. Öğrenciler ellerini şıklatarak oluşturdukları ritim eşliğinde başlarını sağa-sola çevirme, yukarı-aşağı eğme hareketleri yaparlar.

Daha sonra müzik eşliğinde mekan içerisinde yrrlar ve yürürlerken karşılaştıkları kişilerle göz teması kurarak, çeşitli jest ve mimikler yaparlar.

Isınma ve kaynaştırma etkinliklerinden sonra; öğrencilere figürün tanımı söylenir. Konumuz figüratif çalışmalar olduğundan insanların (figürlerin) bol olduğu meknlara dair canlandırmalar yapılır. Getirmiş oldukları malzemelerle cafede oturan insanlar, piknik yapan insanlar, caddede, yolda gezinenler gibi konularda canlandırmalar yapılır. Bu canlandırmalar, öğrencilerin sözlerini de kattıkları oyun etkinlikleri şeklinde olur. Oyun etkinliklerinin ardından, öğrencilerin gözlerinin önünde görselleştirilen konular, kağıt üzerine boyalarla uygulanır.

f. Donuk İmge, Fotoğraf Karesi: Yaratıcı drama sırasında önemli bir etkinlik gerçekleştirilirken, öğrencilerin/ katılımcıların donuk bir fotoğraf oluşturmasıdır. Öğretmen liderliğinde gerçekleştirilen bu fotoğraflar, fotoğraf dışında kalan diğer katılımcılar tarafından anlaşılabilmelidir. Donuk imge tekniği, görsel sanatlar eğitiminde sıkça kullanılan bir tekniktir.

şekil 8. Fotoğraf Karesi Tekniği İle Drama alışması

Örnek etkinlik; Isınma aşaması için ayna çalışması yapılabilir. Öğrencilere ikili eş olmaları söylenir. Burada, daha çok farklı yüz mimikleri yapılmasına özen gösterilmesi söylenir. Ayna çalışmasında eşlerden biri ayna olur, karşısındaki kişinin yaptığı hareket, jest ve mimiklerin aynısını taklit etmeye çalışır. Bir diğer çalışmada eşlerden biri heykeltıraş, diğeri ise heykeltıraşın şekil vereceği malzeme, yani kili oluşturur. Herkes, kendi rolünü oynamaya başlar. Heykeltraş rolündeki kişi, karşısındaki kil rolündeki kişiyi çeşitli formlara sokar. Karşısındakinin gerçek bir heykel formuna gelmesi için gerekli müdahaleleri yaptıktan sonra, yaptığı çalışmaya bir isim verir ve bu ismi gizli tutması gerekmektedir. Bu nedenle ismi bir kağıda yazar ve bunu kapatır. Bu sırada diğer katılımcılar da aynı etkinliği yapmaktadır. Katılımcılardan heykeltıraş rolünde olanlar, heykellerine şekil verip isimlendirdikten sonra, heykel rolünde olanlar kendilerine verilen şekli korumaya devam ederler. Heykeltıraşlar olan katılımcılar sırayla heykel formunda duran katılımcıları inceleyerek, her heykelin önünde bulunan kağıda kendi verdikleri ismi yazarak kapatırlar. Daha sonra her bir heykel (katılımcı) kendisi için verilen isimleri okur. Bu sayede heykeltıraşın yaptığı heykel ile ne yapmak istediği, başkalarının heykele bakarken ne anladığı ve ne hissettiği açıklığa kavuşmuş olur. Bu çalışmanın ardından canlandırma aşamasına geçilebilir. Öğrenciler geniş bir çember şeklinde otururlar. Öğretmen her öğrenciye daha önce hazırladığı, heykel resimlerini verir. Resimdeki heykelleri incelemeleri için bir süre verir. Daha sonra herkes, elindeki resimde bulunan heykel formunu kendi vücuduna vermeye çalışır. Bir öğrenci, çemberin ortasına gelerek o heykel formunun hikayesini o anda doğaçlayarak oynar ve en son resimdeki heykel formunda donup kalır. Hemen arkasından başka bir öğrenci gelerek, bir önceki heykelin hikayesinin devamı olarak kendi hikayesini doğaçlar ve o da kendi resmindeki heykel formunda donarak kalır. Bu şekilde tüm öğrencilerin katılımıyla sona erer.

Şekil 9. Heykel Çalışması.

Şekil 10. Heykel Çalışmasında, Heykeltıraşların Heykellere İsim Vermesi.

g. Pantomim: Pantomim, duygu ve düşüncelerin, sözcükler olmadan ifade edilmesidir. Pantomim, öğrencilere, bedenlerini tanıma ve beden dilini etkili biçimde

kullanma fırsatı verir ve belli bir etkinliğe odaklanmalarını sağlayarak gözlem yeteneklerini geliştirir. Yaratıcı dramayı, öğrencilere tanıtmada pantomim etkili bir yol olabilir. Günlük yaşamda bilinen, eğlenceli oyunlardan “sessiz sinema” da pantomim sıkça kullanılır. Pantomim, öğrencilerin dikkatini çeken bir teknik olduğu için, pek çok konunun öğretilmesinde, davranış hâline getirilmesinde bu teknikten yararlanılabilir.

“McCaslin (1984), grupta yapılan pantomimin çocukta zihinde canlandırma becerisini geliştirdiğine, farkındalık düzeyini artırdığına dikkati çekerek, yaratıcılık yönündeki çalışmalarda pantomimden yararlanılması gerektiğini belirtmiştir” (Önder, 2004, s. 142).

Örneğin; sanat eserleri inceleme dersinde, incelenecek eserin renkli bir kopyası sınıfa getirilir. Öğrencilere, eserdeki ayrıntılara dikkat ederek incelemeleri için bir süre verilir ve eser kaldırılır. Öğretmen öğrencilere eserde bulunan nesneleri sorar ve bu nesnelerin isimleri küçük kağıtlara yazılır. Bu kağıtlar bir torbaya konulur. Her öğrenci, torbadan bir kâğıt çeker ve çektiği kâğıtta yer alan nesneyi, konuşmadan, beden dili ile anlatmaya çalışır. Diğer öğrenciler de, anlatılmaya çalışılan nesnenin ne olduğunu bulmaya çalışırlar. Daha sonra bu nesnelerin, eserin oluşturduğu kompozisyondaki yerini ve önemini tartışabilirler.

h. Müzik yoluyla, Dans Yoluyla drama: Drama etkinliği içerisinde duyguların müziksel sesler ve ritimle ifade edilmesi ya da konuya uygun seçilen müzik parçalarından yola çıkılarak canlandırma yapılması olarak tanımlanabilir.

Şekil 11. Müzik Yoluyla Drama.

Aşağıda örnek olarak verilen müzede yapılabilecek yaratıcı drama etkinliği, 2006 yılı İlköğretim Sanat Etkinlikleri Dersi Öğretim Programı s.136-137 de yer almaktadır.

Müze gezisi için gezi planı yapılır (Müze yerine çevredeki tarihi özelliklere sahip bina vb. yerlere de gezi düzenlenebilir).

- Müzede öğrencilerle birlikte çalışma yapılacak bölümün tamamı gezilir, hangi özelliklere dikkat çekilmek isteniyorsa bu özelliklere vurgu yapılır.
- Müzedeki eserlerin gruplandırıldığına dikkat çekilir ve bunun nedeni üzerinde konuşulur.
- Öğrenciler gruplara ayrılır ve belirli koleksiyonlara yönlendirilir. Eserlerin ait oldukları dönem (uygarlık), yapılış tarihleri, özellikleri, diğer koleksiyonlarla farkına dikkat etmeleri ve not tutmaları istenir.

Çalışmanın bundan sonraki bölümü izin alınabilirse müze içinde yapılabilir ya da okulda etkinlik tamamlanır.

- Müzede gördüğü eserlerle ilgili bir mektup yazma çalışması yapması istenir (Müzede etkilendiği nesneyi öven bir tanıtım yazısı, arkadaşına müzede yaşadığı duyguları anlatan bir mektup vb.).

- Grupların her birinden şu çalışmaları yapmaları istenir;

1. İnceledikleri koleksiyondaki eserler hangi duyguyu ve düşünceyi anlatıyor?
2. Bu eserlerin yapıldığı döneme ait müzik ne olabilir? (Bedenleriyle ritim tutabilirler.)
3. Müzik eşliğinde o dönemi anlatan dans ya da canlandırma yaparlar.
4. Büyük bir kâğıda, müzeyi hiç görmemiş birinin de anlayabileceği biçimde, tanıtıcı özellikte ortak bir resim çalışması, bir gezi planı ya da müze kataloğu hazırlarlar yaparlar.
5. Müze gezisi ya da etkinliğinde öğrendikleri ile ilgili duygu ve düşüncelerini anlatmak için şarkı besteleyebilir, kompozisyon ya da haber yazabilirler.

Müzikten esinlenerek yapılan drama etkinliğine başka bir örnek olarak da aşağıdaki çalışma yapılabilir. Öğrencilere ısınma çalışması olarak, çeşitli duygu durumları içeren, çeşitli ritimlerde dinletilen müzik eşliğinde mekanda yürümeleri istenir. Yürürlerken karşıdan gelen kişiye, hissettiği duyguyu gösterecek biçimde merhaba demeleri istenir. Bu arada müzik belli aralıklarla değiştirilir. Daha sonra müzik eşliğinde, dans ederek yürümeleri istenir. Bu şekilde katılımcıların ısınmaları ve kaynaşmaları sağlanır.

Isınma çalışmalarının ardından, katılımcılar gruplara ayrılırlar. Her gruba farklı bir müzik dinlettirilir. Gruplardan dinledikleri müziği yansıtan bir kurgulama yapmaları istenir ve hazırlanmaları için süre verilir. Daha sonra sırayla her grup, kendilerine dinlettirilen müzik eşliğinde, müziğin ritmine uygun bir biçimde, ritmik hareketlerle hazırladıkları kurguyu canlandırırlar. Yapılan bu canlandırma çalışmalarının ardından,

öğrenciler hissettikleri duygular tartışır ve değerlendirirler. En son olarak da öğrenciler yaşadıkları bu yaşantıları resimlerine aktarırlar.

1. Resim Yoluyla Drama: Konuya uygun seçilen resimden yola çıkılarak canlandırma yapılması ya da canlandırma çalışmasında yaşadıkları yaşantıları resim yoluyla ifade etme olarak tanımlanabilir.

Katılımcılar çember şeklinde otururlar. Sırayla herkes bedeniyle bir çizgi olur ve yanındaki çizgiyi devam ettirir. Önce dik çizgi, eğik vb. çizgilerden varyantları oluşturulabilir. Katılımcılar müzik eşliğinde duvarda bir bölge seçip, kendi belirlediği çizgi çeşitleriyle duvara hayali bir resim çizerler. Daha sonra gruplar oluşturulup, her gruba uzunca bir kâğıt verilir. Herkes hayali olarak çizdiği resmi bu sefer kâğıda çizer. Geri dönüp resme bakılır ve resimler anlatılır. Bu çalışmanın ardından, aşağıdaki çalışmayla etkinlik devam ettirilebilir. Tüm sınıf dışarı çıkartılır. Öğretmen daha önce hazırladığı, konuyla ilgili resimleri duvara asar. (Örneğin ünlü bir ressamın eserleri) Sınıf içeri alınır ve en çok beğendikleri resmin altına kalp, en beğenmedikleri resmin altına asık surat, en pahalı olana para, en çok zaman alana saat çizmeleri söylenir. Daha sonra resimler, öğretmenin rehberliğinde çözümlenir, incelenir. Bu çalışmanın ardından, öğrenciler tekrara gruplara ayrılırlar. Her gruba incelenen eserlerden biri verilir. Gruplar resimde bulunan sahneye gelene kadar olan olayların öyküsünü yazarlar ve sırayla canlandırırlar. Ancak bu canlandırmalar yapılırken, grupların öyküsünü oluşturdukları resimde bulunan sahneye gelince, bir fotoğraf karesiymiş (Donuk İmge) gibi hareketsiz kalmaları gerekir.

i. Kukla, kostüm, maske yoluyla drama: Çeşitli malzemelerden yapılmış, kuklalar, kostümler, maskeler yardımı ile olayları, durumları canlandırma olarak tanımlanabilir.

Şekil 12. Kostümlerden Yaralanılarak Yapılan Drama Çalışması

Şekil 13. Maske Çalışması.

Kukla draması, öğrencilerin ilgilerini çeken ve seyirci ile sahnenin olmaması nedeniyle kukla tiyatrosundan ayrılan bir drama tekniğidir. Kukla dramasının en önemli

yararı, bir topluluk ya da grup önünde kendini ifade etmekten çekinen çocukların, kendilerini kuklalar sayesinde dolaylı olarak ifade etmelerine, kendilerine güvenmelerine imkân vermesidir. Maske kullanılarak yapılan, yaratıcı drama etkinliğinde de aynı şekilde çekingen bireylerin kendilerini ifade etmesi kolaylaşır. Yaratıcı drama etkinliğinde kostüm kullanılması, öğrencinin drama sürecine yoğunlaşmasına ve canlandırılan duruma ifade zenginliği katmasına yardımcı olur.

Desen dersinde, portre konusu işlenirken aşağıda verilen örnek etkinlik uygulanabilir. Öğrenciler çember oluştururlar. Öğretmen de, katılımcı olarak yer alır ve yüzüne istediği bir ifade, mimik yerleştirir. Yüzündeki bu ifadeyi, yanındaki öğrenciye gösterir ve öğrenci aynı ifadeyi kendi yüzüne yerleştirir ve bir süre bu ifadeyi koruduktan sonra, kendi istediği şekilde değiştirir ve yan tarafına dönerek bu ifadeyi, yanındaki kişiye verir. Bu şekilde çemberin sonundaki öğrenciye gelene kadar devam eder.

Daha sonra öğrencilere A4 büyüklüğünde kağıtlar dağıtılır. Kendi göz ve burun deliklerinin hizasında küçük delikler açarak, maskeler tasarlarlar ve boyarlar. Öğrenciler maskelerini yaptıktan sonra gruplara ayrılırlar. Ünlü ressamların yaptıkları portrelerden seçilmiş olan bir resim gruplara dağıtılır. Her grup resimde yer alan figürün duygu durumu ve karakter özellikleri çözümlemeye çalışır. Gruplar bu çözümlemelerden yola çıkılarak bir öykü kurgularlar. Her grup sırayla kurguladıkları öyküyü maskelerini kullanarak doğaçlarlar.

j. Duyusal algı

Beş duyu organından herhangi birinin ya da bir kaçının kullanılması ile gerçekleştirilen bir yaratıcı drama tekniğidir. Öğrencilerin koklayarak, duyarak, görerek, dokunarak, tadarak ve sonunda kokladıklarını, duyduklarını, gördüklerini, dokunduklarını, tattıklarını anlatarak öğrendikleri drama tekniğidir.

Örnek etkinlik; öğrenciler ikili eş olurlar. Eşlerden biri gözlerini kapatır ve diğeri eşinin omzunu bir eliyle, elini de diğeri eliyle tutarak mekan içersisinde güvenli bir şekilde gezdirir. Öğretmen uygun görürse, mekan dışına da çıkılabilir. Bu gezinti

için 10 dakika süre verilmesi yeterli olur. Gözlerini kapatan kişi, diğer duyu organlarına daha fazla odaklanacaktır. Daha sonra eşler yer değiştirir ve aynı etkinlik diğer eş için yapılır. Bu çalışmanın başka bir adı da güven çalışmasıdır. Bu etkinliğin sonunda öğrencilere neler hissettikleri sorulur. Öğrencilerin bazıları kokuları, bazıları sesleri, bazıları hava akımını daha fazla hissettiğini söyleyebilir. Etkinliğin ilk dakikalarında, gözleri kapalı olanlarda biraz gerginlik olduğu görülse de, eğer eş yeterli güveni veriyorsa bu gerginlik 2-3 dakika içerisinde geçmelidir. Ancak fazla panik ve gerginlik içinde görülen öğrenci hemen bu etkinliğin dışına alınmalıdır. Bu etkinliğin, herhangi yaralanmaya sebep vermeyecek güvenli bir ortamda yapılması gereklidir. Daha sonra öğrenciler, tekrar ikili eş olurlar. Eşlerden biri, ben sana güvenmek istemiştin der ve diğeri bu cümleye karşılık o anda doğaçladığı şekilde cevap verir. Bu çalışmayı tüm eşler sırayla yaparlar. Bunun ardından tüm katılımcılar çember olarak yere oturur ve gözlerini kapatır. Herkesin eline nesneler verilir ve nesneler elden ele dolaşır. Sonra gözler açılır ve herkes elindeki nesneyi işlevi dışında niteler. Bundan sonra gruplar oluşturulur ve her gruba bir nesne verilir ve gruplar kendilerine verilen bu nesneyi işlevi dışında nitelendirirler. Kendilerine verilen bu nesneyi niteledikleri kelimelerden bir slogan cümlesi oluştururlar ve içinde bu sloganın geçtiği bir reklam filmi kurgularlar. Her grup sırayla, kurguladığı reklam filmini canlandırır.

Şekil 14. Duyusal Algı Çalışması (Eşlerden Biri Gözlerini Kapatıyor ve Diğeri mekân içinde gezdiriyor.)

Şekil 15. Duyusal Algı Çalışması (Katılımcılar Gözlerini Kapatıyor ve ellerindeki Nesneyi Algılamaya Çalışıyorlar.)

Görsel sanatlar eğitimi alan bir öğrencinin, bir nesneyi işlevinin dışında çok yönlü olarak algılayabilmesi, onun belli kalıpların dışında da düşünebilmesine yardımcı olur ve böylece öğrenci yaratıcı düşünceye adım atmış olur. Duyusal algı çalışması, öğrencilerin dikkatlerini toplama ve imgelem becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur.

2.3.4.3. Değerlendirme

Yaratıcı dramada daha önce açıklanan, ısınma aşaması ve canlandırma aşamasından sonra yapılan bu çalışmaların tartışıldığı, değerlendirildiği, son aşamaya gelinir. Drama lideri/öğretmen yapılan çalışmalardaki rollerle ilişkin sorular sorarak bir tartışma ortamı yaratır. Öğretmen iyiye, kötüye karar verici bir durumda olmamalıdır. Drama da sonuçtan çok süreç önemlidir. Yapılan canlandırmalar sonucunda, iyi, kötü, başarılı, başarısız gibi nitelendirmeler yapılmadan, bu süreçte hissedilen duygular, düşünceler, öğrenilen bilgiler lidere aktarılır. “Dramanın doğasına yönelik yapılacak tartışmalar, görüş alışverişleri, konuşarak olabileceği gibi, rol içinde (söz gelimi “ bu gün drama çalışmalarında ne oldu biliyor musun” diye başlayan ikili doğaçlamalar ile)

ya da rol dışında çeşitli yazma çalışmaları ile de (mektup, yazın türleri, gazete çıkarma) yapılabilir” (Adıgüzel, 2006a, s.26)

- Arkadaşımız hayal güçlerini kullandılar mı?
- Hangi pencereden baktıklarını hemen anlayabildiniz mi?
- Oynarken ne hissettiniz? Neler yaşadınız?
- Herhangi bir güçlük çektiniz mi? Nerede güçlük çektiniz?

Bu tarz sorularla etkinliğin tartışılması ve gözden geçirilmesi gerçekleştirilir.

Yaratıcı dramının bir öğrenme yöntemi olarak kullanıldığı bir öğrenme alanında örneğin, sanat tarihi dersinde, dersin kazanımına yönelik yapılacak değerlendirme ölçekleri burada da geçerlidir.

2.4. Ders Planı Örneği

2009 yılı Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Çağdaş Dünya Sanatı Dersi Öğretim Programından alınan örnek etkinlik aşağıda verilmiştir.

DERS: Çağdaş Dünya Sanatı

SINIF:

YAKLAŞIK SÜRE: 45' + 45'

ÜNİTE: 1945 Öncesi Sanat Akımları

KONU: Fovizm

YÖNTEM ve TEKNİKLER: Yaratıcı Drama Yöntemi, Doğaçlama Tekniği, Donuk imge/ Fotoğraf Karesi Tekniği, Anlatım, soru- cevap

TEMEL BECERİLER: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme

KAZANIMLAR: 1. Fovizm sanat akımının adlandırılış hikâyesini yorumlar.

MATERYALLER: Örnek resimler, slaytlar, röprodüksiyonlar, antik heykel veya tors.

KAYNAK: Dünya Sanat Tarihi, Modern Sanatın Öyküsü

Açıklamalar

1. Fovizm sanat akımının kavranabilmesi için yaratıcı drama yönteminden faydalanılır. Yaratıcı dramada doğaçlama önemli bir yer tutar. Öğrencilerin o anki performansları yeterli olacaktır.

2. Fovizm sanat akımı ile ilgili olarak gereken materyaller, öğrenciler tarafından çalışma ortamına getirilir.

3. Fovizm sanat akımının adlandırılış hikâyesi okunur. Gönüllü bir grup öğrenci ile canlandırma yapılır.

a. Sınıf, atölye veya okul içinde uygun bir yerde, klasik resim, antik heykel ve fovist resimlerden oluşan bir galeri ortamı hazırlanır.

b. Hazırlanan galeri içine antik bir kopya veya bir tors yerleştirilir.

c. Dönemin tarihini (1905) hatırlatan objeler, aksesuarlar veya takvim uygun bir yere yerleştirilir.

d. Matisse, genç sanatçılar, sanat eleştirmeni Vauxcelles ve sanatsever halk, karakterleri sergi açılışındadırlar.

e. Bu hazırlıklar sonucu fotoğraf karesi ya da donuk imge tekniği kullanılarak canlandırma yapılır.

4. Canlandırma sonucu sağlanan grup etkinliği ile fovizm sanat akımına ilişkin plastik verilerin ve akımın adlandırılış hikâyesinin sorulan sorular ve alınan cevaplarla pekişmesi sağlanır

5. Yapılan canlandırma sonucunda, anlatılmak istenen gerçek hikâye ile canlandırma karşılaştırılır ve sonuçları değerlendirilir.

Süreç

- Öğrencilerden oluşan bir grupta fovizm sanat akımının adlandırılış hikâyesi yaratıcı drama yöntemi ile canlandırılır. Öyküsünü canlandıran grup ile diğer öğrenciler canlandırmayı yorumlayarak soru-cevap yöntemi ile grup etkileşiminde bulunacaklardır.
- Öğrencilerin öykü sunumları değerlendirme amaçlı kullanılabilir.
- Ayrıca öz değerlendirme, grup değerlendirme, grup öz değerlendirme ve öğrenci gözlem formlarından yararlanılabilir.

2.4.1. Fovizmin Adlandırılmış Öyküsü

1905 yılı yeni bir ressam kuşağının doğuşuna tanık oldu. Paris'te sonbahar salonunda, Henri Matisse öncülüğünde bir grup genç ressam (Marquet, Manguin, Camoin, Van Dongen, Friesz, Puy, Vlaminck ve Derainin) ile beraber bir sergi düzenledi. Bu sergi şimdiye kadar açılmış olan hiçbir sergiye benzemeyecekti. Çünkü ressamlar o zamana kadar kimsenin akıl etmediği hatta düşünmediği bir teknik kullandılar, üsluplarındaki çıplak yalınlık ve parlak renk karşıtlıklarından (kontrastlarından) faydalanmış olmaları nedeniyle, sergilenen bu resimler izleyenleri ürküttü. Matisse “ Bir tabloya bakarken onun neyi göstermek istediğini unutmak gerekir” diyerek alışlagelmiş tüm kurallara aykırı görüşünü anlatmıştır. Aslında insanlar henüz empresyonist yeniliklere alışmamışken, bu sergideki çalışmaları barbarlık ve terbiyesizce olarak gördüler. Sergi salonunda XV. yy. İtalyan

heykeltıraşlığına uygun yapılmış bir bronz figür resimlerin arasında duruyordu; bunu gören eleştirmen Louis Vauxcelles heykele hayran kalarak şu sözleri söylemeden edemedi: “Fovların (vahşilerin) arasında bir Donatello”. İşte Fovlar (Yabanıllar ya da Vahşiler) sözcüğü böyle doğdu ve kısa süre içinde öteki Fransız olmayan sanatçılar tarafından da benimsendi.

Öğrencilerle tartışma soruları

- 1- Olay nerede gerçekleşmektedir?
- 2- Olay ne zaman gerçekleşmiştir?
- 3- Olayda adı geçen karakterler kimlerdir?
- 4 - Canlandırmada adı geçen heykel kime aittir?
- 5-Canlandırmada adı geçen heykel hangi döneme aittir?
- 6-Heykelin plastik özellikleri nelerdir?
- 7-Matisse'nin sözlerinden ne anlıyorsunuz?
- 8-Matisse ve grubunun kullandığı boya sürüş tekniği nasıldır?
- 9-Louis Vauxcelles'in resimleri vahşi diye adlandırması nedendir?
- 10-Sergideki resimlerin klasik dönem resimlerinden farkları nelerdir?
- 11-Fovizm sözcüğü size neyi ifade ediyor?

2. İlgili Araştırmalar

Bu konuyla ilgili şu çalışmalara ulaşılmıştır.

BAĞATIR (2008) tarafından yapılan “Drama Öğretim Yönteminin Resim-İş Bölümü Öğrencilerinin Mesleki Tutum ve Başarılarına Etkisi” konulu doktora tezinde bir öğretim yöntemi olarak önerilen dramanın, sanat eğitimi alan öğrencilerin mesleki tutum ve başarılarına olan etkisi araştırılmıştır. Yarı deneysel olarak desenlenen bu araştırmanın örneklemini İzmir Dokuz Eylül ve Aydın Adnan Menderes Üniversiteleri’nin Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı 1. sınıflarında 2006- 2007 yıllarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemde 2 deney ve 2 kontrol grubunda toplam 52 öğrenci ile çalışılmıştır. Çalışmalar Temel Tasarım dersi kapsamında, haftada 1 oturum olan 14 haftalık bir süreçte tamamlanmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen 4 ölçek kullanılmıştır;

- 1- Kişisel Bilgi Formu – Ölçek A
- 2- Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği – Ölçek
- 3- Drama Başarı Testi – Ölçek C
- 4- Temel Tasarım Dersi Dereceli Puanlama Anahtarı – Ölçek D

Verilerin analizinde SPSS 11.0 programında Tanımlayıcı İstatistik Analizi (Ortalama ($\bar{X}$), Standart Sapma (SS), Korelasyon testi, Frekans ve Yüzde Dağılımı, Kay-kare (Chi-Square) bağımsızlık testi ve t testi kullanılmıştır. Sonucunda; drama öğretim yönteminin, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını geliştirdiğini, drama öğretim yöntemi temelli Temel Tasarım dersinin kazanımlarını ve öğrenci başarılarını olumlu yönde arttırdığını göstermektedir. Sanat eğitimi alan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının geliştirilmesi ile drama öğretim yönteminin kullanılması arasında paralellik olduğu ortaya konulmuştur.

Çalışmanın sonucunda kısaca şu önerilerde bulunulmuştur; Eğitim Fakültelerinin Resim-iş Eğitimi Bölümü 1. sınıflarında öğrenim gören bazı öğrencilerde öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlar gelişmemiş olabilir. Drama öğretim yöntemi kullanılarak, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlar geliştirilebilir ve Temel Tasarım dersi kazanımlarının oluşmasında geleneksel yöntemlere göre daha olumlu etkiler sağlanabilir. Drama öğretim yöntemi ile yürütülen Temel Tasarım dersi, dramanın doğasında var olan yaklaşımlarla kalıplaşmış bir yapıdan çıkarılabilir. Bu yöntem ile kendiliğinden oluşan özgür bir ortamda, öğrenciye kendini ifade edebilme seçeneği sunulabilir. Öğrencilerin iletişim becerileri ve empati kurabilme yetenekleri geliştirilebilir. Bununla beraber diğer sanat alanlarıyla ve farklı disiplinlerle sıkı ilişkiler kurarak farklı bakış açıları kazandırma ya da bunu geliştirmeleri sağlanabilir. Dramanın duygusal yapısı gereği öğrencilerin etkinliğe kendiliğinden başlayarak zevk almalarını sağlaması ile ortaya çıkan eğitim öğretim faaliyetlerinin öğretim süreçlerinde (sanat eğitimcisi yetiştirmede) olumlu etkileri olabilir. Aynı zamanda bu yöntem öğrenci kazanımlarında (programın genel amaçları çerçevesinde) daha yetkin olunabileceğini ortaya koymaktadır.

APAYDIN (2010) “Drama Etkinlikleriyle Destekli Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öğrenci Görüşleri” konulu çalışmasında, eğitim sisteminde her geçen gün daha da kalıcı bir parçası haline gelen “eğitimde drama” kavramı, öğrenciye yaşantısı yoluyla, eğlendirerek, içselleştirerek ve deneyerek öğrenme olanağı sunar. Bu olanaktan yararlanılarak görsel sanatlar dersinde daha etkili bir şekilde hedefe varılabilir mi? Öğrenciler bu iki disiplinin bir arada bulunması konusunda ne düşünürler? Sorularına cevap alabilmek amaçlanmıştır.

Bu araştırmada, ilköğretim 4. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerin görsel sanatlar dersi içerisinde yapılan drama etkinliklerine yönelik görüşlerine yer verilmiştir. Araştırma Eskişehir il merkezinde öğretim yapmakta olan, 6 ilköğretim okulunun rastgele seçilen 4.sınıflarında yürütülmüştür. Seçilen ilköğretim 4. Sınıflarda 4 haftalık çalışma planı uygulanmış ve belirlenen 31 öğrenci ile görsel sanatlar dersi ve görsel sanatlar dersinde yapılan drama etkinliklerine yönelik görüşlerini belirlemek amacı ile görüşmeler yapılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda; görsel sanatlar dersinde yapılan drama etkinliklerinin öğrencilerin derse karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediği,

sürecin daha eğlenceli ve daha kolay olmasını sağladığı, öğrencilerin sanatsal yaratma süreci üzerinde olumlu etkileri olduğu görülmüştür.

UYAN (2006) “Resim Öğretiminde (Sanat Eğitiminde) Oyunun Öğretime Katkısı” konulu çalışmasında resim derslerini geleneksel yöntemle uygulamanın dışında; drama etkinlikleri ve dramanın geniş bir kapsama alanına giren oyun etkinlikleri ile destekleyerek uygulamanın, öğrencilerin resim derslerindeki başarıları üzerine etkileri araştırılmıştır. Araştırma, İzmir ili Buca ilçesi 23 Nisan İlköğretim Okulu 6. Sınıf öğrencileri; Resim-İş dersinde yapılan, drama etkinliklerine dayalı oyunla öğretim yöntemine dayalı uygulamalar ile sınırlıdır. Araştırmada “Puanlama Anahtarı” kullanılmıştır. Araştırmanın verilerinin analizinde, Tekrarlanmış Ölçümler için Varyans Analizi, t testi yapılmış ve öğrencilere açık uçlu sorular sorularak, analizleri yapılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; drama etkinliklerine dayalı oyunla öğretimin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Dolayısıyla bu elde edilen sonuçlara göre, drama etkinliklerine dayalı oyunla öğretimin öğrencilerin başarıları üzerinde olumlu bir etkisi vardır. Ayrıca kız ve erkek öğrencilerin ayrı ayrı sontest sonuçlarına göre, oyun içerikli resim derslerinde başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

KAYA (2006) “İlköğretim 3. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Drama Destekli Eğitimin Yaratıcı Sürece Katkıları” konulu yüksek lisans tezinde 9 yaş grubu öğrencilerinin resim-iş (görsel sanatlar) eğitimi dersine olan ilgi, tutum ve başarısında drama yönteminin etkili olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırma için biri deney, diğeri kontrol grubu olan iki sınıf seçilmiştir. Seçilen sınıfların sosyo-ekonomik ve başarı düzeylerinin birbirlerine yakın olmasına dikkat edilmiştir. Çalışmalara başlamadan önce iki sınıfa tutum ölçeği ön-testi uygulanmıştır. Yapılan istatistiksel araştırma ile iki grubun resim dersine olan tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Bu da bize iki grup arasında resim-iş dersine karşı tutumda birbirlerine yakın olduklarını göstermektedir.

Müfredat doğrultusunda seçilen onbir konu deney grubunda drama yöntemiyle, kontrol grubunda ise geleneksel, sözlü anlatım ve ardından uygulama ile çalışılmıştır. Her konu ile ilgili yapılan resimler, uzman görüşleri ile hazırlanan değerlendirme ölçeği ile değerlendirilmiştir. SPSS programı yardımıyla “ t ” testi analizi yapılmıştır. Buna göre değerlendirme ölçeği toplam puan ortalamaları bakımından deney grubu lehine anlamlı fark olduğunu göstermiştir.

Çalışmalar sonrasında deney ve kontrol gruplarına tutum ölçeği son-testi uygulanmıştır. Ön-test de tutum olarak grupların birbirlerine yakın olduğu görülmüştür. Ancak son-test tutum ölçeği sonucuna göre “ t ” testi ile yapılan kıyaslamada deney grubu lehine öğrencilerin resim-iş derslerine karşı tutumlarının olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, drama yöntemi ile resim-iş dersi 9 yaş öğrencilerinin derse olan ilgilerini arttırarak, malzemelerini tam getirerek derse hazır olmalarına yardımcı olmuştur. Yine bu araştırma sonucunda görülmüştür ki, drama ile resim öğrencilerin düşünce bakımından resim yapmaya hazır hale gelmelerine, çalışma disiplini kazanmalarına, resme yoğunlaşmalarına, süreyi verimli kullanabilmelerine, hayal güçlerini, yaratıcılıklarını dışa vuran yorumlar yapabilmelerine katkıda bulunmuştur.

TOPÇU (2008) “Görsel Sanatlar Dersinde Bir Eğitim Yöntemi Olarak Yaratıcı Drama” başlıklı tez çalışmasında görsel sanatlar eğitiminde yaratıcı dramanın yerinin incelenmesi, bir öğretim yöntemi olarak yaratıcı dramanın görsel sanatlar eğitimi derslerinde yerini alması için bir öneri sunmayı amaçlamıştır. Araştırma tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Çalışmada öncelikle bu konuda Türkiye’de ve dünyada yapılan araştırma, tez, makale ya da kitap gibi yayınlar incelenecek, sonra uygun metinler toplanıp düzenlenmiştir. Ayrıca Görsel sanatlar eğitimi dersinde 8 yaş grubu öğrencilerle örnek bir drama uygulaması yapılmış ve dersin sonunda öğrencilerin yaptıkları resimler değerlendirilmiştir.

Çalışmanın sonucunda, öğrencilerin, drama süresince çok eğlendikleri, zevkli ve eğlenceli bir çalışma ortamı olduğu, dikkatlerini yoğunlaştırdıkları, gözlem güçlerinin geliştiği, ritm kulaklarının geliştiği, resim yapmaktan zevk aldıkları, ortaya bir ürün

çıkarmanın hazzını yasadıkları, düş güçlerini resimle ifade ettikleri, kendi emeklerine sahip çıktıkları ve yaşlarına uygun resimler yaptıkları saptanmıştır.

VURAL (1999) tarafından yapılan “İlköğretim I.Kademe Çocuklarında Dramatizasyona Dayalı Resim-İş Öğretiminin Resim Çalışmalarına Etkisi” konulu tezde I. sınıf öğrencileri ile çalışılmış olup, kontrol ve deney grubu oluşturmuş; dramatizasyona dayalı resim-iş dersi yapan öğrencilerin, dramatizasyonla canlandırma yapılmadan konuşma ve değerlendirmeye dayalı resim yapan öğrencilere kıyasla yeterlilik gösterip göstermediklerini deneysel olarak belirlenmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak dramtizasyona dayalı resim-iş çalışmalarında fark gözlenmiştir. Bu araştırma, dramanın çocuğun öğrenimindeki önemini vurgulamaktadır.

Uluslar arası yarışta, ön sıralarda olabilmek için yaratıcı ve üretken bireylere gereksinim vardır. Çağı yakalamış ülkeler de gelişen bilim ve teknoloji ile birlikte, disiplinler üstü, disiplinler arası bir anlayışla eğitimde yeni yöntemler kullanılmaktadırlar. Etkili bir eğitim yöntemi olarak yaratıcı drama tüm dünyada yaygınlaşmaktadır. Türkiye’de de Milli Eğitim Bakanlığı son yıllarda yaptığı reform niteliğindeki değişikliklerle çağdaş eğitim yöntemlerini benimsemiştir. Yaratıcı dramının da bu çağdaş eğitim yöntemleri içerisinde kullanılmasını önermekte ve bu konuda eğitimcilerin kendilerini yetiştirmeleri için de hizmet içi eğitimler düzenlemektedir.

Sanat eğitiminde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanımı hakkında yapılan literatürler incelenmiştir. Çoğunlukla görsel sanatlar eğitiminde yaratıcı dramının kullanımına yönelik deneysel, yarı deneysel olarak yapılmış çalışmalara ulaşılmıştır. Genel olarak da yaratıcı dramının yaratıcılığı desteklediği, öğrencilerin eğlenmelerini sağlayarak derse olan ilgilerini arttırdığı, empati, iletişim becerilerini geliştirdiği, öğrencilerin farklı disiplinler ve sanat alanlarıyla etkileşim içerisinde bulunarak çok yönlü olarak yetişmelerine olanak sağladığı yönünde sonuçlara ulaşılmıştır. Ancak, Türkiye’de yaratıcı gençler yetiştirmek amacıyla kurulan ve Güzel Sanatlar Fakültelerine kaynak konumunda olan Güzel Sanatlar Liselerinde, yaratıcı dramının sanat eğitimcileri tarafından, ne derece kullanıldığı, sanat eğitimcilerinin yaratıcı drama konusundaki eğitim durumları, kullanıp kullanmama nedenleri,

kullanırken karşılaştıkları zorluklar konusunda bir araştırma olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle Türkiye’de sanat eğitiminde önemli bir yere sahip olan Güzel Sanatlar Liselerinde “Sanat Eğitimi Derslerinde Yaratıcı Drama Etkinlikleri” başlıklı araştırma ile bu konudaki boşluk doldurulmaya çalışılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren, örneklem, verilerin toplanması ve analizi üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modeli çerçevesinde yürütülmüştür. Tarama Modeli; “Geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır”(Karasar, 2005, s.77).

3.2.Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini Türkiye’deki Güzel Sanatlar Liseleri kapsamaktadır.

Türkiye’de sayısı 57 olan Güzel Sanatlar Liseleri MEB tarafından 7 bölgede sınıflandırılmıştır. Bu nedenle her bölgeden temsilen en az bir okul seçilmiştir. Okulun bulunduğu şehre göre, öğretmen ve öğrenci sayısı da değişmektedir. Seçilen okullar ve ulaşılan öğretmen sayısı aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 2

Araştırma için seçilen okullarda ulaşılan öğretmen sayısı.

Seçilen Güzel Sanatlar Liseleri	Ulaşılan Öğretmen Sayısı
1. Ankara Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	7
2. Bursa Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	7
3. Çankırı Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	3
4. Denizli Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	7
5. Diyarbakır Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	11
6. Eskişehir Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	7
7. İstanbul Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	9
8. Karabük Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	6
9. Mersin Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	8
10. Van Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	6
Toplam Ulaşılan Öğretmen Sayısı	71

Araştırmanın örneklemini ise; seçilen bu okullardaki resim bölümü öğretmenleri oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplaması

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak likert tipi ölçek kullanılarak örneklem grubu üzerinde uygulanmıştır. Likert ölçeği “tamamen katılıyorum, orta düzeyin üstünde katılıyorum, orta düzeyde katılıyorum, orta düzeyin altında katılıyorum, hiç katılmıyorum” ve “sık kullanıyorum, orta sıklıkta kullanıyorum, çok az kullanıyorum, hiç kullanmıyorum” şeklinde 4 ve 5 seçenekli cevap şıklarından oluşmuştur. Elde edilecek cevaplar 5 ve sırasıyla 4, 3, 2, 1 değerleri verilerek puanlandırılmıştır. Her seçeneğe karşılık gelen puan aralıkları eşit kabul edilerek, seçeneklerin sınırları aşağıdaki gibi (Tablo3, Tablo4) kabul edilmiştir. Anketin geliştirilmesi için ilgili kaynaklar taranmış ve hazırlanan sorular konunun uzmanlarının görüşlerine sunulularak son şekli verilmiştir. Anket 3 bölümden oluşmaktadır. 1. Bölüm sanat eğitimcilerinin görev yaptıkları okul, mesleki kıdemleri, yaratıcı drama eğitim durumlarını gösteren kişisel bilgiler bölümüdür. 2. Bölüm de sanat eğitimcilerinin derslerinde yer verdikleri yaratıcı drama ve diğer ders içi etkinlikleri ne sıklıkta kullandıkları ölçülmeye çalışılmıştır. 3. Bölüm ise sanat eğitimcilerinin yaratıcı drama etkinliklerini uygulama

koşullarını ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçme aracı olarak hazırlanan anketin Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı ,885 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3

Beşli Ölçek Seçenekleri ile Puan Aralıkları

Seçenekler	Verilen Puanlar Olumlu Maddeler – Olumsuz Maddeler		Puan Aralığı
Tamamen katılıyorum	5	1	4.20 - 5.00
Orta düzeyin üstünde	4	2	3.40 - 4.19
Orta düzeyde katılıyorum	3	3	2.60 – 3.39
Orta düzeyin altında katılıyorum	2	4	1.80 – 2.59
Hiç katılmıyorum	1	5	1.00 – 1.79

2.60 puan ve üzeri değer olumlu kabul edilmiştir.

Tablo 4

Dörtlü Ölçek Seçenekleri ile Puan Aralıkları

Seçenekler	Verilen Puanlar		Puan Aralığı
Sık kullanıyorum	4	1	3.26 – 4.00
Orta sıklıkta kullanıyorum.	3	2	2.51 – 3.25
Çok az kullanıyorum.	2	3	1.76 - 2.50
Hiç kullanmıyorum.	1	4	1.00 - 1.75

2,50 ve üzeri puan değeri olumlu kabul edilmiştir.

Araştırmanın kuramsal temelini oluşturulmasında ise alanda yayınlanmış tez, makale, kitap ve benzeri literatür taranmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi için SPSS 16.0 (The Statistical Packet for the Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Sanat eğitimcilerinin yaratıcı drama ile ilgili eğitim durumları, derslerinde yer verdikleri yaratıcı drama etkinlikleri ve diğer etkinlikleri kullanma sıklıkları ile yaratıcı drama uygulama durumları için yüzde ve frekans değerleri, sanat eğitimcilerinin yaratıcı drama etkinliklerine yer verme sıklıkları ile mezuniyet durumları arasındaki ilişki için T testi, mesleki kıdemleri ile yaratıcı drama etkinliklerine yer verme sıklıkları arasındaki ilişki için Anova testi ve yaratıcı drama eğitim durumları ile yaratıcı drama etkinliklerine yer verme sıklıkları arasındaki ilişki için Men Whitnwey U testi uygulanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde toplanan verilerin istatistiksel tekniklerle çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgular her bir alt problemle ilişkili olarak açıklanmış ve yorumlanmıştır.

4.1. Sanat Eğitimcilerinin Yaratıcı Drama ile İlgili Eğitim Durumları

Tablo 5

Sanat Eğitimcilerinin Yaratıcı Drama ile İlgili Eğitim Durumları

Yaratıcı drama eğitimi aldınız mı?	S	%
Evet	12	16,9
Hayır	58	81,7
Cevapsız	1	1,4
Toplam	71	100,0

Tablo 5'e göre 12 kişi % 16,9 yaratıcı drama eğitimi aldığını, 58 kişi % 81,7 YaratıcıDrama eğitimi almadığını belirtmiştir. Bu sonuca göre sanat eğitimcilerinin çoğunlukla yaratıcı drama eğitimi almadıkları söylenebilir.

Sanat eğitimcileri, yaratıcı drama eğitimi aldıkları yerleri, lisans düzeyinde üniversitede, MEB' nın açtığı hizmet içi eğitim kurslarında, özel tiyatroların açtığı kurslarda, bir sivil toplum örgütünün bir günlük atölye çalışması, bir pedagogun 2 günlük atölye çalışması, Halk Eğitim Merkezi kursları, Çağdaş Drama Derneği kurslarında olarak belirtmişlerdir.

4.2. Sanat Eğitimcilerinin Derslerinde Yaratıcı Drama Etkinliklerine Yer Verme Durumları

Tablo 6’da Güzel Sanatlar Liseleri Resim Öğretmenlerinin Derslerinde çeşitli yaratıcı drama Tekniklerini kullanma düzeylerini gösteren yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir. Tablo 6’da yaratıcı drama teknikleri dışında, diğer tekniklerde yer almaktadır.

Resim öğretmenlerinin derslerinde çeşitli yaratıcı drama tekniklerini kullanma düzeylerini gösteren Tablo 6’ da, 11 madde yaratıcı drama tekniği ve 9 madde diğer öğretim tekniklerinden olmak üzere toplam 20 maddeden oluşmaktadır.

İfade 8. Öğretmenlerin “Rol oynama” tekniğini kullanma sıklıklarına bakıldığında, % 16,9 u sık kullandığını, % 36,6 sı orta sıklıkta kullandığını, % 12,7 si çok az kullandığını, % 26,8 ise hiç kullanmadığını belirtmiştir. 2.47 ortalama değer bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin çoğunluğunun bu tekniği derslerinde kullanmadığını gösterir.

İfade 9. Öğretmenlerin “Öykü / olay canlandırma” tekniğini kullanma sıklıklarına bakıldığında, % 15,5 u sık kullandığını, %29,6 sı orta sıklıkta kullandığını, %19,7 si çok az kullandığını, % 26,8 i ise hiç kullanmadığını belirtmiştir. 2.37 ortalama değere bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin çoğunluğunun bu tekniği derslerinde kullanmadığı görülür.

İfade 10: Öğretmenlerin “Doğaçlama” tekniğini kullanma sıklıklarına bakıldığında, % 26,8’i sık kullandığını, %26,8’i orta sıklıkta kullandığını, % 22,5’i çok az kullandığını, % 16,9’u ise hiç kullanmadığını belirtmiştir. 2.68 ortalama değer ile öğretmenlerin çoğunluğunun bu tekniği derslerinde kullandığı görülür.

Tablo 6
*Güzel Sanatlar Liseleri Resim Öğretmenlerinin Derslerinde çeşitli yaratıcı
 drama Tekniklerini kullanma düzeyleri*

İfadeler	Sık kullanıyorum		Orta sıklıkla kullanıyorum		Çok az kullanıyorum		Hiç kullanmıyorum		Cevapsız		Toplam		X
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	
8.Rol oynama	12	16,9	26	36,6	9	12,7	19	26,8	5	7,0	71	100,0	2,47
9. Öykü-olay canlandırma	11	15,5	21	29,6	14	19,7	19	26,8	6	8,5	71	100,0	2,37
10. Doğaçılama	19	26,8	19	26,8	16	22,5	12	16,9	5	7,0	71	100,0	2,68
11. Pantomim	3	4,2	15	21,1	12	16,9	35	49,3	6	8,5	71	100,0	1,78
12.Duyusal algı	24	33,8	21	29,6	10	14,1	14	19,7	2	2,8	71	100,0	2,80
13.Donuk imge	10	14,1	22	31,0	11	15,5	23	32,4	5	7,0	71	100,0	2,29
14.Zihinde canlandırma	27	38,0	23	32,4	6	8,5	13	18,3	2	2,8	71	100,0	2,93
15.Resim yoluyla drama	26	36,6	13	18,3	13	18,3	16	22,5	3	4,2	71	100,0	2,72
16.Müzik yoluyla drama	6	8,5	10	14,1	17	23,9	33	46,5	5	7,0	71	100,0	1,83
17. Dans yoluyla drama	2	2,8	6	8,5	8	11,3	50	70,4	5	7,0	71	100,0	1,39
18.Kukla, kostüm, maske yoluyla drama	2	2,8	11	15,5	11	15,5	42	59,2	5	7,0	71	100,0	1,59
19.Anlatım, soru-cevap	41	57,7	22	31,0	5	7,0	1	1,4	2	2,8	71	100,0	3,49
20.Görsel Materyal okuma	44	62,0	17	23,9	4	5,6	2	2,8	4	5,6	71	100,0	3,54
21.Sanal alan gezisi	22	31,0	24	33,8	16	22,5	5	7,0	4	5,6	71	100,0	2,94
22.Slayt, film izleme	36	50,7	26	36,6	6	8,5	2	2,8	1	1,4	71	100,0	3,37
23.Grup çalışması	38	53,5	21	29,6	7	9,9	1	1,4	4	5,6	71	100,0	3,43
24.Dinleti	22	31,0	18	25,4	15	21,1	11	15,5	5	7,0	71	100,0	2,77
25.Eser çözümleme	36	50,7	24	33,8	5	7,0	1	1,4	5	7,0	71	100,0	3,46
26.Gösterip yaptırma	45	63,4	18	25,4	3	4,2	1	1,4	4	5,6	71	100,0	3,60
27.Tartışma	32	45,1	30	42,3	6	8,5	1	1,4	2	2,8	71	100,0	3,35

İfade 11: Öğretmenlerin “Pantomim” tekniğini kullanma sıklıklarına bakıldığında, % 4,2’si sık kullandığını, %21,1’i orta sıklıkta kullandığını, % 16,9’u çok az kullandığını, %49,3’ü ise hiç kullanmadığını belirtmiştir. 1.78 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin yarısından fazlasının bu tekniği derslerinde kullanmadığı görülür. Düşünceleri, duygu ve yaşantıları, sözlere

başvurmadan anlatmak demek olan pantomim, drama etkinlikleri sırasında, öğrenciler için yararlı bir ifade etme çalışmasıdır. Öğrencilerin zihinde canlandırma becerilerini geliştirerek bedensel farkındalıklarına katkı sağlar. Lise çağındaki bireyler genelde bedensel hareketlerden hoşlanırlar ve pantomim tekniği ile yapılan canlandırmaları eğlenceli bulurlar. Sanat eğitimcilerinin derslerinde, pantomim tekniğini çoğunlukla kullanmamalarının nedeni olarak bu tekniği bilmiyor olmaları olarak yorumlanabilir.

İfade 12: Öğretmenlerin “Duyusal algı” tekniğini kullanma sıklıklarına bakıldığında, % 33,8’i sık kullandığını, %29,6’sı orta sıklıkta kullandığını, % 14,1’i çok az kullandığını, %19,7’si ise hiç kullanmadığını belirtmiştir. 2.80 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin çoğunluğunun bu tekniği derslerinde kullandığı görülür.

İfade 13: Öğretmenlerin “Donuk imge- fotoğraf karesi” tekniğini kullanma sıklıklarına bakıldığında, % 14,1’i sık kullandığını, %31,0’ı orta sıklıkta kullandığını, % 15,5’i çok az kullandığını, %32,4’ü ise hiç kullanmadığını belirtmiştir. 2.29 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin yarısından fazlasının bu tekniği derslerinde kullanmadığı görülür. Donuk imge ya da fotoğraf karesi olarak adlandırılan bu yaratıcı drama tekniği, sanat eğitimi derslerinde kullanılması oldukça uygun bir tekniktir. Sanat eseri bir tablodan, fotoğraftan yola çıkılarak donuk imge tekniğinin kullanıldığı canlandırmalar yapılabilir. Öğretmenlerin çoğunluğunun bu tekniği kullanmamalarının nedeni bu tekniği bilmemeleri olarak yorumlanabilir.

İfade 14: Öğretmenlerin “Zihinde canlandırma (Çağrışım)” tekniğini kullanma sıklıklarına bakıldığında, % 38’i sık kullandığını, %32,4’ü orta sıklıkta kullandığını, % 8,5’i çok az kullandığını, %18,3’ü ise hiç kullanmadığını belirtmiştir. 2.93 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin çoğunluğunun bu tekniği derslerinde kullandığı görülür.

İfade 15: Öğretmenlerin “Resim yoluyla drama” tekniğini kullanma sıklıklarına bakıldığında, % 36,6’sı sık kullandığını, %18,3’ü orta sıklıkta kullandığını, % 18,3’ü çok az kullandığını, %22,5’i ise hiç kullanmadığını belirtmiştir. 2.72 ortalamaya

bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin çoğunluğunun bu tekniği derslerinde kullandığı görülür.

İfade 16: Öğretmenlerin “Müzik yoluyla drama” tekniğini kullanma sıklıklarına bakıldığında, % 8,5’i sık kullandığını, % 14,1’i orta sıklıkta kullandığını, % 23,5’ü çok az kullandığını, % 46,5’ü ise hiç kullanmadığını belirtmiştir. 1.83 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin çoğunluğunun bu tekniği derslerinde kullanmadığı görülür. Bu tekniğin çoğunlukla kullanılmıyor olması, öğretmenlerin müzik seçiminde zorlanmaları olabilir. İşlenecek konuya, temaya uygun müzik seçilmesi, öğrencilerin motivasyonunu artırıcı bir etkidir. Müzik yoluyla drama tekniğinde, resim bölümü öğretmenleri işleyecekleri konuya uygun müzik seçimi için, müzik bölümü öğretmenlerinden yardım isteyebilirler.

İfade 17: Öğretmenlerin “Dans yoluyla drama” tekniğini kullanma sıklıklarına bakıldığında, % 2,8’i sık kullandığını, % 8,5’i orta sıklıkta kullandığını, % 11,3’ü çok az kullandığını, % 70,4’ü ise hiç kullanmadığını belirtmiştir. 1.39 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin çoğunluğunun bu tekniği derslerinde kullanmadığı görülür. Dans lise dönemindeki öğrencilerin çoğunlukla keyif aldıkları bir etkinliktir. Duyguları, düşünceleri büyük beden hareketler ile ifade etmek rahatlatıcıdır. Enerjinin dışı vurularak kullanılmasını sağlar. İfade edilemeyen gerilimli duyguların ifade edilmesine yardımcı olur ve hem psikolojik hem de bedensel olarak rahatlama sağlar. Drama dansında, her öğrenci elinden geldiğince içinden gelerek, dans eder, ama hareketleri başkasından kopya etmez. Güzellik ve stil, hareket etme amacına yönelmişken doğal olarak öğrenilir. Öğrenciden beklenen şu ya da bu dans tekniğini öğrenmesi, uygulaması değildir. Kendi eşsiz stilini bulması, geliştirmesidir. Duygu ve düşüncelerini dans yoluyla ifade etmelerine yardımcı olabilecek olan dans yoluyla drama tekniği öğrencilerin aynı zamanda eğlenmelerine de olanak sağlar. Öğretmenlerin bu tekniği kullanmamaları, bu tekniği nasıl kullanacaklarını bilmemelerinden kaynaklandığı sonucu çıkartılabilir.

İfade 18: Öğretmenlerin “Kukla, kostüm, maske yoluyla drama” tekniğini kullanma sıklıklarına bakıldığında, % 2,8’i sık kullandığını, % 15,5’i orta sıklıkta kullandığını, % 15,5’i çok az kullandığını, % 59,2’si ise hiç kullanmadığını belirtmiştir.

1.59 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin çoğunluğunun bu tekniği derslerinde kullanmadığı görülür. Drama etkinliği içerisinde, kukla, kostüm ve maskelerden yararlanmak öğrencilerin rollerine daha fazla yoğunlaşmalarına yardımcı olur. Çekingen öğrenciler, kendi olarak ifade edemediklerini bir maskenin arkasından ya da kuklanın ağzından daha iyi ifade edebilirler. Öğrencilere, kuklalar, maskeler çeşitli kostümler yaptırmak bir resim öğretmeni için zor bir etkinlik değildir. Resim öğretmenlerinin bu tekniği çoğunlukla kullanmamaları, bu tekniği bilmemeleri olarak yorumlanabilir.

Bilgi toplama formunda ders içi etkinlik olarak yer alan çeşitli drama teknikleri dışında başka diğer etkinlikler de yer almaktadır. Bu etkinliklerden; 19. Anlatım, soru-cevap % 3,49'u ortalama, 20. Görsel materyal okuma % 3,54'i ortalama, 21. Sanal alan gezisi % 2,94'ü ortalama, 22. slayt, film izleme 3,37'si ortalama, 23. Grup çalışması 3,43'ü ortalama, 24. Dinleti 2,77'si ortalama, 25. eser çözümleme 3,46'sı ortalama, 26. Gösterip yaptıрма 3,60'ı ortalama ve 27. Tartışma (Münazara, beyin fırtınası vb.) 3,35'i ortalama değerleri, bu etkinliklerin öğretmenler tarafından büyük çoğunlukta kullanıldığını göstermektedir.

Tablo 6'ye göre sanat eğitimcilerinin derslerinde çoğunlukla yaratıcı drama tekniklerinden doğaçlama, duyuşsal algı, zihinde canlandırma, resim yoluyla drama tekniklerine yer verdikleri görülmüştür. Diğer yaratıcı drama tekniklerinden, rol oynama, öykü olay canlandırma, pantomim, donuk imge-fotoğraf karesi, müzik yoluyla drama, dans yoluyla drama, kukla, kostüm, maske yoluyla drama tekniklerinin ise kullanılma oranı oldukça düşüktür. Yaratıcı dramada, bilgi toplama formunda yer alan tekniklerin dışında daha pek çok teknik vardır. Bu sebeple tüm tekniklerin bilgi toplama formunda yer alması mümkün değildir. Doğaçlama, rol oynama yaratıcı dramanın temelini oluşturan tekniklerdir. Bu iki teknik dışında yer alan yaratıcı drama teknikleri ise sanat eğitiminde kullanılması uygun görülen tekniklerdir. Sanat eğitimi alanında kullanılması uygun olan bu teknikleri sanat eğitimcilerinin çoğunlukla kullanmıyor olmaları, yaratıcı drama konusunda yeterli eğitime sahip olmadıklarını gösterir.

Yaratıcı drama teknikleri dışında yer alan diğer ders içi etkinliklerden, gösterip yaptıрма, görsel materyal okuma, anlatım-soru cevap, eser çözümleme sanat

eğitimcilerinin en sık kullandıkları etkinlikler olarak belirlenmiştir. Bu bulgulardan sanat eğitimcilerinin çoğunlukla, derslerinde klasik eğitim-öğretim yöntemlerini kullandıkları anlamı çıkarılabilir.

4.3. Sanat Eğitimcilerinin Yaratıcı Drama Uygulama Koşulları

Tablo 7

Öğretmenlerin yaratıcı drama uygulamalarına ilişkin koşulları

	Tamamen katılıyorum		Orta düzeyin üstünde katılıyorum		Orta düzeyde katılıyorum		Orta düzeyin altında katılıyorum		Hiç katılmıyorum		Cevapsız		Toplam		
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	
28	35	49,3	15	21,1	9	12,7	3	4,2	2	2,8	7	9,9	71	100	4,22
29	4	5,6	5	7	16	22,5	1	25,4	21	29,6	7	9,9	71	100	2,27
30	2	2,8	5	7	15	21,1	2	28,2	24	33,8	5	7	71	100	2,11
31	7	9,9	5	7	12	16,9	2	28,2	22	31	5	7	71	100	2,32
32	11	15,5	6	8,5	11	15,5	1	19,7	24	33,8	5	7	71	100	2,48
33	15	21,1	6	8,5	10	14,1	1	14,1	16	22,5	14	19,7	71	100	2,89
34	12	16,9	7	9,9	13	18,3	7	9,9	20	28,2	12	16,9	71	100	2,73
35	10	14,1	8	11,3	11	15,5	8	11,3	20	28,2	14	19,7	71	100	2,65
36	3	4,2	10	14,1	10	14,1	1	15,5	21	29,6	16	22,5	71	100	2,33
37	14	19,7	7	9,9	11	15,5	7	9,9	17	23,9	15	21,1	71	100	2,89
38	7	9,9	8	11,3	12	16,9	9	12,7	19	26,8	16	22,5	71	100	2,55
39	6	8,5	2	2,8	12	16,9	1	15,5	27	38	13	18,3	71	100	2,12
40	14	19,7	8	11,3	13	18,3	1	15,5	15	21,1	10	14,1	71	100	2,92
41	17	23,9	10	14,1	16	22,5	9	12,7	9	12,7	10	14,1	71	100	3,28
42	23	32,4	7	9,9	19	26,8	4	5,6	6	8,5	12	16,9	71	100	3,63
43	8	11,3	14	19,7	19	26,8	1	14,1	8	11,3	12	16,9	71	100	3,07
44	33	46,5	11	15,5	10	14,1	1	1,4	5	7	11	15,5	71	100	4,10
45	18	25,4	10	14,1	18	25,4	5	7	7	9,9	13	18,3	71	100	3,47
46	20	28,2	12	16,9	13	18,3	4	5,6	8	11,3	14	19,7	71	100	3,56
47	11	15,5	9	12,7	18	25,4	4	5,6	17	23,9	12	16,9	71	100	2,88
48	15	21,1	8	11,3	21	29,6	4	5,6	11	15,5	12	16,9	71	100	3,20

Sanat eğitimcilerinin derslerinde yaratıcı dramayı uygulama koşullarını gösteren tablo 7’de 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34. ifadeler, sanat eğitimcilerinin kendilerinden kaynaklanan uygulama koşullarını göstermektedir.

İfade 28: Öğretmenlerin “Yaratıcı drama etkinliklerinin sanat öğretiminde amaçlanan hedeflere yardımcı olduğuna inanıyorum” ifadesine katılma derecelerine bakıldığında % 49,3 tamamen katıldığını, % 21,1 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 12,7 orta düzeyde katıldığını, % 4,2 orta düzeyin altında katıldığını, % 2,8 hiç katılmadığını belirtmiştir. 4,22 ortalama ile öğretmenlerin büyük çoğunlukta bu görüşe katıldıkları görülmektedir. Bilgi toplama formunda sanat eğitimcilerinin çoğunluğu yaratıcı drama eğitimi almadığını belirtmişti. Ancak, yaratıcı drama eğitimi almamış olan öğretmenlerinde bu ifadeye katıldıkları görülmüştür.

İfade 29: Öğretmenlerin “Yaratıcı drama etkinliklerini uygulama boyutunda yeterince deneyimim var” ifadesine katılma derecelerine bakıldığında % 5,6 tamamen katıldığını, % 7 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 22,5 orta düzeyde katıldığını, % 25,4 orta düzeyin altında katıldığını, % 29,6 hiç katılmadığını belirtmiştir. 2,27 ortalama bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin çoğunluğunun bu görüşe katılmadıkları görülmektedir. Bu ifadeye olan katılım derecesinin düşük çıkması, yaratıcı drama etkinliklerini uygulama konusunda deneyimli olmadıkları görülür.

İfade 30: Öğretmenlerin “Yaratıcı drama ile ilgili kuramsal bilgilerim yeterli düzeyde” ifadesine katılma derecelerine bakıldığında % 2,8 tamamen katıldığını, % 7 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 21,1 orta düzeyde katıldığını, % 28,2 orta düzeyin altında katıldığını, % 33,8 hiç katılmadığını belirtmiştir. 2,11 ortalama bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin çoğunluğunun bu görüşe katılmadıkları görülmektedir. Bu ifadeye olan katılım derecesinin düşük çıkması, öğretmenlerin yaratıcı drama ile ilgili kuramsal bilgilerinin yeterli düzeyde olmadığını gösterir.

İfade 31: Öğretmenlerin “Yaratıcı drama teknikleri konusunda araştırma yapıyorum” ifadesine katılma derecelerine bakıldığında % 9,9 tamamen katıldığını, % 7 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 16,9 orta düzeyde katıldığını, % 28,2 orta düzeyin

altında katıldığını, % 31 hiç katılmadığını belirtmiştir. 2.32 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin çoğunluğunun bu görüşe katılmadıkları görülmektedir. Bu ifadeye olan katılım derecesinin düşük çıkması, öğretmenlerin yaratıcı drama ile ilgili olarak araştırma yapmadıkları düşünülebilir.

İfade 32: Öğretmenlerin “Yaratıcı drama dersi ile ilgili MEB kılavuz kitapları dışında da kitap veya makale vb. okudum” ifadesine katılım derecelerine bakıldığında % 11,5 tamamen katıldığını, % 7 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 8,5 orta düzeyde katıldığını, % 11,5 orta düzeyin altında katıldığını, % 33,8 hiç katılmadığını belirtmiştir. 2.48 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin çoğunluğunun bu görüşe katılmadıkları görülmektedir. Bundan öğretmenlerin yaratıcı drama ile ilgili pek fazla kitap, makale vb. okumadıkları sonucu çıkarılabilir. 31. İfadeye katılım düzeylerinden dolayı ortaya çıkan, öğretmenlerin yaratıcı drama ile ilgili olarak araştırma yapmadıkları sonucu ile 32. İfadeye katılım düzeylerinden ortaya çıkan sonuç birbiriyle paraleldir.

İfade 33: Öğretmenlerin “Yaratıcı drama uygulamaları sonrasında yorgunluk hissetmiyorum” ifadesine katılım derecelerine bakıldığında % 21,1 tamamen katıldığını, % 8,5 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 14,1 orta düzeyde katıldığını, % 14,1 orta düzeyin altında katıldığını, % 22,5 hiç katılmadığını belirtmiştir. 2.89 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin yaratıcı drama uygulamaları sonrasında çoğunlukla yorgunluk hissetmedikleri söylenebilir ancak, bu ifadeye % 22,5 hiç katılmayan öğretmenler net bir ifade ile yaratıcı drama etkinlikleri sonrasında yorulduklarını belirtmiş olmaktadır.

İfade 34: Öğretmenlerin “Yaratıcı drama uygulamaları öncesinde planlarımı kendim hazırlıyorum” ifadesine katılım derecelerine bakıldığında % 16,9 tamamen katıldığını, % 9,9 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 18,3 orta düzeyde katıldığını, % 9,9 orta düzeyin altında katıldığını, % 28,2 hiç katılmadığını belirtmiştir. 2.73 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin yaratıcı drama uygulamaları öncesinde bir hazırlık yaptıkları söylenebilir. Yaratıcı drama uygulamaları öncesinde öğretmenin bir plan yapması ve bu plan doğrultusunda çeşitli hazırlıkları önceden belirlemesi gerekir. Yaratıcı drama uygulamaları sonrasında yorgunluk

hisseden öğretmenlerin, öncesinde bir plan yapmayan öğretmenler oldukları görülmüştür.

İfade 35: Öğretmenlerin “Yaratıcı drama etkinliklerinde bazen katılımcı olarak da bulunuyorum” ifadesine katılma derecelerine bakıldığında % 14,1 tamamen katıldığını, % 11,3 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 15,5 orta düzeyde katıldığını, % 11,3 orta düzeyin altında katıldığını, % 28,2 hiç katılmadığını belirtmiştir. 2.65 ortalama ile bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin yaratıcı drama uygulamalarında çoğunlukla katılımcı olarak da bulundukları söylenebilir.

Sanat eğitimcilerinin yaratıcı drama uygulamalarında kendilerinden kaynaklanan koşullar incelendiğinde, sanat eğitimcilerinin yaratıcı dramayı bir yöntem-teknik olarak bildikleri, ancak kuramsal bilgilerinin ve uygulama boyutunda yeterince deneyimlerinin olmadığı görülmüştür.

Tablo 7’ de 36, 37, 38, 39. ifadeler yaratıcı drama uygulamalarında kullanılan araç-gereç, kaynak materyallerden kaynaklanan koşulları göstermektedir.

İfade 36: Öğretmenlerin “Yaratıcı drama etkinliklerinde kullanabileceğim araç gereçleri kolaylıkla bulabiliyorum” ifadesine katılma derecelerine bakıldığında % 4,2 tamamen katıldığını, % 14,1 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 14,1 orta düzeyde katıldığını, % 15,5 orta düzeyin altında katıldığını, % 29,6 hiç katılmadığını belirtmiştir. 2.33 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin yaratıcı drama etkinliklerinde kullanılabilecek araç gereçleri bulmakta zorlandıkları söylenebilir. Halbuki; yaratıcı dramada kumaş parçaları, grapon kağıtları, kartonlar, evde kullanılmayan eski elbiseler, kısacası günlük hayatta kolaylıkla bulunabilecek her türlü malzeme araç olarak kullanılabilir. Araç-gereç materyal bulmakta zorlanmalarının sebebi bu tür malzemelerin zamanla biriktirilip saklanacağı bir oda, mekan olmaması olabilir.

İfade 37: Öğretmenlerin “Yaratıcı drama etkinlikleri için bulduğum kaynaklar, materyaller pahalı değil” ifadesine katılma derecelerine bakıldığında % 19,7 tamamen katıldığını, % 9,9 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 15,5 orta düzeyde katıldığını, %

9,9 orta düzeyin altında katıldığını, % 23,9 hiç katılmadığını belirtmiştir. 2.89 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenler yaratıcı drama etkinlikleri için buldukları kaynak ve materyallerin pahalı olmadığını belirtmişlerdir.

İfade 38: Öğretmenlerin “Yaratıcı drama etkinlikleri için bulduğum kaynak ve materyallerin işlevselliğini yeterli buluyorum” ifadesine katılma derecelerine bakıldığında % 9,9 tamamen katıldığını, % 11,3 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 16,9 orta düzeyde katıldığını, % 12,7 orta düzeyin altında katıldığını, % 26,8 hiç katılmadığını belirtmiştir. 2.55 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenler yaratıcı drama etkinlikleri için buldukları kaynak ve materyallerin işlevselliğini yeterli bulduklarını belirtmişlerdir

İfade 39: Öğretmenlerin “Sıklıkla dramanın sanat eğitiminde uygulanması örneklerini anlatan kitap, makale vb. ile karşılaşıyorum” ifadesine katılma derecelerine bakıldığında % 8,5 tamamen katıldığını, % 2,8 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 16,9 orta düzeyde katıldığını, % 15,5 orta düzeyin altında katıldığını, % 38 hiç katılmadığını belirtmiştir. 2.12 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenler yaratıcı dramanın sanat eğitiminde uygulanması ile ilgili örnekleri anlatan kaynaklarla karşılaşmadıkları söylenebilir. Öğretmenlerin bu konuda örnek teşkil edecek kaynaklarla karşılaşmaması, Türkiye’de sanat eğitiminde yaratıcı dramanın kullanımına ilişkin araştırmalarının çoğunlukla okul öncesi ve ilköğretim düzeyinde yapılmasındandır.

Sanat eğitimcilerinin yaratıcı drama uygulamalarında kullanılan araç-gereç ve kaynak materyallerden kaynaklanan koşulları incelendiğinde, yaratıcı drama etkinliklerinde kullanılan araç- gereçleri kolaylıkla bulamadıklarını belirtmişlerdir. Halbuki yaratıcı dramada, günlük hayatta kullanılan bir çok eşya ve malzeme araç-gereç olarak kullanılır. Sanat eğitimcilerinin, drama etkinlikleri için kolaylıkla araç -gereç bulamamaları, bir çok okulda drama çalışmaları için ayrı bir mekan düzenlenmemiş olmasındandır.

Sanat eğitimcileri, yaratıcı dramanın sanat eğitiminde kullanılmasına ilişkin örnekleri anlatan kitap, makale, dergi vb. ile karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 7’de 40 ve 41. ifadeler yaratıcı drama uygulamalarında okulun fiziki durumundan ve sınıf mevcutlarından kaynaklanan koşulları göstermektedir.

İfade 40: Öğretmenlerin “Drama etkinlikleri için okulun fiziki durumu yeterlidir” ifadesine katılma derecelerine bakıldığında % 19,2 tamamen katıldığını, % 11,3 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 18,3 orta düzeyde katıldığını, % 15,5 orta düzeyin altında katıldığını, % 21,1 hiç katılmadığını belirtmiştir. 2.92 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin drama uygulamaları için okulda uygun fiziki ortamı buldukları söylenebilir.

İfade 41: Öğretmenlerin “Sınıf mevcutları drama uygulamaları için uygun sayıdadır.” ifadesine katılma derecelerine bakıldığında % 23,9 tamamen katıldığını, % 14,1 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 22,5 orta düzeyde katıldığını, % 12,7 orta düzeyin altında katıldığını, % 12,7 hiç katılmadığını belirtmiştir. 3.28 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin sınıf mevcutlarını drama uygulamaları için uygun buldukları söylenebilir. Yaratıcı drama bir grup etkinliğidir. Bu nedenle birkaç grup oluşturabilmek için en az 8-10 öğrenci, herkese katılma fırsatı verebilmek ve öğretmenin sınıfı sağlıklı bir şekilde kontrol edebilmesi için de en fazla 20-22 öğrenci olması gereklidir. Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde sınıf mevcutları 24 öğrenciyi geçmeyecek şekilde sınırlandırılmıştır. Bu nedenle öğretmenlerin Güzel Sanatlar Liselerinde drama uygulamaları için sınıf mevcutlarını uygun bulması olağandır.

Tablo 7’de 42, 43, 44, 45, 46, 47 ve 48. ifadeler yaratıcı drama uygulamalarında öğrencilerin dramaya karşı tutumları, ders saatlerinin süresi ve müfredat programlarından kaynaklanan koşullardır.

İfade 42: Öğretmenlerin “Öğrenciler drama etkinliklerinde dramaya karşı olumlu tutum sergiliyorlar.” ifadesine katılma derecelerine bakıldığında % 32,4 tamamen katıldığını, % 9,9 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 26,8 orta düzeyde katıldığını, % 5,6 orta düzeyin altında katıldığını, % 8,5 hiç katılmadığını belirtmiştir. 3,63 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin büyük çoğunluğu, drama etkinliklerinde öğrencilerin olumlu bir tutum sergilediklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin verdikleri cevaplara göre öğrencilerin yaratıcı drama etkinliklerine karşı istekli oldukları söylenebilir.

İfade 43: Öğretmenlerin “Öğrenciler drama etkinliklerini sadece eğlence boyutunda algılıyorlar.” ifadesine katılma derecelerine bakıldığında % 11,3 tamamen katıldığını, % 19,7 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 26,8 orta düzeyde katıldığını, % 14,1 orta düzeyin altında katıldığını, % 11,3 hiç katılmadığını belirtmiştir. 3,07 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin büyük çoğunluğu, öğrencilerin drama etkinliklerini sadece eğlence boyutunda algıladıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin yaratıcı drama etkinliklerini sadece eğlence boyutunda algılamaları olumsuz bir durumdur. Yaratıcı dramanın özünde, çıkış noktasında çocuk oyunları vardır. Yaratıcı drama bu boyutuyla, eğlendirir. Öğretmenlerin, yaratıcı drama sürecini disiplinli bir şekilde uygulamaları öğrencilerin dramayı sadece eğlence boyutunda değil, diğer eğitici- öğretici boyutlarıyla da algılamalarını sağlar. Yaratıcı dramanın kendine has kural ve disiplini vardır. Bilinen birçok oyunda da kurallar vardır. Bu kurallara uyulmadan bu oyunlar oynanamaz.

İfade 44: Öğretmenlerin “Drama etkinlikleri öğrencilerin derse olan ilgisini artırıyor.” ifadesine katılma derecelerine bakıldığında % 46,5 tamamen katıldığını, % 15,5 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 14,1 orta düzeyde katıldığını, % 1,4 orta düzeyin altında katıldığını, % 7 hiç katılmadığını belirtmiştir. 4,10 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin büyük çoğunluğu, drama etkinliklerinin öğrencilerin derse olan ilgisini arttırdığını belirtmişlerdir.

İfade 45: Öğretmenlerin “Drama etkinlikleri sırasında oluşan gürültü herhangi bir şikayet oluşturmuyor.” ifadesine katılma derecelerine bakıldığında % 25,4 tamamen katıldığını, % 14,1 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 25,4 orta düzeyde katıldığını, % 7 orta düzeyin altında katıldığını, % 9,9 hiç katılmadığını belirtmiştir. 3,47 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin büyük çoğunluğu, drama etkinlikleri sırasında oluşan gürültünün herhangi bir şikayet oluşturmadığını belirtmişlerdir. Yaratıcı drama etkinliklerinde, ısınma aşamasında oynanan oyunlarda oldukça gürültülü bir ortam oluşabilir. Bu gürültüyü hem öğretmen tarafından, hem de

çevrede bulunan diğer kişiler tarafından bir şikayet oluşturmaması yaratıcı dramının uygulama koşulları açısından olumlu bir durumdur.

İfade 46: Öğretmenlerin “Drama etkinlikleri sırasında sınıf içerisinde disiplin problemi oluşmuyor.” ifadesine katılma derecelerine bakıldığında % 28,2 tamamen katıldığını, % 16,9 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 18,3 orta düzeyde katıldığını, % 5,6 orta düzeyin altında katıldığını, % 11,3 hiç katılmadığını belirtmiştir. 3.56 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin büyük çoğunluğu, drama etkinlikleri sırasında sınıf içerisinde disiplin problemi oluşmadığını belirtmişlerdir.

İfade 47: Öğretmenlerin “Ders saatlerinin süresi drama etkinliklerini uygulamama yetiyor.” ifadesine katılma derecelerine bakıldığında % 15,5 tamamen katıldığını, % 12,7 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 25,4 orta düzeyde katıldığını, % 5,6 orta düzeyin altında katıldığını, % 23,9 hiç katılmadığını belirtmiştir. 2,88 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin büyük çoğunluğu, ders saatleri süresinin drama etkinliklerini uygulamaları için yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

İfade 48: Öğretmenlerin “Drama etkinlikleri öğretim programında yer alan konuları yetiştirmemi engellemiyor.” ifadesine katılma derecelerine bakıldığında % 21,1 tamamen katıldığını, % 11,3 orta düzeyin üstünde katıldığını, % 29,6 orta düzeyde katıldığını, % 5,6 orta düzeyin altında katıldığını, % 15,5 hiç katılmadığını belirtmiştir. 3,20 ortalamaya bakıldığında bilgi toplama formunu yanıtlayan öğretmenlerin büyük çoğunluğu drama etkinliklerini uyguladıkları derslerin öğretim programlarında yer alan konuları yetiştirmelerini engellemediğini belirtmişlerdir.

Yaratıcı dramayı derslerinde bir yöntem olarak kullanan sanat eğitimcileri, öğrencilerin dramaya karşı olumlu tutum sergilediklerini ve derse olan ilgilerini arttığını belirtmişlerdir. Ancak, öğrencilerin yaratıcı dramayı sadece eğlence boyutunda algılamaları olumsuz bir durumdur. Drama etkinlikleri sırasında sınıf içerisinde oluşan gürültüden herhangi bir şikayet durumunun oluşmadığını ve disiplin problemi

yaşamadıklarını, ders saatlerinin süreleri ve müfredat programlarının, yaratıcı drama etkinlikleri yapılmasını engellemediğini belirtmişlerdir.

4.4. Sanat Eğitimcilerinin Derslerinde Yaratıcı Drama Etkinliklerine Yer Verme ya da Yer Vermeme Gerekçeleri

Bilgi toplama formunda 3. Bölümde yer alan “Yaratıcı drama etkinliklerini derslerinizde kullanıp kullanmama nedenlerinizi maddeler halinde yazar mısınız?” ifadesine sanat eğitimcilerinin verdikleri cevaplardan bazıları aşağıdaki gibidir.

Sanat eğitimcileri yaratıcı drama etkinliklerini derslerinde uygulama nedenleri olarak, aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

“Yaratıcı dramanın sanat okulunda özellikle de estetik, sanat tarihi vb. dersleri için olmazsa olmaz bir yöntem olduğunu düşünüyorum. Öğretmenlerin de yaratıcı drama konusunda yeterli düzeyde olması gerekiyor.” İfadesi ve buna benzer ifadelerle sanat eğitimcileri, yaratıcı dramanın sanat eğitiminde etkili bir yöntem olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, “Yaratıcı drama, dersleri zevkli hale getiriyor ve öğrenmeyi kolaylaştırıyor.”, “Drama tekniklerini uygulamak derse olan ilgiyi artırıyor. Öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine olanak sağlıyor. Öğrenciler daha aktif ve pozitif oluyor. Yaratıcılığı artırıyor.”, “Sanat eğitimini bireylerin günlük yaşamlarına nasıl yansıtabileceklerine yardımcı olması, kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesine yardımcı olması ve derse daha eğlenceli hale getirmesinden dolayı, yaratıcı dramayı mümkün olduğunca kullanıyorum.” İfadeleri ile de yaratıcı dramayı uygulama nedenleri olarak öğrencilerin derse olan ilgilerini ve yaratıcılıklarını artırdığını, aktif bir şekilde öğrenme ortamına katılarak kalıcı öğrenme sağladığını, öğrencilere olumlu-pozitif davranışlarda bulunmalarını destekleyen sağlıklı bir duygu sağaltımı ortamı oluşturduğunu belirtmişlerdir.

Sanat eğitimcileri yaratıcı drama etkinliklerini derslerinde uygulamama nedenleri olarak, aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

“Yaratıcı drama konusunda bilgiye sahip değilim”, “ Yaratıcı drama konusunda bir eğitimim olmadığı için kullanmıyorum. Sanat alanında uygulanabilirliği konusunda biz öğretmenlere bu konuda yeterli bilgi ulaştırılmıyor.”, İfadeleri ve benzer ifadeler ile sanat eğitimcileri çoğunlukla uygulamama nedenleri olarak yaratıcı drama konusunda yeterli bilgileri ve eğitimleri olmaması olarak belirtmişlerdir. Bir ifadede ise uygulamama nedeni “Atölye dersine uygun teknikler olmadığını düşünüyorum.” olarak belirtilmiştir. Görsel sanatlar eğitiminde, sanat alanındaki diğer derslerde olduğu gibi atölye derslerinde de aynı şekilde uygulanabilir. Sanat eğitiminde öğrencinin iki boyutlu, üç boyutlu biçimlendirmeler yapabilmesi için el becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitimin yanında, duygularının duyguların da eğitimi amaçlanır. Yaratıcı dramada, hayal edilen her olay, durum, öykü kurgulanıp doğaçlanabilir. Öğrencilerin belki o ana kadar yaşamadığı duygu durumlarını fark etmeleri, hissetmeleri yaratıcı drama süreci içinde sağlanabilir. Bu nedenle atölye çalışmalarında da öğretmen, yapılacak çalışmanın temasına, duygusuna uygun bir yaratıcı drama sürecini önceden planlayarak, uygulayabilir.

Sanat eğitimcileri, yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı gibi yaratıcı dramayı sanat eğitimi derslerinde yararlı buldukları için kullandıklarını belirtmişlerdir. Derslerinde kullanmayanlar ise, yaratıcı drama konusunda bilgi sahibi olmadıkları için kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Bir sanat eğitimcisi ise; yaratıcı dramayı derslerinde bildiği kadarıyla uyguladığını ancak kendisiyle beraber birçok öğretmenin de bu konuda yeterli bilgi ve deneyime sahip olmadığını düşündüğünü belirtmiştir. MEB’nin yaratıcı drama konusunda uzman olan kişilerin öğretmenliğinde hizmet içi eğitim kursları düzenlemesi gerektiğini de ifadesine ayrıca eklemiştir.

4.5. Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine Göre Yaratıcı Drama Etkinliklerini Kullanmaları Arasındaki İlişki

4.5.1. Öğretmenlerin Yaratıcı Drama Tekniklerini Kullanım Sıklıklarının Mesleki Kıdemlerine Bağlı Olarak İncelenmesine İlişkin Bulgular

Tablo 8’ de öğretmenlerin yaratıcı drama etkinliklerini kullanma sıklıkları ile mesleki kıdemlerine göre olan değişkenler anova değeri ve anlamlılık değerleri gösterilmiştir.

Tablo 8’e göre öğretmenlerin yaratıcı drama tekniklerini kullanım sıklıkları ile mesleki kıdem arasındaki ilişkiyi gösteren anova testi sonuçlarına göre, istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Ancak, 1-5 yıl arası mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin daha etkili kullandıkları söylenebilir. Yaratıcı dramanın artık Türkiye’de daha fazla tanınması ile birlikte çeşitli dernekler, üniversiteler yaratıcı drama ile ilgili seminerler, kurslar vb. düzenlemektedirler. Ayrıca son yıllarda üniversitelerin öğretim programlarında da daha fazla ders olarak yer almaya devam etmektedir. 1-5 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenleri yeni mezun olarak kabul edersek, son yıllarda yaygılaşan yaratıcı dramayı diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre daha fazla bilmeleri olağandır.

Tablo 8

Öğretmenlerin Yaratıcı Drama Tekniklerini Kullanım Sıklıkları ile Mesleki Kıdem arasındaki ilişkiyi gösteren anova testi sonuçları

Ders içi Öğrenim Etkinlikleri	Meslekteki Hizmet Yılı	N	X	SD	F	P
8. Rol oynama	1-5	4	2,75	1,50	1,40	0,25
	6-10	9	2,89	1,27		
	11-15	32	2,25	0,88		
	15 ve üstü	21	2,76	1,22		
	Toplam	66	2,53	1,10		
9. Öykü / olay canlandırma	1-5	4	2,50	1,73	1,84	0,15
	6-10	9	3,22	0,97		
	11-15	31	2,35	0,95		
	15 ve üstü	21	2,81	1,12		
	Toplam	65	2,63	1,08		
10. Doğaçlama	1-5	4	2,25	1,50	2,06	0,11
	6-10	8	2,63	1,30		
	11-15	32	2,00	1,02		
	15 ve üstü	22	2,68	0,95		
	Toplam	66	2,32	1,08		
11. Pantomim	1-5	4	3,50	0,58	0,24	0,87
	6-10	9	3,33	1,12		
	11-15	31	3,13	1,02		
	15 ve üstü	21	3,24	0,89		
	Toplam	65	3,22	0,96		
12. Duyusal algı	1-5	4	3,25	1,50	2,00	0,12
	6-10	9	2,44	1,13		
	11-15	32	1,94	1,19		
	15 ve üstü	24	2,29	0,91		
	Toplam	69	2,20	1,13		
13. Donuk imge- fotoğraf karesi	1-5	4	3,75	0,50	1,62	0,19
	6-10	9	2,89	1,17		
	11-15	31	2,52	1,09		
	15 ve üstü	22	2,73	1,12		
	Toplam	66	2,71	1,11		
14. Zihinde canlandırma	1-5	4	2,75	1,50	0,62	0,60
	6-10	10	2,20	1,23		
	11-15	33	1,97	1,13		
	15 ve üstü	22	2,05	1,00		
	Toplam	69	2,07	1,12		
15. Resim yoluyla drama	1-5	4	3,25	0,96	1,32	0,28
	6-10	9	2,11	1,36		
	11-15	32	2,09	1,23		
	15 ve üstü	23	2,43	1,12		
	Toplam	68	2,28	1,21		
16. Müzik yoluyla drama	1-5	4	4,00	0,00	1,45	0,24
	6-10	9	3,22	1,09		
	11-15	31	2,97	1,08		
	15 ve üstü	22	3,27	0,88		
	Toplam	66	3,17	1,00		
17. Dans yoluyla drama	1-5	4	4,00	0,00	0,58	0,63
	6-10	9	3,67	0,71		
	11-15	32	3,50	0,88		
	15 ve üstü	21	3,67	0,73		
	Toplam	66	3,61	0,78		
18. Kukla, kostüm, maske yoluyla drama	1-5	4	4,00	0,00	1,07	0,37
	6-10	9	3,67	0,71		
	11-15	32	3,34	0,97		
	15 ve üstü	21	3,29	0,85		
	Toplam	66	3,41	0,88		

*p<0.05

4.5.2. Öğretmenlerin Yaratıcı Drama Tekniklerini Kullanım Sıklıklarının Mezuniyet Durumlarına Bağlı Olarak İncelenmesine İlişkin Bulgular

Sanat eğitimcilerine yöneltilen eğitim durumunuz nedir? sorusuna sanat eğitimcileri lisans ve yüksek lisans olarak cevap vermişlerdir.

Tablo 9

Öğretmenlerin mezuniyet durumlarına göre yaratıcı drama tekniklerini kullanım durumlarını gösteren t testi

	Mezuniyet	N	X	SD	t	p
8. Rol oynama	Lisans	46	2,39	1,13	0,88	0,38
	Yüksek Lisans	20	2,65	1,04		
9. Öykü / olay canlandırma	Lisans	45	2,31	1,10	0,65	0,52
	Yüksek Lisans	20	2,50	1,05		
10. Doğaçlama	Lisans	45	2,62	1,07	0,65	0,52
	Yüksek Lisans	21	2,81	1,12		
11. Pantomim	Lisans	46	1,72	0,98	0,88	0,38
	Yüksek Lisans	19	1,95	0,91		
12. Duyusal algı	Lisans	47	2,77	1,00	0,33	0,74
	Yüksek Lisans	22	2,86	1,39		
13. Donuk imge- fotoğraf karesi	Lisans	46	2,35	1,06	0,66	0,51
	Yüksek Lisans	20	2,15	1,23		
14. Zihinde canlandırma	Lisans	48	2,96	1,01	0,34	0,73
	Yüksek Lisans	21	2,86	1,35		
15. Resim yoluyla drama	Lisans	47	2,77	1,15	0,46	0,65
	Yüksek Lisans	21	2,62	1,36		
16. Müzik yoluyla drama	Lisans	47	1,81	1,04	0,31	0,75
	Yüksek Lisans	19	1,89	0,94		
17. Dans yoluyla drama	Lisans	46	1,37	0,80	0,38	0,70
	Yüksek Lisans	20	1,45	0,76		
18. Kukla, kostüm, maske yoluyla drama	Lisans	46	1,65	0,92	0,86	0,39
	Yüksek Lisans	20	1,45	0,76		

*p<0.05

Üniversitelerde, yüksek lisans eğitiminde bir araştırma konusu belirlenir ve bilimsel olarak araştırılması öğretilir. Yüksek lisans eğitimi almış bir sanat eğitimcisi aldığı eğitim ona daha sonraki yıllarda da merak ettiği konular hakkında araştırma yapma alışkanlığı kazandırabilir. Bu alışkanlığı kazanmış olan bir öğretmenin de son yıllarda yaygınlaşan bir sanat eğitimi yöntemi olan yaratıcı dramayı merak edip, araştırmış ve öğrenmiş olabilir. Bu nedenle, sanat eğitimcilerinin mezuniyet durumları ile yaratıcı drama etkinliklerini kullanım sıklıkları arasında bir bağıntı olup olmadığı da ölçülmek istenmiştir.

Ders içi etkinliklerinin öğretmenlerin mezuniyet durumuna göre T testi karşılaştırmalarında, öğretmenlerin lisans ya da yüksek lisans mezunu olmaları ile yaratıcı drama etkinliklerini uygulamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Bu sonuca göre yüksek lisans eğitimi almış sanat eğitimcilerinin yaratıcı drama konusunda, lisans mezunu sanat eğitimcilerinden daha fazla bilgi sahibi oldukları söylenemez.

4.5.3. Sanat eğitimcilerinin, derslerinde yaratıcı drama etkinliklerine yer verme durumları, yaratıcı drama konusunda eğitim alıp almamalarına ilişkin bulgular

Tablo 10

Öğretmenlerin yaratıcı drama eğitimi alıp almamalarına göre, yaratıcı drama tekniklerini kullanım durumlarını gösteren Men Whitnwey U testi

İfadeler	Yaratıcı drama eğitim durumu	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	P
8. Rol oynama	evet	12	47,46	569,5	144,5	0,00*
	hayır	53	29,73	1575,5		
9. Öykü / olay canlandırma	evet	12	42,67	512	190	0,03*
	hayır	52	30,15	1568		
10. Doğaçlama	evet	12	38,79	465,5	260,5	0,27
	hayır	54	32,32	1745,5		
11. Pantomim	evet	12	40,33	484	218	0,08
	hayır	52	30,69	1596		
12. Duyusal algı	evet	12	40,75	489	261	0,21
	hayır	56	33,16	1857		
13. Donuk imge- fotoğraf karesi	evet	12	36,75	441	273	0,43
	hayır	53	32,15	1704		
14. Zihinde canlandırma	evet	12	40,33	484	266	0,23
	hayır	56	33,25	1862		
15. Resim yoluyla drama	evet	12	37,29	447,5	290,5	0,50
	hayır	55	33,28	1830,5		
16. Müzik yoluyla drama	evet	12	41,46	497,5	216,5	0,06
	hayır	53	31,08	1647,5		
17. Dans yoluyla drama	evet	12	41,92	503	211	0,02*
	hayır	53	30,98	1642		
18. Kukla, kostüm, maske yoluyla drama	evet	12	38,00	456	258	0,24
	hayır	53	31,87	1689		

*p<0.05

Tablo 10'da yaratıcı drama eğitimi alan öğretmenlerin, her drama tekniği için sıra ortalamasına bakıldığında, almayanlara göre daha yüksek çıktığı görülmüştür. Ancak, yorumlamak için anlamlılık değerinin $p<0.05$ çıkması gerekmektedir. Bu nedenle anlamlılık değeri $p<0.05$ olarak hesaplanan 8, 9, 17. ifadelere bakıldığında, sanat eğitimcilerinin yaratıcı drama eğitimi alıp almamalarına göre, adı geçen tekniklerin uygulanması arasında anlamlı farklar bulunmuştur.

Bu ifadeler şunlardır:

İfade 8: Rol oynama tekniği için yapılan Men Whitnwey U testi sayısal analizi ile yaratıcı drama eğitimi alıp almama durumlarına göre anlamlı fark olduğu gözlenmiştir. Yaratıcı drama eğitimi alanların 47,46 sıra ortalaması, yaratıcı drama eğitimi almayanların 29,73 sıra ortalamasından fazladır. Bu verilere göre yaratıcı drama eğitimi alanların rol oynama tekniğini daha fazla kullandıkları söylenebilir.

İfade 9: Öykü / olay canlandırma tekniği için yapılan Men Whitnwey U testi sayısal analizi ile Yaratıcı drama eğitimi alıp almama durumlarına göre anlamlı fark olduğu gözlenmiştir. Yaratıcı drama eğitimi alanların 42,67 sıra ortalaması, yaratıcı drama eğitimi almayanların 30,15 sıra ortalamasından fazladır. Bu verilere göre yaratıcı drama eğitimi alanların öykü/olay canlandırma tekniğini daha fazla kullandıkları söylenebilir.

İfade 17: Dans yoluyla drama tekniği için yapılan Men Whitnwey U testi sayısal analizi ile yaratıcı drama eğitimi alıp almama durumlarına göre anlamlı fark olduğu gözlenmiştir. Yaratıcı drama eğitimi alanların 41.92 sıra ortalaması, yaratıcı drama eğitimi almayanların 30,98 sıra ortalamasından fazladır. Bu verilere göre yaratıcı drama eğitimi alanların dans yoluyla drama tekniğini daha fazla kullandıkları söylenebilir.

Tablo 10' da adı geçen her drama tekniğinin yaratıcı drama eğitimi alan sanat eğitimcileri tarafından daha fazla kullanıldığı görülmüştür. Bu sonuca göre, yaratıcı dramayı derslerinde kullanabilmeleri için sanat eğitimcilerinin bu konuda yeterli bilgi ve deneyime sahip olmaları gerekmektedir. Yaratıcı drama hem kavramsal hem de uygulamalı boyutuyla öğrenilmesi gereken bir yöntemdir. Öğretmenlerin yaratıcı dramayı derslerinde gerektiği şekilde uygulayabilmeleri için bu konuda daha önce bir eğitim almaları gerekmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu bölüme kadar sunulan bulguların yardımı ile aşağıdaki yargılara ulaşmak mümkün olabilir.

1. Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan sanat eğitimcilerinin çoğunluğunun yaratıcı drama eğitimi almamışlardır.

2. Sanat eğitimcilerinin derslerinde çoğunlukla yaratıcı drama tekniklerinden doğaçlama, duyusal algı, zihinde canlandırma, resim yoluyla drama tekniklerine yer verdikleri görülmüştür. Yaratıcı drama teknikleri dışında yer alan diğer ders içi etkinliklerden, gösterip yaptırma, görsel materyal okuma, anlatım-soru cevap, eser çözümleme sanat eğitimcilerinin en sık kullandıkları etkinlikler olarak belirlenmiştir. Sanat eğitimcilerinin derslerinde çoğunlukla, klasik eğitim-öğretim yöntemlerini kullanmakta oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. .

3.Sanat eğitimcilerinin yaratıcı dramayı uygulama koşulları ile ilgili sonuçlar aşağıdaki gibidir.

- a. Sanat eğitimcilerinin yaratıcı dramayı bir yöntem-teknik olarak bildikleri, ancak kuramsal bilgilerinin ve uygulama boyutunda yeterince deneyimlerinin olmadığı görülmüştür.
- b. Sanat eğitimcileri, yaratıcı dramanın sanat eğitiminde kullanılmasına ilişkin örnekleri anlatan kitap, makale, dergi vb. ile karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir.

c. Sanat eğitimcileri öğrencilerin yaratıcı dramaya karşı olumlu tutum sergilediklerini ve yaratıcı dramanın derse olan ilgilerini arttırdığını belirtmişlerdir.

d. Sanat eğitimcileri ders saatlerinin süreleri ve müfredat programlarının yaratıcı drama etkinlikleri yapılmasını engellemediğini ve yaratıcı drama etkinlikleri sırasında disiplin problemi yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

4. Sanat eğitimcileri yaratıcı derslerinde yaratıcı drama etkinliklerine yer verme, yer vermeme gerekçelerini aşağıdaki şekilde belirtmişlerdir.

a. Sanat eğitimcileri derslerinde yaratıcı dramaya yer verme gerekçeleri olarak, yaratıcı dramanın sanat eğitiminde önemli olan yaratıcılığı geliştirmesi, öğrencinin derse olan ilgisini arttırması, kalıcı öğrenme sağlaması, dersi daha eğlenceli hale getirmesi vb. nedenlerle gerekli bir yöntem olduğunu belirtmişlerdir.

b. Sanat eğitimcileri derslerinde yaratıcı dramaya yer vermeme gerekçeleri olarak da, yaratıcı drama konusunda bilgi sahibi olmamalarını göstermişlerdir.

5. a. Sanat eğitimcilerinin mesleki kıdemleri ile yaratıcı drama etkinliklerine yer verme durumları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

b. Sanat eğitimcilerinin mezuniyet durumları ile yaratıcı drama etkinliklerine yer verme durumları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

c. Sanat eğitimcilerinin drama eğitimi alanlar ile drama eğitimi almayanların yaratıcı drama etkinliklerine yer verme durumları arasında anlamlı farklar bulunmuştur. Drama eğitimi alan öğretmenlerin derslerinde, yaratıcı drama etkinliklerine daha çok yer verdikleri görülmüştür.

5.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Sanat eğitimcisi yetiştiren fakültelerin-enstitülerin eğitim programları incelendiğinde, dramanın ayrı bir ders olarak bulunmadığı görülmüştür. Dramanın ayrı bir ders olarak bulunmaması, dramanın uygulama boyutunun öğretilmesi konusunun eksik kaldığını gösterir. Yaratıcı drama sanat eğitimcisi yetiştiren lisans programlarında en az iki dönemi kapsayacak şekilde, alınması zorunlu bir ders olarak yer almalıdır. Ayrıca, Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan sanat eğitimcilerinin hizmet içi eğitimlerle yaratıcı drama konusunda eksikliklerinin giderilmesi gerekmektedir.

2. Güzel Sanatlar Liselerinin çoğunda yaratıcı drama etkinlikleri için ayrılmış ayrı bir mekan yoktur. Tüm Güzel Sanatlar Liselerinde yaratıcı drama etkinliklerine uygun ölçü ve özelliklerde bir mekan oluşturulması gerekmektedir.

3. Sanat eğitimcileri, yaratıcı dramanın sanat eğitiminde uygulanması örneklerini anlatan, kitap, dergi, makale vb. kaynaklara ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. MEB son yıllarda güzel sanatlar liseleri için hazırladığı bazı derslerin öğretim programlarında dramayı özellikle önermektedir, ancak öğretmenin konuyu yaratıcı drama ile nasıl işleyeceğine dair örnek çalışmalar yok denecek kadar azdır. Bu nedenle, MEB öğretim programlarında sanat eğitiminde yaratıcı dramanın kullanımı örneklerini arttırmalıdır.

4. Güzel sanatlar liseleri resim bölümü öğretmenleri zümre olarak çeşitli derneklerin çıkardığı yaratıcı drama ile ilgili dergi ve kitapları temin ederek zümre odalarında bulundurdıkları kaynakların arasına ekleyebilirler.

5.3. Araştırmaya Yönelik Öneriler

1. Güzel Sanatlar Liselerinde sanat eğitimi derslerinde yaratıcı dramanın uygulanmasına yönelik deneysel araştırmalar yapılmalıdır.

2. Güzel sanatlar liselerine eş değerde olan yurt dışındaki sanat eğitimi kurumlarında yaratıcı drama kullanımına yönelik çalışmaların araştırılıp, Türkçe'ye tercümesi yapılmalıdır.

3. Sanat eğitimcilerinin çoğunlukla eğitim aldıkları MEB tarafından verilen, drama kurs ve seminerlerinin yeterlilik düzeyleri araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL, Ö. (2006 a). Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları. **Yaratıcı Drama Dergisi**, Cilt 1, Sayı 1.
- ADIGÜZEL, Ö. (2006 b). **Eğitimde Yeni Bir Yöntem ve Disiplin: Yaratıcı Drama**. Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar. (Ed. H. Ömer Adıgüzel). Ankara: Naturel Yayınları.
- AKSULAR, F. (2003). **Resim-İş ve Bir Yöntem Olarak Drama İlişkisi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- APAYDIN, N. (2010). **Drama Etkinlikleriyle Destekli Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öğrenci Görüşleri**. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- ARMAĞAN, İ. (1992). **Sanat Toplumu**. İzmir: İleri Kitabevi.
- AYKAÇ, N. (2009). **Aktif Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- BUDAK, Ş. (2003). Atatürk'ün Eğitim Felsefesi ve Geliştirdiği Eğitim Sisteminin Değiştirilmesi. **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı: 160. Web:yayim.meb.gov.tr/dergiler/160/budak.htm adresinden 23.09.2010 tarihinde alınmıştır.
- ÇAKIR İLHAN, A. (2005). **Sanat Eğitimde Sanat Bilimin Rolü Tiyatro/Drama Eğitim Biliminde Plastik Sanatların Rolü**. Ankara: Naturel Yayınları.
- ÇAKIR İLHAN, A. (2006). **İlköğretimde Sanat Eğitimi ve Eğitsel Yaratıcı Drama**. Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar. (Ed. H. Ömer Adıgüzel). Ankara: Naturel Yayınları.
- ÇAKIR İLHAN, A. (2008). **Okul Öncesinde Sanat Eğitimi ve Drama “Okulöncesinde Yaratıcılık ve Drama Eğitimi”**. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- DEMİR BAĞATIR, R. (2008). **Drama Öğretim Yönteminin Resim-İş Bölümü Öğrencilerinin Mesleki Tutum ve Başarılarına Etkisi**. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- ERBAY, M. (1997). **Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi**. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

- ERSOY, A. (2002). **Sanat Kavramlarına Giriş**. Ankara: Yorum Sanat Yayıncılık.
- GÖKAYDIN, N. (1998). **Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- GÜRER, L. K. (1989). **Çağdaş Teknoloji ve Sanat. Çağdaş Sanat ve Teknoloji İletişimi**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- İPŞİROĞLU, N. (2006). **Resimde Müziğin Etkisi**. (3. Baskı). İstanbul: Yirmidört Yayınevi
- KARADAĞ, E. ve ÇALIŞKAN, N. (2008). **Kuramdan-Uygulamaya İlköğretimde Drama**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- KARASAR, N. (2005). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel yayın dağıtım.
- KARAYAĞMURLAR, B. (2000). **“Bilgi Çağında Sanat-Bilim İlişkisi ve Yeni Sanatçı Kimliği”**, Bilgi Çağı ve Sanat VI. Ulusal Sanat Sempozyumunda sunuldu, Ankara.
- KAYA, Ö. (2006). **İlköğretim 3. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Drama Destekli Eğitimin Yaratıcı Sürece Katkıları**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- KINAY, C. (1993). **Sanat Tarihi**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- KIRIŞOĞLU, O. T. (2005). **Sanatta Eğitim**. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- KÖSA TOPÇU, A. (2008). **Görsel Sanatlar Dersinde Bir Eğitim Yöntemi Olarak Yaratıcı Drama**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- NUTKU, Ö. (1998). **Oyun Çocuk, Tiyatro**. İstanbul: Özgür Yayınları.
- OKVURAN, A. (2002). **Sanatsal Yaratma Süreci ve Drama**. Sanat Eğitimi Sempozyumunda sunuldu, Ankara.

- ÖMEROĞLU, E. (2006). **Yaratıcı Drama Eğitiminin İngiltere’de Okulöncesi Eğitiminde Kullanılmasıyla İlgili Bir İnceleme**. Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar. (Ed. H. Ömer Adıgüzel). Ankara: Naturel Yayınları.
- ÖMERUSTAOĞLU, A. (2010). Felsefe Eğitiminde Sanatın Yeri. **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, cilt 10, sayı2, s.237.
- ÖMERUSTAOĞLU, A. (Ocak, 2004). Bir Bilgi Etkinliği Olarak Bilim ve Sanat. **Felsefe Dünyası**, sayı 39, s: 105.
- ÖNDER, A. (2004). **Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama: Kuramsal Temellerle Uygulama Teknikleri ve Örnekleri**. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- ÖZSOY, V. (1998). Yetmiş Beşinci Yılda Sanat Eğitimi ve Öğretimi (Resim–İş Eğitimi). **Milli Eğitim Dergisi** (139).
- RESMÎ GAZETE. (Aralık, 2006). **AGSL Yönetmeliği**, Sayı 226378. (Eski) Web: www.resmi-gazete.org/sayi27260 adresinden 14.04.2010 tarihinde alınmıştır.
- RESMÎ GAZETE. (Haziran, 2009). **AGSL Yönetmeliği**, Sayı 27260 Web: www.resmi-gazete.org/sayi27260 adresinden .14.04.2010 tarihinde alınmıştır.
- SAĞLAM, T. (2006). Gavin Bolton Drama-Sanat-Öğrenme. **Yaratıcı Drama Dergisi** Cilt1, Sayı: 2.
- SAN, İ. (1974). **Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık. (Zihinsel Süreç ve Yetiler Kişilik ve Anlatım Tipleri ile Eğitim Açısından)**. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- SAN, İ. (1977). **Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık**. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- SAN, İ. (1991). **Eğitim- Öğretimde Yaşayarak Öğrenme Yöntemi ve Estetik Süreç Olarak Yaratıcı Drama**. Makale Özeti. Web:yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi54-55/topdal.htm adresinden 11.04.2009 tarihinde alınmıştır.
- SAN, İ. (2006). **Yaratıcı Drama– Eğitsel Boyutları**. Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar. (Ed. H. Ömer Adıgüzel). Ankara: Naturel Yayınları.
- SAN, İ. (2008). **“Yaratıcılıkta Temel Kavramlar.” Okulöncesinde Yaratıcılık ve Drama Eğitimi**. Açıköğretim Fakültesi Yayını. No:950

SAN, İ. (2010). **Sanat Eğitimi Kuramları**. (3. Baskı). İstanbul: Ütopya Yayınları.

SOYGÜR, H. (1999). Sanat ve Delilik. **Klinik Psikiyatri** 2: 124-133.

Web:www.klinikpsikiyatri.org/files/journals/1/35.pdf adresinden 15.10.2010 tarihinde alınmıştır.

TANYOLAÇ, B. (2008). **Çağdaş Sanat Eğitimi Üzerine Model Araştırması**.

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversite Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.

UÇAN, A. (2002). **Türkiye’de Çağdaş Sanat Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme**

Süreci ve Başlıca Yapılanmalar. Sanat Eğitimi Sempozyumunda sunuldu. Ankara.

UYAN, Z. (2006). **Resim Öğretiminde (Sanat Eğitiminde) Oyunun Öğretime**

Katkısı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

ÜSTÜNDAĞ, T. (2006). **Yaratıcı Drama Öğretmenimin Günlüğü**. (3. Baskı).

Ankara: Pegem Yayınları

ÜSTÜNDAĞ, T. (2006). **“Yaratıcı Dramanın Üç boyutu”** Yaratıcı Drama 1985-1998

Yazılar. (2. Baskı). Ankara: Naturel Yayıncılık.

Çağdaş Dünya Sanatı Öğretim Programı. (2009). Web:www.ogm.meb.gov.tr/belgeler/

cagdas_dunya_sanati.pdf adresinden 07.07.2010 tarihinde alınmıştır.

Sanat Etkinlikleri Dersi Öğretim Programı. (2006). Web:www.meb.gov.tr/ogretmen/

modules.php?name...d_op...adresinden 08.06.2010 tarihinde alınmıştır.

EKLER

Bilgi Toplama Formu ve Bilgi Toplama Formu ‘nun Uygulanması İçin Üniversitelerden Alınan İzin Belgeleri’nin örnekleri bu bölümde yer almaktadır.